

“Hän oli aikaa sitten ohittanut iän, jossa leikittiin nukeilla ja jossa suudelmat olivat viattomia.”

Rakkauden ja seksuaalisuuden kuvaukset Magdalena Hain *Kolmannessa sisaressa* ja Siiri Enorannan *Tuhatkuolevan kirouksessa*

Fanni Ingi

Pro gradu -tutkielma

Kotimainen kirjallisuus

Historian, kulttuurin ja taiteiden
tutkimuksen laitos

Humanistinen tiedekunta

Turun yliopisto

Huhtikuu 2021

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos

INGI, FANNI: "Hän oli aikaa sitten ohittanut iän, jossa leikittiin nukeilla ja jossa suudelmat olivat viattomia." Rakkauden ja seksuaalisuuden kuvaukset Magdalena Hain *Kolmannessa ssaressa* ja Siiri Enorannan *Tuhatkuolevan kirouksessa*

Pro gradu -tutkielma, 76 s.
Kotimainen kirjallisuus
Huhtikuu 2021

Tutkin tässä pro gradu -tutkielmassa erilaisia romanttisen rakkauden, sisarusrakkauden, seksuaalisuuden ja seksin kuvauksia Magdalena Hain *Kolmannessa ssaressa* (2018) ja Siiri Enorannan *Tuhatkuolevan kirouksessa* (2018). Tavoitteenani on selvittää millaisia kuvauksia nämä tuoreet nuortenfantasiakirjat parisuhteista, perherakkaudesta, romansseista ja seksuaalisuudesta esittävät.

Käytän tutkimuksessani teoreettisena viitekehystenä romanssintutkimuksen, nuortenkirjallisuudentutkimuksen ja tyttökirjatutkimuksen lähtökohtia. Pysin vertailemaan tutkimusaineistoni esittämiä kuvauksia toisiensa lisäksi nuortenkirjallisuuden, tyttökirjallisuuden ja romanssikirjallisuuden konventioihin. Tutkimani teokset yhdistelevät aikuisten romanssikirjallisuudesta ja nuortenkirjallisuudesta tuttuja konventioita sekä rikkovat niitä.

Tutkielmani osoittaa, että romanssien kuvaukset fantasiamaailmoissa ovat moninaisia. Esillä ovat niin samaa sukupuolta olevat parit kuin ihmisen ja Toisen muodostavat pariskunnat. Yhteistä romansseille on rakkauden kaiken ylittävä voima. Nuoruuden romanssit vaikuttavat edelleen vanhempienkin hahmojen elämässä. Romanttisen rakkauden lisäksi voimakasta on myös sisarusten välinen rakkaus, mikä näkyy ihannoitina, mustasukkaisuutena ja velvollisuudentuntona. Seksin ja seksuaalisuuden kuvaukset ovat tutkimissani teoksissa avoimesti esillä. Tyttöhahmojen seksuaalisuutta ei piilotella, ja seksistä saa nauttia. Seksin harrastaminen voidaan sitoa sekä aikuistumiseen että nuoruuden vapauteen.

Asiasanat: nuortenkirjallisuus, tyttökirjallisuus, romanssit, seksuaalisuus

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	2
1.1 Tutkimuksen taustaa.....	2
1.2 Tutkimusaineisto ja tutkimuskysymykset	4
1.3 Teoreettinen viitekehys.....	7
2 RAKKAUS JA PARISUHTEET FANTASIAMAAILMASSA	11
2.1 Fantasiakirjallisuuden maailmat.....	11
2.2 Fantasia ja (romanttisten) suhteiden erityispiirteet	15
2.3 Fantasiamaailmojen seksuaalivähemmistöt ja -enemmistöt	21
3 SISARUSRAKKAUS JA PERHEEN MERKITYS	26
3.1 Rakkaus sisarusten välillä.....	26
3.2 Itse valittu perhe.....	31
4 SEKSUAALISUUS JA SEKSI.....	37
4.1 Seksistä.....	37
4.2 Seksi reittinä aikuisuuteen	41
4.3 Seksi ja nautinto.....	45
5 RAKKAUS JA SUHTEET	50
5.1 Ihastumisesta ja romanssien loppumisesta.....	50
5.2 Mustasukkaisuudesta ja monen henkilön suhteista.....	57
5.3 Vanha rakkaus voimissaan.....	62
6 LOPUKSI.....	67
LÄHTEET	72
LIITE I.....	75

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen taustaa

“Siiri Enorannan kirjassa 14-vuotias tyttö laukeaa – Voiko näin kirjoittaa?” (2019) kuuluu Ylen toimittaja Pauliina Grymin *Tuhatkuolevan kirousta* (jatkossa = TK) arvioivan tekstin otsikko. Toimittajan mukaan teksti sai hänet punastelemaan ja miettimään, onko tällaisesta aiheesta soveliaista kirjoittaa. Nuoren tytön seksuaalisuus voidaankin kokea jopa hyökkäävänä tai jonain sellaisena, jota ei välttämättä haluttaisi näkyville. Mikä tekee naisen tai tytön seksuaalisuudesta jotain näin pelottavaa?

Rakkaus, romanssit ja seksuaalisuus ovat suuressa osassa nuortenkirjallisuudessa ja siksi myös tärkeä tutkimuskohde. Romanttinen rakkaus, seurustelu, seksi ja seksuaalisuus kiinnostavat nuoria, mikä näkyy vahvasti siinä, millaista kuvaa heille tuotetaan. Elokvien ja television ohella kirjallisuus antaa malleja ja on omalta osaltaan luomassa maailmaa, jossa nuoret elävät. Kuunnellessani syksyllä 2018 Turun kirjamesuilla seksiin ja seksuaalisuuteen liittyvää paneelikeskustelua, jossa puhumassa olivat Siiri Enoranta, Magdalena Hai ja Siri Kolu, olin iloinen kuullessani heidän haluavan kirjoittaa nuorille kirjallisuutta, jossa kaikenlaiset rakkauskäsitykset, seksuaalisuudet ja ihmiset tulevat kuulluksi. Haluankin tutkia romanssien ja seksuaalisuuden kuvauksia nuortenkirjallisuudessa, koska niiden tutkiminen on nykypäivän keskustelukontekstissa mielenkiintoista ja ajankohtaista. Viimeisten kymmenen vuoden aikana on puhuttu aikaisempaa enemmän sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuudesta ja niihin liittyvästä normistosta esimerkiksi sukupuolineutraaliin avioliittoon ja transsukupuolisuuteen liittyvien lakialoitteiden kautta.

Nuortenkirjallisuus pyrkii valmentamaan nuorta kohti aikuisuutta, mikä näkyy sen aiheissa, kuten itsenäistymisessä, seksuaalielämän aloittamisessa ja kodin ja muun maailman välisessä tilassa elämisessä (Heikkilä-Halttunen 2001, 219). Koska nuortenkirjallisuus pyrkii jollain lailla kasvattamaan nuorta, näkyvät sen aiheissa myös yhteiskunnan sen hetkiset moraalikäsitteet tai kirjailijan arvot, joita hän pyrkii välittämään lukijoilleen, ja sitä kautta vaikuttamaan heihin. Toisaalta kirjailija voi myös pyrkiä antamaan nuorille useita mahdollisia samaistumispintoja.

Tyttökirjallisuudessa on ollut esillä kuva yhteiskuntaan sopivasta, kiltistä tytöstä, jolle naimisiinmeno ja perheen perustaminen ovat tavoiteltavia asioita elämässä. Pohjoismainen tyttökirjallisuus on kuitenkin ollut pohjoisamerikkalaista ja brittiläistä tyttökirjallisuutta vapaampaa ja tytöille on tarjottu myös muun muassa mahdollisuutta valita ura avioliiton sijaan (Voipio 2015, 37). Tyttökirjallisuudessa ja nuortenkirjallisuudessa yleisemmin on jo 1990-luvulta lähtien alettu etsimään myös uudenlaisia tyttöjä, joilla on uudenlaisia toiveita ja tavoitteita elämälleen. Tyttökirjojen perinne vaikuttaa kuitenkin edelleen nuortenkirjallisuudessa ja varsinkin tytöille suunnatussa kirjallisuudessa, jonka joukkoon lasken omat tutkimuskohteeni, joiden tyttöpäähenkilöt pohtivat romansseja ja etsivät rakkautta. (Vrt. Heikkilä-Halttunen 2001, 223.)

Siiri Enorannan *Tuhatkuolevan kirous* (2018) ja Magdalena Hain *Kolmas sisar* (2018, jatkossa = KS) ovat modernia nuortenfantasiaa. Teosten maailmat eroavat meidän realistisesta maailmastamme, mutta nuorten päähenkilöiden ongelmat ovat osittain varsin samaistuttavia. Koska nuortenkirjallisuuden on sanottu voivan heijastaa yhteiskunnassa olevia muutoksia (Heikkilä-Halttunen & Rättyä 2003, 7), voisi ajatella, että nämä hyvin tuoreet nuortenkirjat tuovat esiin jonkinlaisia nykyaikaisia ja raikkaita kuvauksia seksuaalisuudesta, rakkaudesta ja romansseista.

Molemmat tutkimuskohteeni ovat niin tuoreita, ettei niitä ole vielä tutkittu. Siiri Enorannan toinen romaani *Surunhauras, lasinterävä* (2015) on tutkimusaineistoina Riikka Lauttamuksen pro gradu -työssä ”Homo- ja biseksuaalisen tyttöyden representaatiot Siiri Enorannan *Surunhauras, lasinterävä* ja Maria Turtschaninoffin *Anaché: Myter från akkade* -fantasiatyttöromaaneissa”, joka käsittelee homo- ja biseksuaalisen tyttöyden kuvausta fantasiatyttöromaaneissa (2017). Magdalena Hain teoksia taas ei ole aiemmin tutkittu. Onkin mielenkiintoista päästä tekemään tutkimusta, jota muut eivät ole aiemmin tehneet. Vaikka tutkimani teokset ovat uusia ja vielä tutkimattomia, ei sukupuolen, seksuaalisuuden ja romanssien analyysi ole uutta nuortenkirjallisuudenkaan parissa.

Suomessa esimerkiksi kirjallisuudentutkija Lydia Kokkola on tutkinut seksuaalisuuden, parisuhteiden ja romanssien kuvauksia nuortenkirjallisuudessa englanninkielisessä nuortenkirjallisuudessa (ks. esim. Kokkola 2011, 2013). Suomalaista tyttökirjallisuutta

taas on tutkinut muun muassa kirjallisuudentutkija Myry Voipio väitöskirjassaan ”Emansipaation ja ohjailun ristivedossa: suomalaisen tyttökirjallisuuden kehitys 1889–2011” (2015). Lisäksi tyttötutkimusta on tehty sekä kirjallisuustieteen että muiden alojen sisällä (ks. esim. Näre & Lähteenmaa 1992; Ojanen, Mulari & Aaltonen 2011). Fantasiakirjallisuus on yhtä lailla ollut pinnalla niin nuorten suosiossa kuin tutkimuksessakin, mikä tekee siitä kiinnostavan genren yhdistettynä nuorille muuten suunnattuihin teemoihin.

1.2 Tutkimusaineisto ja tutkimuskysymykset

Tutkimuskohteenani on kaksi vuonna 2018 julkaistua nuortenfantasiakirjaa, joista molemmat olivat myös vuoden 2018 lasten- ja nuortenkirjallisuuden Finlandia-palkintoehdokkaita. Siiri Enorannan *Tuhatkuolevan kirous*, joka voitti Finlandia-palkinnon, kertoo nuoren Pau-tytön elämän mullistuksesta, kun hänelle selviää, että hän on isoveljensä tavoin noita. Pau pääsee taikakouluun ja vähitellen tempautuu suuriin seikkailuihin kapinallisten mukana. Magdalena Hain *Kolmannessa sisaressa* taas päähenkilöt Ciel ja Lune ovat noitia, jotka joutuvat maanpakoon omalta planeetaltaan, kun selviää, ettei Cielillä – toisin kuin mulla noidilla – ole laulua¹, joka rajoittaisi hänen voimiaan. Tytöt päätyvät Maahan erikoiseen taikakouluun, jossa he kohtaavat uusia ja kiinnostavia henkilöitä sekä pyrkivät lopulta pelastamaan koko maapallon Cielin vallanhimoiselta äidiltä.

Valitsin tutkimuskohteekseni juuri nämä kaksi teosta, koska ne ovat ilmestymisajankohdiltaan ja genreltään hyvin samankaltaisia. Molemmat teokset ovat fantasiakirjallisuutta, mutta siinä missä Enorannan *Tuhatkuolevan kirous* sijoittuu kokonaan omaan fantasiamaailmaansa, on *Kolmannen sisaren* tapahtumapaikoista osa ns. meidän maailmassamme. Toisaalta teoksia yhdistää myös se, että molemmissa teoksissa on tyttöpäähenkilöt, mikä omalla tavallaan myös yhdistää teokset tyttökirjallisuuden perinteeseen.

¹ Noitien valtakunnassa jokainen noita saa täysi-ikäistytyään oman laulunsa, joka on ikään kuin ennustus ja samalla rajoitus siitä, mihin hänen voimansa pystyvät. Lauluttomat noidat ovat näin ollen rajoittamattomia ja siten vaarallisia.

Lauttamus luokittelee tutkimuksessaan Enorannan *Surunhauras, lasinterävä* -teoksen osaksi fantasiatyttökirjallisuutta (2017). Siinä missä tutkimani teokset varmasti ammentavat tyttökirjallisuuden perinteestä, ovat ne myös lähellä nuortenfantasiaa. Yksi tyttökirjallisuuden määritelmistä on Boel Westinin, jonka mukaan tyttökirja on naisen kirjoittama tytöstä kertova ja tytöille suunnattu kehityskertomus (Voipio 2015, 34). Tämän määritelmän mukaan sekä *Kolmas sisar* että *Tuhatkuolevan kirous* käyvät hyvin tyttökirjasta. Voisikin kuvitella tutkimieni teosten kutsuvan lukijaksi tyttöjä poikia enemmän tyttöpäähenkilöineen ja romanssijuonineen, sillä sellaiset aiheet on perinteisesti luettu tyttökirjallisuuden pariin (vrt. Voipio 2015, 35). Teosten luokittelu tyttökirjallisuudeksi vaikeutuu kuitenkin myös siksi, että ne kyseenalaistavat jäykkiä sukupuoliroolien käsityksiä. Fantasiakirjallisuuden seikkailulliset elementit ja taistelut eivät ammenna tyttökirjallisuuden kotimiljööstä, joten oletan, että tyttöpäähenkilöistä huolimatta *Kolmas sisar* ja *Tuhatkuolevan kirous* puhuttelevat kaikenlaisia nuoria, jotka ovat fantasiagenrestä kiinnostuneita. Tutkimukseni kannalta ei ole olennaista päättää ovatko ne tyttökirjallisuutta tai kenties fantasiatyttökirjallisuutta vai eivät. Tärkeää on sen sijaan huomioida teosten linkittyminen tyttökirjallisuuden moninaiseen historiaan.

Kolmannen sisaren noitien oma planeetta Royaume on utopia, jossa kaikki ovat naisia. Noidat pystyvät jopa hankkimaan lapsia ilman miehiä, vaikka monilla heistä onkin suhteita muiden maailmojen miehiin, esimerkiksi Cielin isä on toisella planeetalla asuva fauni. Naisten yhteiskunta rakentuu yhtä lailla hierarkkiseksi, mutta fyysisen voiman tai sukupuolen sijaan valtaa tuovat taikavoimat. Jokaisella on oma laulunsa, joka määrittää noidan taikavoimat ja sitä kautta aseman yhteiskunnassa.

Tyttöhahmot teoksissa ovat erilaisia ja siten myös heidän kokemansa romanttiset ja seksuaaliset kokemukset eroavat toisistaan. Siinä missä *Tuhatkuolevan kirouksen* Pau on melko epävarma, nuori ja kokematon on *Kolmannen sisaren* Ciel hyvin itsetietoinen ja seksuaalisesti kokenut sekä avoin. Teokset antavat mahdollisuuden tutkia minkälaisia yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia erilaisten tyttöhahmojen romanssien ja seksuaalisuuden ilmausten väliltä löytyy.

Molemmissa tutkimissani teoksissa ehkä yllättäväksikin yhtäläisyydeksi nousee päähenkilöiden äitien suuri rooli tarinassa. Sekä Paun äidillä että Lunen äidillä on ollut menneisyydessä suuri rakkaustarina kertomuksen kannalta merkittävän naisen kanssa:

Aleasianalla kapinallisen Nubyan ja Minuitilla kolmannen sisaren, Soleilin, kanssa. Siinä missä Paun äiti Alesiana on vanhan rakkauden jälkeen löytänyt uuden (Paun ja tämän veljen isän Eekoksen) ei Lunen äiti Minuit koskaan luopunut rakkaudestaan, jonka joutui uhraamaan, jotta noitien koko yhteiskunta ja maailma selviytyisivät. Vanhan rakkauden muistaminen ei kuitenkaan ole este uudelleen rakastumiselle, vaikka Aleasiana käyttääkin edelleen vanhan rakastettunsa kanssa tosirakkaudentaikaa. Tämä tuo ilmi sen, että hän edelleen rakastaa myös Nubyaa.

Olen kiinnostunut teoksista, jotka pyrkivät tuomaan esille jonkinlaista uutta seksuaalisuuden ja rakkauden kuvauksiin. Sekä Enoranta että Hai ovat puhuneet haluavansa kertoa tarinoita hahmoista, joiden seksuaalisuus voi olla laajempi tai erilainen kuin yhteiskunnan asettama heteronormi (vrt. Tiesalo 2018, Kulttuuriykkönen 2019). Tavoitteenani on tuoda esille, miten erilaisia suhteita tai romanttisia käsityksiä voidaan kuvata kirjallisuudessa. Rakkaus, romanssit ja seksuaalisuus kiinnittyvät vahvasti tyttöhahmojen tarinoihin ja identiteetteihin ja niiden kuvauksella on suuri merkitys sille, miten lukija näkee tyttöjen roolin ja aseman teoksissa.

Lukiessani teoksia romantiikkaa ja seksuaalisuutta pohtien, nousevat esille ehkä yllättäenkin myös hahmojen perhesuhteet ja varsinkin sisarusten välinen rakkaus. Ciel ja Lune eivät ole verisukulaisia, mutta kokevat silti olevansa sisaruksia, sillä noitien yhteiskunnassa perhesuhteet muotoutuvat pitkälti niin kutsutun “sielunsisarouden” kautta. Hyvin lämpimät, jopa palvovat tunteet veljeään kohtaan on myös Paulla, joka ihailee isoveljeään suunnattomasti. Rakkaus sisarusten välillä ei ole samanlaista kuin romanttinen rakkaus, mutta sitä kuvataan aivan yhtä voimakkaana ellei jopa joissain kohtauksissa voimakkaampana kuin romanttista rakkautta, minkä takia tämän rakkauden muodon pois jättäminen tutkimuksestani vääristäisi kuvaa rakkauden kuvauksista.

Magdalena Hai on Ylelle antamassaan haastattelussa kuvannut *Kolmatta sisarta* “tutkielmaksi rakkaudesta”, ja sellaisena sitä myös luen (Tiesalo 2018). Pureudunkin tutkimuksessani siihen, millaisia kuvauksia rakkaudesta nämä uudet nuortenfantasiakirjat välittävät. Syvennyn tutkimaan, millaisia ovat teoksien kuvaukset romanttisesta rakkaudesta, sisarusten välisestä rakkaudesta ja tyttöhahmojen seksuaalisuudesta fantasiamaailmojen antamissa puitteissa.

1.3 Teoreettinen viitekehys

Analysoin aineistoani etsien siitä erilaisia rakkauden ja seksuaalisuuden kuvauksia ja verraten näitä kuvauksia toisiinsa. Käytän termiä kuvaus varsin löyhästi, sillä en halua turhaan rajoittaa sitä, mitä teokset esittävät ja luovat tai toisaalta heijastelevat meidän maailmastamme. Näen mahdollisena sen, että tutkimieni teosten erilaiset kuvaukset sekä luovat uutta ja siten muokkaavat meidän maailmaamme, että toisaalta ottavat kantaa ja siten heijastavat todellisen maailman käsityksiä. Tutkimani teokseni ovat juoneltaan, maailmaltaan ja hahmoiltaan eriäviä, mutta myös mielenkiintoisia samankaltaisuuksia löytyy. Molemmissa teoksissa romanssijuonet ovat keskeisessä osassa seikkailujuonien ohella ja hahmot käyttävät aikaa pohtiessaan romanttisia suhteitaan. Kuitenkin romanssit eroavat toisistaan merkityksiltään, päämääriltään ja ratkaisuiltaan. Teokset antavat hyvän mahdollisuuden tutkia erilaisia romantiikan ja seksuaalisuuden kuvauksia.

Käytän teoreettisen viitekehykseni toisiinsa limittyvänä ja lomittuvana pohjana feminististä kirjallisuudentutkimusta, tyttöstudiaa ja romanssiteoriaa sekä jonkin verran queertutkimusta. Vertaan saamiani tuloksia myös nuortenkirjallisuuden tutkimuksen esittämiin tuloksiin ja tyttökirjallisuuden antamiin malleihin. Koska molemmat tutkimani teokset ovat nuortenkirjallisuutta ja fantasiaa, on tärkeää tutkia niitä juuri osana omia genrejään, koska en voi täysin olla huomioimatta genren omia konventioita, jotka vaikuttavat tutkimieni aiheisiin.

Vaikka en suoranaisesti luokittele tutkimiani teoksia tyttökirjallisuudeksi viittaan myös tyttökirjan perinteeseen tutkiessani seksuaalisuuden ja parisuhteen kuvauksia. Tyttökirjallisuus ei ole yhtenäinen genre, vaan sen sisälle mahtuu monenlaista. Tyttökirjan konventioihin kuuluvat muun muassa tyttöhahmojen kasvaminen ja lukijan kasvattaminen (Voipio 2015, 32–34). Kotimainen tyttökirjallisuus kuvaa vielä nykypäivänkin pitkälti samoja asioita kuin vuosikymmeniä aikaisemmin, esimerkiksi tytön ihmissuhteita, tulevaisuudenhaaveita ja tunteita (Voipio 2015, 54). Nämä konventiot vaikuttavat siihen, miten kuvataan tyttöhahmojen kehitystä ja toisaalta millaista kuvaa lukijalle halutaan välittää ja miten sen kautta lukijaa koulutetaan. Tyttökirjallisuus on Suomessa 2000-luvulle tultaessa vapautunut paljon seksuaalisuuden ja seksin suhteen (Voipio 2015, 131). Tyttöjen seksuaalisuus ei enää olekaan piiloteltavissa oleva asia, mikä näkyy myös tutkimissani teoksissa.

Länsimaisessa historiassa monet filosofit ovat yrittäneet löytää merkityksen ja rakenteen rakkaudelle. Universaalien totuuden löytäminen ei kuitenkaan ole onnistunut yrityksestä huolimatta, vaan rakkaudelle ja romansseille on kehitetty erilaisia malleja eri aikojakausien filosofien toimesta. Romanttisen rakkauden ongelma onkin, että on vaikea määrittää, miksi rakastutaan juuri siihen henkilöön, johon rakastutaan, tai miksi tämä rakkaus säilyy tai ei säily. (Pearce 2007, 4.) Romanttinen rakkaus ei ole selvärajaista tutkimissani teoksissakaan, mikä osaltaan tekee rakkauden tutkimisesta niin kiehtovaa.

Romanssikonventiot ovatkin yksi tutkimukseni taustana näkyvä teoria. Romanssien kuvausta aikuistenkirjallisuudessa on tutkittu, ja rakkautta on jaoteltu esimerkiksi klassisessa antiikin mallissa neljään erilaiseen rakkauteen: perherakkauteen, ystävien väliseen rakkauteen, jumalalliseen rakkauteen ja eroottiseen rakkauteen (vrt. Kokkola 2010, 170). Eros on yksilöön keskittyvää, objektikeskeistä, ruumiillista ja rationaalista rakkautta kun taas agape on ehdotonta, ikuista, subjektikeskeistä ja hengellistä rakkautta (Pearce 2007, 4). Kiinnitän analyysissäni huomiota agapen ja eroksen välisen jaottelun näkymiseen tutkimissani teoksissa, sekä siihen, miten näiden rakkausmallien erilaiset piirteet voivat nykynuortenkirjallisuudessa myös sekoittua toisiinsa.

Nuortenkirjallisuudessa romanssin konventiot eroavat aikuistenkirjallisuuden romanssikonventioista, joten merkittävää on se, miten nämä erilaiset totut mallit näkyvät uudenaikaisessa nuortenfantasiassa. Nuoret hahmot eivät ole aikuisten tavoin viisaita, eikä heillä ole aikuisille varattua valtaa. Seksuaalisuus voi tuoda tätä valtaa nuorille, kun he luopuvat lapsuuden viattomuudesta ja näin seksin harrastaminen on jonkinlainen rajapyykki matkalla aikuisuuteen. (Kokkola 2010, 173.) Nuortenkirjallisuudessa kysymykset omasta identiteetistä ovatkin usein läsnä (Rättyä 2003, 99).

Nuortenkirjallisuudessa seksin ja seksuaalisuuden kuvaukset ovat vaihdelleet, eikä lihallinen himo ole välttämättä nuortenkirjallisuudessa näkyvillä aikuistenkirjallisuuden tavoin avoimesti ja vapaasti. Jos hahmot kuitenkin päätyvät harrastamaan seksiä, seuraa siitä usein jonkinlainen rangaistus kuten vahinkoraskaus, sukupuolitauti tai muunlainen kärsimys, jotta kävisi selväksi, ettei tämä ole nuorelle sopivaa käytöstä (vrt. Kokkola 2011, 173 ja Grønn 2001, 288). Nuortenkirjallisuus kuitenkin muuttuu nopeasti ja se,

mikä 90-luvulla oli kirjallisuudessa yleistä, ei sitä välttämättä ole tutkimissani 2010-luvun nuortenkirjoissa.

Tutkielmassani yhdeksi tärkeäksi käsitteeksi nouseekin tietysti seksuaalisuus. Sen ympärille kietoutuvat monet kysymyksistä, joita tutkimusaineistolleni esitän. Seksuaalisuus on paitsi nautintoa ja mielihyvää, myös valta-asetelma (Lappalainen 1996). Seksuaalisuus voikin tuoda yllättävää valtaa tyttöhahmoille tai toisaalta viedä sitä pois heiltä. Lisäksi seksuaalisuuden kokeileminen ja mahdollinen seksin harrastaminen voivat nuorille hahmoille olla yksi reitti aikuisuuteen. Seksuaalisuus linkittyy tutkimuksessani valtaan juuri sen takia, että valta on aina jonkinlainen suhde.

Koska haluan tutkia hahmojani juuri heidän tyttöyteensä peilaten, on yksi tutkimukseni kannalta oleellinen käsite sukupuoli. Teosteni maailmassa sukupuoli selvästi vaikuttaa ja jollain lailla myös ohjaa henkilöitä. Sukupuoli ei ole käsitteenä yksiselitteinen ja sen määrittely tutkimukseeni suhteutettuna on tärkeää. Sukupuolen käsitteen on nykytutkimuksessa nähty olevan muutoksessa aikaan ja paikkaan sidottuina (Rossi 2010, 23). Näkemykseni mukaan tutkimissani teoksissa sukupuoli rakentuu sosiaalisena konstruktiona hahmojen ajatusten ja toiminnan kautta, mutta pitäytyy silti dikotomisessa jaottelussa. Sukupuolten käsittäminen vastakkainasettelun kautta onkin yleinen tapa (Rossi 2010, 23).

Molemmat teokset nimeävät hahmojaan tytöiksi ja pojiksi, naisiksi ja miehiksi, mutta antavat varsinkin naispuolisille hahmoille paljon liikkumavaraa sukupuolensa sisällä. Olen kiinnostunut erityisesti siitä, miten tyttöhahmojen sukupuolen ilmaisu rakentuu suhteessa siihen, millaisia luonteenpiirteitä heille kirjoitetaan. Osa tytöistä on selvästi vetäytyvämpiä ja alistuvampia samalla kun osa tytöistä ohjailee myös mieshahmoja omien halujensa ja tarpeidensa mukaan. Se, millaista kuvaa tyttöydestä rakennetaan, vaihtelee teosten ja hahmojen välillä. Käytän siis teosten antamien perusteiden mukaan hahmoista nimityksiä ”poika”, ”tyttö”, ”mies” ja ”nainen”. Sukupuolen merkitys korostuu suhteessa esimerkiksi fantasiamaailmojen suhtautumisessa seksuaalisuuden moninaisuuteen.

Tutkimukseni kannalta oleellinen käsite on myös heteronormatiivisuus, joka asettuu vastakohdaksi fantasiamaailmoille, joissa heterous ei ole normi. Hain *Kolmannessa*

sisaressa näkyy hyvin vahvasti heteronormille vastakkainen todellisuus: noitien omalla planeetalla Royaumessa kaikki noidat ovat panseksuaaleja, ja ihastumista ja rakastumista sukupuoleen katsomatta pidetään normaalina. Heteronormia rikotaan myös Enorannan *Tuhatkuolevan kirouksessa*. Heteronormatiivisuus on käsite, jonka mukaan yhteiskunnassa oletettuna normaalina on juuri heterous. Näin ollen kaikki heteroudesta eroava oli se sitten esimerkiksi selvää homoseksuaalisuutta tai epäsuoraa queeria toimintaa, asettuu jonkinlaiseksi vastakohtaksi heteronormille (vrt. Hekanaho 2010, 149).

Koska molemmat aineistoni kaunokirjalliset teokset ovat genreltään fantasiaa, on myös fantasiakirjallisuuden tutkimus merkittävässä roolissa tutkimukseni taustalla. Fantasiakirjallisuus on Suomessa ollut pitkään marginaalissa. Vähitellen se on kuitenkin saanut enemmän tilaa, mutta edelleen fantasiakirjallisuus on usein nuortenkirjallisuutta, kuten tutkimani teoksetkin, tai nuorten aikuisten kirjallisuutta (YA-kirjallisuus). (Vrt. Soikkeli 2013 280, Heikkilä-Halttunen 2013, 261.) Vaikka tutkimuksessani pääpaino on romantiikan ja seksuaalisuuden tutkimuksella, on otettava huomioon, että fantasia genrenä saattaa antaa erilaisia mahdollisuuksia kuvata rakkautta verrattuna esimerkiksi realistiseen nuortenkirjallisuuteen. Fantasiamaailmat voivat luoda täysin omanlaisensa säännöt, jolloin ne antavat myös erilaisia mahdollisuuksia rakkauskuvauksille (vrt. Bengtsson 2001, 333). Tarkemmin pohdin fantasiagenren vaikutuksia teosteni tulkintaan luvussa 2.

2 RAKKAUS JA PARISUHTEET FANTASIAMAAILMASSA

2.1 Fantasiakirjallisuuden maailmat

Alussa oli pimeys.

Pimeyden keskellä todellisuuden säikeet venyivät ja antoivat periksi. Jokin alkoi tiivistyä – satojen miljoonien vuosien myllerryksessä, hiukkasten hirmumyrskyssä se jokin muodosti hehkuvan ytimen, ydinreaktorin, keskuksen.

[--]

Alussa oli valo. (KS 7–8)

Kolmannessa ssaressa fantasiamaailman kuvaaminen aloittaa koko teoksen. Luomismyytin kaltaisella aloituksella pohjustetaan tarinaa ja rakennetaan sen maailmaa. Lukijalle on alusta saakka selvää, että teoksen maailma eroaa meidän maailmastamme. Fantasiamaailman rakentuminen erilaiseksi meidän maailmaamme verrattuna vaikuttaa kaikkeen siihen, mitä maailman sisällä tapahtuu: juonikuvioihin, suhteisiin ja henkilöhahmojen ajatuksiin “normaalista”.

Fantasiakirjallisuus on genre, jossa esillä ovat yliluonnolliset tapahtumat ja asiat, kuten taikuus. Fantasiakirjallisuudessa voidaan luoda täysin omat luonnonlait verrattuna meidän maailmaamme. (Bengston 2001, 333.) Tämä antaa mahdollisuuksia käsitellä nuoria kiinnostavia teemoja erilaisessa, maagisessa ympäristössä. Lisäksi fantasiamaailmat antavat mahdollisuuden luoda jotain täysin uutta, ja meille tutusta tai normaalista eroavaa.

Fantasiakirjallisuus onkin suosittu genre nuorten keskuudessa, mikä vaikuttaa myös siihen, että sitä kirjoitetaan paljon. Esimerkiksi vuonna 2018 Suomessa julkaistuista 195 nuortenkirjasta 63 oli fantasiaa. Fantasiakirjallisuudessa käsiteltiin samana vuonna realistisen nuortenkirjallisuuden tavoin rohkeasti monenlaisia aiheita kuten sukupuolen moninaisuutta. (Kirjakori 2018, 4, 8.) Fantasiakirjallisuus pitää siis kiinni asemastaan yhtenä nuortenkirjallisuuden suosituimmista genreistä.

Lasten- ja nuortenfantasia on viimeisen viidenkymmen vuoden aikana kehittynyt paljon. Aiemmin yleisiä olivat esimerkiksi C.S. Lewisin *Narnia*-sarjan kaltaiset tarinat, jossa lapset siirtyivät fantasiamaailmaan ja tarinan lopuksi palasivat. Nykyfantasiakirjallisuudessa fantasiamaailmat ovat tulleet lähemmäksi meidän

maailmaamme tai vaihtoehtoisesti sijoittuvat täysin omaansa. (Butler 2012.) Myös tutkimani teokset tuovat fantasiamaailmat lähelle lukijaa, eikä kyseessä ole meidän maailmastamme johonkin fantasiamaailmaan retkiä tekevästä lapsista.

Fantasiakirjallisuuden määrittely ja jako ei ole helppoa, enkä tämän tutkimuksen rajoissa keskity siihen. Muun muassa kirjallisuudentutkija Farah Mendlesohn (2008) on pyrkinyt jaottelemaan fantasiakirjallisuuden erilaisia lajeja neljään kategoriaan: quest fantasy, immersive fantasy, intrusion fantasy ja liminal fantasy. Näistä kategorioista kummatkin tutkimani teokset asettuvat parhaiten immersive fantasy -kategoriaan, jossa fantastisuus nähdään ikään kuin normaalina jollain lailla fantastisen päähenkilön tai kertojan silmien läpi (Mendlesohn 2008, XX). Ajatus siitä, että fantastisuus on luonnollista antaa pohjan myös siinä esiintyvien suhteiden tutkimukselle.

Molemmat tutkimani teokset sijoittuvat kokonaan tai osittain meidän maailmastamme eroavaan erilliseen maailmaan, minkä takia ne voidaan lukea niin kutsutun korkeafantasian piiriin (Bengston 2001, 333). Se, miten fantasiamaailmat rakentuvat, vaikuttaa siihen, miten hahmot niiden sisällä toimivat. Koska tutkimukseni käsittelee hahmojen erilaisia suhteita, on maailmojen rakentumisella myös osansa tutkimuksessani.

Koska teoksilla on omat maailmansa, on niissä myös omat sääntönsä ja lainalaisuutensa. Esimerkiksi Hain *Kolmannessa sisaressa* noitien planeetalla asuu pelkästään naisia, ja normina on heterouden sijaan panseksuaalisuus. Tämä vaikuttaa siihen, millaisena meidän maailmamme peilautuu verrattuna teoksen kuvaamaan noitien yhteiskuntaan. Fantasiakirjallisuudella onkin mahdollisuus luoda uudenlaista kuvaa ja käsitystä esimerkiksi sukupuolesta tai seksuaalisuudesta.

Kolmannen sisaren fantasiamaailma on osittain yhteydessä meidän maailmaamme, mikä antaa mahdollisuuden vertailla maailmojen eroja. Koska teos on kirjallisuutta, ei sen antama kuva niin sanotusta materiaalisesta maailmasta ole välttämättä sen “oikeampi” kuin kuvaus fantasiamaailmasta. Lähden kuitenkin liikkeelle oletuksesta, että näiden kahden maailman välille syntyy eroavaisuuksia, jotka vaikuttavat välillisesti siihen, minkälaiset suhteet niissä ovat mahdollisia ja toivottuja.

Royaumessa valtaa saadaan sen mukaan, kuinka voimakas noidan mahti on. Mahtiin taas vaikuttaa jokaisen noidan sielulaulu. Laulu on eräänlainen ennustus ja määrittely noidan voimista. Tultuaan täysi-ikäisiksi noidat katsovat sielunpeiliin, joka paljastaa heille laulun ja sen myötä heidän tulevaisuuden uransa ja rajoituksensa. Laulu kahlitsee jopa voimakkaimpia noitia, mikä tuo varmuutta heidän yhteiskuntaansa, sillä kukaan ei voi ylittää oman laulunsa rajoja.

Koko *Kolmannen sisaren* juoni lähtee liikkeelle tilanteesta, jossa Cielin odotetaan saavan voimakas, täynnä mahtia oleva laulu, mutta hän ei saakaan lainkaan laulua. Noitien lakien mukaan tällaiset lauluttomat noidat tulee sulkea ikuisiksi ajoiksi vankilaan, sillä he ovat vaaraksi jokaiselle hallitsemattomuutensa takia. Ciel ja Lune kuitenkin lähtevät maanpakoon ja päätyvät sitten Maahan.

Maassa tytöt joutuvat tottumaan uudenlaiseen ympäristöön asuessaan taikakoulussa, jota ohjailee maaginen Rehtori. Maa kuvataan vähätaikaiseksi planeetaksi, jonka ihmiset eivät pääosin ole taikavoimaisia. Lyceumin koulussa on kuitenkin oppilaita monilta muilta planeetoilta: keijuja, fauneja, maahisia ja myös ihmisiä, jotka kaikki opiskelevat yhdessä. Muulta kuin ihmisiltä näyttävät oppilaat käyttävät poikkeuksetta avataria, joka muokkaa heidät ihmisten näköiseksi. Ihmisyyden on siis koulussa normi, johon muutkin olennot alistuvat tai vähintään kyseenalaistamatta mukautuvat.

Tuhatkuolevan kirous sijoittuu puolestaan täysin suljettuun, meille vieraaseen fantasiamaailmaan. Maailma on melko perinteinen fantasiamaailma, jossa taikuus on tavallista, mutta ei kaikille tuttua. Tutkimuksen kannalta kiinnostavaa on se, että vaikka *Tuhatkuolevan kirouksen* maailma on kokonaan erillinen fantasiamaailma, on se loppujen lopuksi vähemmän "fantastinen" kuin *Kolmannen sisaren* maailma. *Kolmannen sisaren* Cielin ja Lunen noitien planeetta on osa universumia, jossa asuu niin fauneja kuin keijujakin. Lisäksi tytöt kohtaavat esimerkiksi lohikäärmeen ja maagisen ajassa ja paikassa matkustavan koulun. *Tuhatkuolevan kirouksen* Paun kotimaassa taas ainoita maagisia asioita ovat kummalliset pikilapset, jotka ilmestyvät varjoista, kun taiotaan, sekä taikavoimaiset ihmiset.

Tuhatkuolevan kirouksessa taikuutta osaavat vain jotkut ihmiset, mikä korostaa sen erityistä asemaa yhteiskunnassa. Pau on hyvin innoissaan päästessään Magia-akatemiaan

koejaksolle. Juonen ja tarinan kannalta merkittävä hetki, kun Pau ei pääse koejaksosta läpi, on hänelle suuri häpeä. Hän ei voi uskoa, ettei kelvannut kouluun, vaikka hänen taikansa tuntui olevan voimakasta. Vaikka monet yhteiskunnassa pitävät noituutta outona, on se Paun mielestä hienoa, mikä käy ilmi esimerkiksi keskustelussa Paun ja tämän lapsuuden ystävän Meean välillä, kun Pau on palannut kotiin:

“Tiesitkö, että koulussa lyötiin vetoa siitä, hyväksytäänkö sinut sinne noitakouluun vai ei”, hän [Meea] sanoi. [--] “Suurin osa arveli, että jäisit sinne. Kaikkien mielestä olet sen verran outo, että sopisit hyvin niiden kummajaisten joukkoon.”

“Aha”, sanoin.

Mietin millaista olisi tönäistä Meea alas puusta. [--]

“Luuletko nyt olevasi parempi kuin minä?” hän huusi. “Sinä olet pelkkä epäonnistuja!” (TK 114–115)

Meean mielestä taikovat ovat kummajaisia ja Pau vain pitää itseään parempana kuin toisia siksi, että hänellä on jonkinlaisia kykyjä. Ihailemisen ja oudoksumisen lisäksi taikuutta myös pelätään, ja tämän pelon kannustamana Ötkyksi nimetty yhdistys pyrkii rajoittamaan taikomista vain omiin käyttötarkoituksiinsa. Tätä vastustavat kapinalliset ovat suuressa roolissa tarinassa. Yhteiskunta jakaantuukin vahvasti kapinallisiin, Ötkyn jäseniin ja valtataistelusta tietämättömiin tavallisiin kansalaisiin. Hyviin ja pahoihin jakautuminen onkin fantasialle ominaista. Päähenkilö-Pau muuttuu teoksen aikana tietämättömästä nuoresta tytöstä kapinalliseksi, joka lopulta auttaa kukistamaan heidän suuren vihollisensa, Ötkyn sotajohtajan.

Valta on molemmissa teoksissa läsnä taikuuteen liittyvänä. Taikavoimat ovatkin jonkinlainen yhteiskunnan hierarkiaa rakentava väline, joka vaikuttaa siihen, miten muut hahmon näkevät, ja miten hän yhteiskunnassa menestyy. Ciel ja Lune ovat taikavoimiltaan varsin erilaisia: Lune peilinoitana pystyy vain heijastamaan toisen voimia, kun taas Ciel on hyvin voimakas suurnoita. Pau on taikomisensa kanssa hyvin alkutaipaleella, mutta hänen taikavoimansa ovat silti muihin alokkaisiin verrattuna suuret, ja hän pystyy esimerkiksi taikomaan pienemmällä materiaalmäärällä kuin useimmat muut.

Fantasiamaailmojen eroavaisuudet vaikuttavat siis sekä siihen, miten hahmot niiden sisällä toimivat, että siihen, miten meidän maailmamme niihin verrattuna esitetään. Se, miten valta ja taikuus linkittyvät toisiinsa, vaikuttaa suoraan siihen, millaisessa asemassa

teosten taikovat päähenkilötytöt ovat. Toisaalta myös esimerkiksi se, miten sukupuoli ja seksuaalisuus ovat näkyvillä fantasiamaailmassa vaikuttaa siihen, millaisia kuvauksia rakkaudesta ja suhteista teoksessa voidaan esittää.

2.2 Fantasia ja (romanttisten) suhteiden erityispiirteet

Fantasiakirjallisuudessa esiintyvillä suhteilla saattaa olla erityisiä piirteitä juuri genren takia. Näin on myös joissain tutkimissani suhteissa. Osa romanttisten suhteiden piirteistä tai juonikuvioista saa suoraan vaikutusta fantasiagenren erikoispiirteistä. Toisaalta nämä erityispiirteet vaikuttavat myös muunlaisiin suhteisiin sekä perhekäsitykseen, jota käsittelemme tarkemmin luvussa 3.

Kolmannen sisaren noidat voivat halutessaan sitoa jonkin elävän olennon kuten eläimen tai jopa demonin omaksi familiariksekseen. Tämä familiaris on ikään kuin lemmikki, seuralainen ja palvelija, mutta siteen tekemiseen ei välttämättä ole molempien puolten suostumusta vaan noita voi osoittaa valtansa alistamalla toisen olion noudattamaan käskyjään. *“Familiaris ei voi suhdetta katkaista, mutta oletus on, että mikäli seuralainen siteen katkaisua toivoo, noidan tulee myöntyä tämän tahtoon”*, Karlo opiskelee noitia koskevasta oppikirjasta (KS 378, kursivointi alkuperäinen).

Kun Ciel ja Lune saapuvat Maahan, tapaavat he kolme Quinnen veljestä, joista kahden kanssa he lopulta päätyvät seurustelemaan. Nuorin veli Karlo on hänkin ainakin jollain tasolla kiinnostunut tytöistä ja pyrkii heidän seuraansa. Kuitenkaan kumpikaan tytöistä ei kiinnostu romanttisesti Karlostakaan. Sen sijaan Ciel päätyy vahingossa tekemään Karlostakaan familiariksensa, mistä muut eivät pidä. Esimerkiksi Lunen mielestä suhde ei ole eettisesti oikein.

“Karlo on ihminen!” Lune puuskahti. “Hänellä on oma elämänsä. Omat tunteensa ja ajatuksensa ja... Et sinä voi omistaa tuolla lailla toista älyllistä olentoa.” [--]
Ciel risti kädet rinnalleen.

Lune tiesi, että tässä oli väittely, jota hän ei voinut voittaa. (KS 392)

Karlon ja Cielin välinen suhde rinnastuu rakkaussuhteeseen sen puolesta, että suhde on molemmille tärkeä ja varsinkin Karlon tunteita kuvataan helliksi. Hän haluaa tehdä kaikkensa auttaakseen Cielä ja saadakseen tämän voimaan mahdollisimman hyvin.

Suhde ei ole kuitenkaan tasapuolinen, sillä Karlolla ei ole mahdollisuutta perääntyä. Onkin vaikea sanoa kuinka paljon Karlon tunteet ovat lopulta hänen omiaan, ja kuinka paljon loitsu itsessään vaikuttaa niihin.

Kumpikaan ei kuitenkaan halua purkaa familiaris-sidettä, ja he vaikuttavat olevan tyytyväisiä tilanteeseen teoksen loppupuolellakin. Siinä vaiheessa muut eivät enää tunnu jaksavan kiinnittää tilanteeseen niin paljon huomiota kuin alussa. Hekin tuntuvat hyväksyneen tilanteen, mikä antaa vallan suhteen määrittelystä ja kestosta niille, joita se todella koskee eli Karlolle ja Cielille.

Karlo istua rojahti tuoliin Cielin takana. Poika otti silmälasit nenältään, hönkäisi niihin ja puhdisti niitä paitansa helmaan. Kiharainen tukka seiso pystyssä kuin joku olisi pörröttänyt sitä vastikään. Cielin ja Karlon välistä familiaris-sidettä ei ollut edelleenkään purettu, mutta näytti siltä, ettei kumpikaan ollut myöskään halukas keskustelemaan asiasta ulkopuolisten kanssa. (KS 552)

Ciel ja Karlo ovatkin loppujen lopuksi tyytyväisiä erikoiseen suhteeseensa. Karlo kokee aseman olevan ikään kuin kunniaksi itselleen, sillä kuka tahansa ei voisi olla noidan familiaris. Karlo on veljeksistä ainoa, joka on täysin ihminen, mikä saattaa vaikuttaa siihen, että hän kaipaa jotain erikoista elämäänsä ja juuri siksi asema familiariksena on hänestä vain hyväksi. Asema familiariksena tekee Karlostakin taianomaisen.

Toisaalta fantasiamaailma antaa mausteensa myös hahmojen välisiin romansseihin. Kirjallisuudentutkija Susan Ostrov Weisserin mukaan kirjallisuuden romansseissa toistuu usein ihastuminen johonkin Toiseen: vampyyreihin, avaruusolentoihin, petoihin tai vain toisesta kulttuurista tulevaan. Hänen mukaansa romanssin Toinen voi olla lähes mikä vain, mikä eroaa niin sanotusta normaalista ja oletetusta: jumala, eläin, demoni tai jokin muu (Weisser 2013, 80). Lopulta tällaiset romanssit voivat näyttää esimerkiksi sen, että kaikki ovat samanlaisia.

Toiseksi käy myös sukupuoli. Nainen on perinteisesti ollut toinen sukupuoli, ja tämän takia juuri naislukija voi löytää samaistumispintaa miespuolisestakin Toisesta. Tällöin yhdistävää on toiseuden kokemus. (Weisser 2013, 81.) *Kolmannessa sisareissa* päähenkilöt Lune ja Ciel ovat noitua, ja sitä kautta kuuluvat Toisen kategoriaan. Teoksen maailma muotoutuu kuitenkin heidän näkökulmastaan, jolloin itseasiassa paljon enemmän toiseksi muotoutuvat maassa kohdatut ihmiset ja muut oliot. Siskosten

totutussa maailmassa on vain naispuolisia noitia, joten samalla kääntyy ympäri myös ajatus naiseudesta toiseutena, jolloin naiseus ja noituus ovatkin yhtäkkiä normi ja miehuus ja taiattomuus niitä asioita, jotka eroavat normaalista.

Kolmannen sisaren Lune tapaa Royaumessa metsänhengen, jolle lupaa palkkioksi palveluksesta suudelman ja ikuisen ystävyytensä. Kun Lune sitten päätyy Maahan, hän tapaa Niemannin, josta hän on kiinnostunut jo ensimmäisestä tapaamisesta asti. Lopulta selviää, että Niemann on tämä Royaumesta kotoisin oleva metsänhenki, joka on syntynyt uudestaan ihmiseksi.

Lune on hämmentynyt tajutessaan asioiden laidan. Hän ei olekaan aluksi varma voiko antautua suhteelle, sillä Niemann itse ei ole tietoinen metsänhenkiosastaan. Samalla romanssin pohjana on Lunen antama lupaus ikuisesta ystävydestä, jonka henki tuntuu alusta asti ymmärtävän lupaukseksi jostakin suuremmasta.

Metsä humallutti ja huumasi. Lune ymmärsi, että se, mitä hän tunsi, tuoksu, joka hänen keuhkonsa täytti, oli Niemann. Poika kanavoi metsää, ja enemmän. Hän *oli* valo ja tuoksu, hirvi ja hämähäkki. [--] Poika oli metsän muisto, ydin ja sielu.

Metsänhenki. [--]

Silloin Lune tajusi.

Hän tönäisi Niemannin päältään. “Mitä hittoa? Kuinka se voit olla sinä?” (KS 341)

Lunelle Niemannin paljastuminen metsänhengeksi on järkytys. Vielä suurempi järkytys on, kun Lunelle ja Niemannille selviää, että Niemann on Cielin vallanhimoisen äidin luoma ja ohjailtavissa. Lunen ja Niemannin romanssilla ei siis ole samanlaisia lähtökohtia kuin realistisen kirjallisuuden hahmoilla tai toisaalta meidän maailmamme ihmisillä. Fantasiamaailman antamat puitteet vaikuttavat sekä heidän romanssinsa syntyyn että sen ongelmiin.

Lunen ja Niemannin suhteessa Toisia ovat vuorotellen kumpikin. Vaikka Toisena voi heteroseksuaalisessa romanssissa olla sekä nainen että mies, ovat ratkaisut Weisserin mukaan romansseille erilaisia. Jos Toinen on mies, naisen on opittava ikään kuin lukemaan tätä toista ja samalla miestä. Jos taas nainen on romanssin Toinen, voi mies yhdistyä hänen maailmaansa. (Weisser 2013, 81.) Sekä Cielin ihastus Adam että Niemann paljastuvat yhtä lailla erikoisiksi voidakseen olla tyttöjen kanssa tasavertaisia. Ilman romanttista rakkautta jääkin vain veljeksistä nuorin, Karlo, joka ihastumisestaan

huolimatta ei saa vastakaikua Cieliltä; ehkä juuri siksi, että hän veljistään poiketen on tosiaan ihminen.

Rakkaus vaatiikin jonkinlaista tasapainon löytymistä. Cielin ja Lunen ollessa erityisiä on myös heidän romanttisten partneriensa paljastuttava jotenkin erilaisiksi, jotta suhde voi onnistua. Näin kyseessä ei ole enää vain Cielin sanoin ”paikallinen erikoisuus” (KS 100) vaan jokin heidän omalle tasolleen nouseva tasavertainen kumppani.

Mielenkiintoinen fantasiaelementti on myös Lunen äidin Minuitin vanhan rakastetun Soleilin kohtalo. Hän joutuu pakenemaan Royaumesta ja ottaa mukaan planeetan Auringon pärjätäkseen. Näin hän tulee suistaneeksi Royaumen kriisiin ja sisällissotaan. Samalla hän rakentaa kokonaisen uuden aurinkokunnan pakopaikkaansa ja näin entisestä Royaumen auringosta tulee Maan aurinko.

Soleil syntyy uudestaan ja uudestaan vuosituhansien aikana ja osa hänestä on vielä mukana teoksen nykyhetkessä, jossa hän on osa Adamia, Cielin ihastusta. Kun Minuit saapuu Maahan, on hänelle järkytys löytää vanha rakastettunsa, joka ei kuitenkaan enää ole se sama Soleil, jota hän rakasti.

Maassa asuu myös Royaumesta sisällissodan aikaan karkotettu noita Sucre, joka huolehtii erikoisesta kahvilasta ja toimii samalla vanginvartijana lohikäärmeelle. Cielin äidin saapuessa maahan lohikäärme vapautuu, mutta Sucre ei voikaan toteuttaa lauluaan ja tuhota lohikäärmettä, koska on vuosisatojen saatossa rakastunut tähän. Lopulta noita ja lohikäärme sulautuvat yhteen ja saavuttavat näin lopullisen yhteyden ja päätöksen omalle rakkaustarinalleen.

Hitaasti Sucre antoi sormiensa aueta, irrota aseensa kahvasta. Miekka kimposi lohikäärmeen suomuista ja katosi näkyvistä. Sucre käänsi katseensa Kaaoksen kasvoihin. “Rakastan sinua enemmän kuin Royaumea. Enemmän kuin tätä maailmaa.”

Sucre. Rakkaani. [--]

Sucre de la Coeur antoi sielunsa sulaa. Sulautua. Hetkessä hän surmasi ja tuli surmatuksi, antautui ja otti vastaan antautumisen.

Yhdessä. Yhtenä, Sucre huokaisi.

“Nyt ja aina”, lohikäärme vastasi. (KS 521–522)

Lohikäärmeen ja noidan suhde on vuosisatojen kuluessa muuttunut vangin ja vanginvartijan suhteesta toisiaan rakastavien olentojen suhteeksi. Heidän suhteensa rasitteena on Sucren laulu, jonka mukaan hän tulee tappamaan lohikäärmeen. Kuitenkin heidän välisensä rakkaus osoittautuu niin voimakkaaksi, että sen avulla jopa laulu voidaan kiertää. Rakkaus on tässä tapauksessa muita sitoumuksia voimakkaampaa.

Fantasiamaailman erityispiirteillä on vaikutusta myös *Tuhatkuolevan kirouksen* romansseille. Paun äiti Alesiana on eronnut aikanaan tyttöystävästään Nubyasta, sillä hän ei kestä tämän vaaraan heittäytymistä. Nubya on saanut pikilapsilta lahjaksi tuhat ylimääräistä elämää, mikä tarkoittaa sitä, että kuollessaan hän herää aina uudelleen henkiin. Alesiana ei kuitenkaan kestä katsella rakkaansa kuolevan uudelleen ja uudelleen, minkä takia he lopulta päätyvät eroon.

Alesianan vanha rakastettu Nubya muodostuu suhteessa Toiseksi taikavoimiseen ja tuhansine elämineen. Koska Nubya on nainen, voi hänet nähdä ikään kuin kaksinkertaisena Toisena (vrt. Weisser 2013, 81). Näin suuri Toiseus onkin liikaa Alesianalle ja hän eroaa tyttöystävästään. Tämän jälkeen Alesiana päätyy yhteen Eekoksen, tavallisen taikomattoman miehen kanssa. Kaksinkertainen toiseus muuttuukin tässä tapauksessa varsin normin mukaiseksi rakkaudeksi.

Kiinnostavaa on myös, että Nubyan uusi kumppani Zaz kuvataan tässä suhteessa vastakkaiseksi Aleasianalle. Zaz on valmis tappamaan itse Nubyan aina tämän haavoituttua kuolettavasti taistelussa, jotta kuolema olisi mahdollisimman nopea. Tällä tavoin kuoleman antamisesta toiselle luodaan ikään kuin rakkauden teko.

He katsoivat toisiaan pitkään silmiin. Sitten he suutelivat. Nubya kääntyi kyljelleen kasvot kohti Zazia ja sulki silmänsä. Zaz alkoi hyräillä hiljaa, vieraita outoja nuotteja, ja silittää Nubyan hiuksia. [--] Zaz iski tikarin yhdellä varmalla, sujuvalla liikkeellä Nubyan ohimoon. (TK 361)

Tappaminen rakkauden takia kuvataan hyvin rauhalliseksi ja levolliseksi tapahtumaksi. Pariskunta on selvästi tehnyt päätöksen toimenpiteistä yhdessä. Zaz auttaa ensin puolisoaan nukahtamaan ja vasta tämän nukahdettua hän ottaa tikarin esiin ja tappaa hänet. Romanttisen teon määrittely onkin fantasiamaailman puitteissa erilaista kuin materialistisessa maailmassa. Toisaalta meidänkin maailmassamme esimerkiksi

eutanasiasta käydään kovasti keskustelua, ja usein esimerkiksi hengityslaitteiden sulkeminen voidaan nähdä perheenjäsenten viimeisenä rakkaudentekona.

Myös Pau ja hänen ystävänsä Daui keskustelevat tappamisesta rakkauden tekona. Daui näkee sen äärimmäisenä tekona, johon jokainen ei pysty, äärimmilleen vietyinä tapana osoittaa rakkautta. Toisaalta Daui myös sanoo, että hän olisi aiemmin voinut pitää tekoa romanttisena, mikä viittaa siihen, että nykyään hän ei sitä pidä sellaisena. Daui on joutunut pakon edessä tappamaan Kenonen kanssa Paun, joten kokemus on hänelle tuttu.

“Ehkä se olisi ennen ollut minun mielestäni romanttista”, sanoi Daui, jonka en ollut huomannut seisovan takanani. [--]

“Ai minkä?”

“”Että Zaz rakastaa Nubyaa niin paljon, että on valmis tappamaan hänet.”

“Ai...”

“En käsitä, miten hän pystyy tekemään sen kerta toisensa jälkeen. Mutta ei kai siinä ole kyse hänestä. Minä en vain... En ole yhtä vahva.” (TK 375)

Tilanne voikin vertautua esimerkiksi siihen, kuinka usein rakastetun puolesta uhataan jopa kuolla. Todellisuus voi kuitenkin muuttaa asiaa, ja romanttisena nähty teko ei välttämättä tunnu siltä enää siinä vaiheessa, kun sen on joutunut ilman vaihtoehtoa käymään läpi. Toisaalta rakkauden teko on aina pariskunnan välinen, eikä lopulta kukaan muu voi sanoa, onko se todella rakkautta vai ei. Daui ei pidä itseään tarpeeksi vahvana, joten äärimmäinen teko muodostuu ihanteelliseksi.

Fantasiamaailmassa suhteille, niin romanttisille kuin perhesuhteillekin, asetetaan erilaiset raamit kuin realistisessa maailmassa. Osa hahmoista ei ole ihmisiä ja siten heidän tapansa ja koko kulttuurinsa voivat erota siitä, mitä lukija kenties pitää “normaalina”. Teosten normaali vaikuttaa myös siihen, millaiset tavat tai teot näyttävät hahmoille romanttisina tai rakkauden vuoksi tehtyinä.

Monet suhteet voivat olla eriskummallisia juuri fantasiagenren takia. *Kolmannen sisaren* lohikäärmeeseen rakastuva noita ja *Tuhatkuolevan kirouksen* rakkauden vuoksi kumppaninsa uudelleen ja uudelleen tappava nainen eivät ole meidän maailmaamme verrattuna mahdollisia. Rakkaus kuitenkin ylittää monenlaisia rajoja ja antaa mahdollisuuksia erikoisillekin suhteille.

Romanttinen Toiseus ei ole helppoa, mutta jokin siinä vetää ihastujia silti puoleensa. Koska romanssien perinteeseen kuuluu jonkinlaisten esteiden tiellä oleminen, sopii Toiseen rakastuminen tähänkin perinteeseen. Mikä olisi kätevämpi este rakkaudelle kuin erilaisuus, joka on ylitettävä, jotta tosi rakkaus pääsee voitolle. Molemmissa tutkimissani teoksissa romanssit Toisen kanssa muodostuvat jollain lailla merkittäviksi juuri Toiseuden takia: oli sitten kyseessä suhteelle liian suurena esteenä oleva vaara tai parin samanarvoiseksi tuova sattuma. Fantasiamaailmojen ja -hahmojen erityisyys vaikuttaa eittämättä sekä hahmoihin että heidän välisiinsä suhteisiin oli sitten kyseessä Toinen tai tähän Toiseen rakastuva.

2.3 Fantasiamaailmojen seksuaalivähemmistöt ja -enemmistöt

Molemmissa tutkimissani teoksissa seksuaalivähemmistöt ovat jollain tasolla esillä. Homoseksuaalisuutta on nuortenkirjallisuudessa alettu nostaa enemmän esille vähitellen jo 1960-luvulta asti, mutta varsinaisesti homoseksuaalisuuden vapautuminen nuortenkirjallisuudessa tapahtui vasta 2000-luvun käännteessä (Heikkilä-Halttunen 2013, 251).

Kolmannessa ssaressa noitien maailmassa panseksuaalisuus on heteroseksuaalisuuden sijaan normi, eikä kumppanin sukupuoli noidille siten ole mitään väliä. Miespuolisia noitita ei ole olemassa enää, sillä he kaikki katosivat tai kuolivat planeetan tuhoutuessa, joten kaikki noitien planeetalla asuvat ovat naisia. Noidilla kuvataankin olevan seksuaalisia ja romanttisia suhteita sekä keskenään että muiden maailmojen miesten kanssa.

“Jep. Ja koska teitä ihmisiä aina kiinnostavat pienet asiat: romanttisesti useimmille meistä ei ole merkitystä sillä, mitä sukupuolta kohde on.”

“Emme me ole ihan niin takapajuisia kuin näytät ajattelevan”, Karlo mutisi. “Kyllä minä tajuan. Maassa sitä sanotaan kai panseksuaalisuudeksi. Että voi... tai siis haluaa...” (KS 167–168)

Kohtauksessa, jossa Lune ja Ciel kertovat omasta maailmastaan, rakennetaan selvästi kahtiajakoa noitien planeetan Royaumen ja ihmisten Maan välille. Se, mikä on normaalia noitien maassa, ei tyttöjen ajatuksissa sitä välttämättä ole maassa. Toisaalta Karlo korjaa heitä sanoen, etteivät he ole niin “takapajuisia” kuin tytöt ajattelevat. Takapajuinen tuo

terminä hierarkiaa maailmojen välille, sillä se tuntuu kuvaavan Maapalloa vanhanaikaiseksi ja kehittymättömäksi. Ikään kuin suhtautuminen seksuaalisuuden moninaisuuteen olisi jokin sellainen asia, joka määrittelee kuinka sivistyneitä henkilöt ja yhteiskunta ovat.

Lunen ja Cielin maailmassa meille tuttu jako on käännetty toisinpäin ja tyttöjen Maassa tapaamat heteroseksuaalit ovat enemmän vähemmistön asemassa kuin homoseksuaalit. Pienellä muutoksella saadaan aikaan lukijan kannalta erikoinen tilanne. Länsimaisessa yhteiskunnassa heteronormatiivisuus on vahvasti voimissaan, ja oletukset esimerkiksi siitä, kenen kanssa kukin seurustelee menevät normin mukaan. Heteronormin kääntäminen pääläelleen antaa mahdollisuuden kuvata erilaista yhteiskuntaa.

Kaapista tarvitsee tulla vain normista niin sanotusti poikkeavien eli homoseksuaalien. Noitien maailman ollessa seksuaalisuuden kannalta hyvin avoin, ei tarvetta kaapista tulolle sen sisällä ole. Sen sijaan tytöt joutuvat ikään kuin pakosta "tulemaan kaapista", kun he keskustelevat Maassa Quinnen veljesten kanssa. Siirtyminen yhdenlaisesta normaalista toisenlaiseen vaikuttaa siihen, miten he ilmaisevat itseään ja omaa identiteettiään.

Kiinnostavaa on myös se, että meidän maailmaamme saavuttuaan molemmat päähenkilöt, Ciel ja Lune, päätyvät seurustelemaan poikien kanssa, eikä heidän kuvata edes olevan kiinnostuneita naispuolisista henkilöistä Royaumeista lähtönsä jälkeen. Voikin miettiä, ajautuvatko Ciel ja Lune ikään kuin pakosta tai huomaamattaan jonkinlaiseen "meidän normaalimme" tavoitteluun. Toisaalta teoksessa kuvataan, että Cielille kokemukset miesten kanssa ovat ikään kuin "harvinaisuuksien keräilyä", sillä hän on tottunut kotiplaneetallaan naisten välisiin suhteisiin.

Tuhatkuolevan kirouksessa taas seksuaalivähemmistöt ovat tosiaan meidän maailmamme tavoin vähemmistö mutta silti jollain lailla esillä. Ollessaan Magia-akatemiassa Pau näkee monenlaisia pariskuntia, jotka kiinnittävät hänen huomionsa. Heteropariskuntien lisäksi kuvataan tyttö- ja poikaparien suutelevan yhtä avoimesti muiden nähden. Koulun ilmapiirissä seksuaalisuuden ilmaisu on siis vapaata.

Ja joskus ne taiat kai tosiaan tepsivät, koska minä näin kaikenlaisia pariskuntia suutelemassa ja kähmimässä toisiaan porrassyvennyksissä ja puiden alla ja välillä

aivan avoimesti keskellä pihaa – tyttöjä poikien kanssa, mutta myös tyttöjä tyttöjen kanssa ja poikia poikien kanssa. (TK 72)

Paulle seksuaalivähemmistöt eivät kuitenkaan varsinaisesti ole tuttuja tai tavallisia. Kun hänelle selviää, että kapinallisten johtaja, peloton soturi Nubya, on hänen äitinsä vanha rakastettu, on se Paulle vaikea asia. Hän ei ole aiemmin ymmärtänyt tilannetta, vaikka siitä annetaan viitteitä jo ennen paljastusta, ja esimerkiksi hänen ystävänsä oletettavasti tietävät Alesianan ja Nubyan olleen rakastavaisia jo ennen häntä.

“Kukaan ei ole vielä kertonut sinulle? Me olimme rakastavaisia. Äitisi ja minä.”

Ja vaikka kaikessa oli nyt enemmän järkeä, typerä suuni sanoi:

“Mutta sinähän olet nainen.”

Sain vastaukseksi alentuvimman, sarkastisimman, säälivimmän vasemman kulmakarvan kohautuksen, jonka olin koskaan nähnyt. Kaipa ansaitsin sen. (TK 241)

Pau tuntuu ihmettelevän, miten on mahdollista, että kaksi naista on rakastavaisia. Samalla hän kuitenkin myös ymmärtää ajatustensa ongelmallisuuden tai jopa virheellisyyden. Hän kokee, että Nubyan alentuva reaktio hänen kyselyynsä on ansaittu, koska hän ei ymmärrä asioita. Voisikin ajatella, että Paun kautta rakennetaan kuvaa aavistuksen sivistymättömästä hahmosta, joka kuitenkin ymmärtää oman vajaavaisuutensa ja pyrkii kohti ymmärtäväisempää lopputulosta. Hän ymmärtää sen, ettei hänen alkuperäinen käsityksensä rakkaudesta ole ainoa oikea. Nubya on joka tapauksessa avoin oman seksuaalisuutensa kanssa, eikä hänen kumppaninsa sukupuoli tunnu olevan kellekään ongelma. Nubyan lesbous onkin itsestäänselvyys kaikille muille paitsi Paulle.

Toisaalta teoksessa on myös kohta, jossa Pau muistelee lapsuuttaan, mikä tuo esiin sen, miten homoseksuaalisuuteen on hänen lapsuudessaan suhtauduttu. Hänen Tristin veljensä on ollut aina suosittu ja tyttöjen jahtaama. Jossain vaiheessa Paun äiti väittää naapuruston tytöille Tristanin viihtyvän enemmän poikien seurassa, jotta he jättäisivät hänet rauhaan. Tilanne on Pausta pelkästään huvittava, mikä heijastelee sitä, että sen realismisuus ei olekaan todennäköistä: Tristinin homoseksuaalisuuden mahdollisuus on pelkkä naurua aiheuttava vitsi.

Puhuimme kaikesta kepeästä ja hassusta, kuten siitä, kuinka Loimuloiskeen tytöt olivat jossain vaiheessa Tristinin kolmannentoista syntymäpäivän korvilla alkaneet rampata jatkuvasti ovellamme lainaamassa milloin mitäkin tai mukamas

katsomassa Pipiä, vaikkei se tietenkään antanut kenenkään heistä silittää itseään, kunnes äiti oli menettänyt hermonsä ja antanut joidenkin tyttöjen ymmärtää, että Tristin piti poikien seuraa kaikin tavoin parempana. Siitä oli tullut pienimuotoinen skandaali, jolle Tristin oli kohauttanut hyväntuulisena olkiaan. (TK 341)

Tristin mahdollinen homoseksuaalisuus aiheuttaa kuitenkin yhteisössä jonkinlaisen skandaalin, mikä viittaa siihen, ettei teoksen maailmassa homoseksuaalisuus ole täysin tavallista tai tuttua. Paun perhe asuu maalla, joten siellä homoseksuaaleihin suhtautuminen voi tietysti olla hyvin erilaista kuin isoissa kaupungeissa tai Magiakatemiassa. Pau esimerkiksi useampaan otteeseen teoksen alussa ihastelee kaupungissa asuvia moderneja tyttöjä, joiden kaltainen hänkin haluaisi olla. Kaupunkien ja maaseudun välillä on siis selkeä jako.

Toisaalta Tristin ei kuitenkaan ole liikkeelle laitetusta huhusta pahoillaan vaan ohittaa sen vain olkiaan kohauttaen. Hänelle homoseksuaalina esiintyminen ei siis selvästikään ole suuri asia. Ehkä hän on niin sujut oman identiteettinsä kanssa, ettei tilanne ole ongelmallinen. Muille skandaalina näyttäytyvä asia voikin olla myös helposti olankohautuksella ohitettava vitsi tai pelkkä huomautus. Yhteisön tavoin Tristinkään ei kuitenkaan pidä homoseksuaalisuutta vakavasti otettavana asiana, sillä hän ei ota siihen kantaa. Homoseksuaalisuus voidaan siis sivuuttaa tai sitä voidaan kauhistella, mutta normaalina se ei näyttäydy tässä kohtauksessa.

Vaikka teos on fantasiaa, voisi ajatella *Tuhatkuolevan kirouksen* maailman olevan hyvinkin samanlainen omaamme nähden. Homoseksuaalisuutta on olemassa, eikä se nuorempien parissa ole erikoinen asia, mutta herättää kuitenkin jonkin verran kummeksuntaa eikä selvästi ole maailmassa normi tai tavallista. Homoseksuaalisuuden näkyminen lähinnä teoksen menneisyydessä ja sivumainintoina pitää sen näkyvissä, mutta samalla sopivasti piilossa – asiaa ei tarvitse kunnolla nostaa esiin. Homoseksuaalisuus ei tule esille täysin normaalina vaan hiukan erikoisena, “vinksahtaneena”.

“Kotona Dauilla ei ikinä ollut poikia kavereina”, Darina sanoi minulle luottamuksellisesti, ikään kuin Dau ei muka kuulisi. “Aina vain tyttöjä, joka sormelle tyttöjä, muttei silti yhtäkään tyttöystävää. Aloin jo luulla, että hän on vähän vinksahtanut.”

“Voisinko olla muuta kuin vinksahtanut, kun olen kasvanut teidän neljän kanssa”, Dau sanoi, ja minusta se kuulosti puoliksi vitsiltä. Puoliksi. (TK 384)

Dauin sisar Darina pitää outona sitä, ettei Dauilla ole aiemmin ollut tyttöystävää vain ystävätyttöjä. Jonkinlainen normista poikkeaminen aiheuttaakin heti kummeksuntaa ja pohdintaa siitä, onko kyseessä jotenkin vinksahtanut persoona. Heteronormatiivisuus näkyikin siinä, miten siitä eroavaa nimitetään. Daui ottaa kommentin kuitenkin puoliksi vitsinä vastaan. Tässäkään kohtauksessa vihjattu queerius ei tule kunnolla esille vaan se ohitetaan vitsinä.

Vihjattuna queeriuutena voi nähdä myös Paun, Kenonen ja Dauin suhteen, jota käsittelemme tarkemmin luvussa 5.2. Kyseessä ei ole selkeästi polyamorinen kolmen hengen suhde, mutta lukijalle käy selväksi, ettei suhde ole myöskään varsinainen kolmiodraama vaan jotain monimutkaisempaa. Hahmojen välinen syvä ystävyys ja romanttisten suhteiden lomittuminen tarjoavat mahdollisuuden lukea suhde polyamoriaan kallellaan olevana.

Koska *Tuhatkuolevan kirouksen* maailma on kaikesta fantastisuudestaan huolimatta hyvin samankaltainen kuin meidän maailmamme, voi sen välittämien vapaan seksuaalisuuden ilmaisujen tulkita olevan esimerkki siitä, miten meidänkin maailmassamme voitaisiin käsitellä seksuaalisuutta. Vaikka homoseksuaalisuus ei kaikille kuten Paulle ole aluksi normaalia ja totuttua, opitaan kuitenkin vähitellen hyväksymään erilaiset ihmiset ja rakkaudenmuodot. Näin varsinkin nuorelle lukijalle kuin huomaamattaan luodaan mallia hyväksyvästä ja tasa-arvoisesta maailmasta.

Teosten maailmat suhteessa seksuaalisuuden monimuotoisuuteen eroavatkin selvästi paljon. Siinä missä *Kolmannessa ssaressa* kuvataan noitien panseksuaalista maailmaa jonkinlaisena verrokkina erilaiselle Maalle tuntuu *Tuhatkuolevan kirous* vain siirtävän meille tutut normit fantasiamaailman normeiksi. Tutkimillani teoksilla on siis hyvinkin erilaiset lähestymistavat seksuaalisuuden moninaisuuteen, vaikka molemmissa teoksissa teema on näkyvillä ja hahmot puhuvat siihen liittyvistä asioista.

3 SISARUSRAKKAUS JA PERHEEN MERKITYS

3.1 Rakkaus sisarusten välillä

Rakkautta on monenlaista, eikä tutkimuskohteissanikaan romanttinen rakkaus jää ainoaksi kuvatuksi rakkauden muodoksi. Sen rinnalle nousee vahvana sisarusten välinen rakkaus, joka voi olla esimerkiksi ihannoivaa, velvoittavaa ja tukevaa. *Tuhatkuolevan kirouksessa* päähenkilö-Paulla on yksi veli, Tristin, jota Pau rakastaa kovasti. Hän on surullinen veljen lähdettyä taikakouluun toiselle puolelle maata.

En osannut sanoa ääneen, että halusin hänen rikkovan Magia-akatemian sääntöjä minun vuokseni, halusin olla tärkeämpi kuin koulu. Halusin nähdä, minkä takia hän oli jättänyt perheensä, halusin että se olisi jotain uskomattoman ihmeellistä, että se oli sen arvoista. (TK 29)

Pau kokee, että veli hylkää hänet ja perheen lähtiessään taikakouluun. Ero veljestä, joka on aina ollut hänelle hyvin läheinen, on rankkaa. Tristinin tullessa lomalla kotiin, Pau haluaa hänen esittelevän taitojaan, vaikka se on kiellettyä. Hän ajattelee, että jos Tristin on valmis rikkomaan sääntöjä hänen takiaan, hän todella välittää Pausta. Pau kaipaakin jonkinlaista todistelua veljen tunteille.

Tristinin alettua seurustelemaan tulee esille myös mustasukkaisuus. Paun on vaikeaa hyväksyä, että hänen veljensä voisi olla kiinnostunut jostakusta toisesta tai olla jopa rakastunut. Mustasukkaisuus sisaruksesta on selvästi esillä, sillä Pau ei aluksi pidä veljen uudesta tyttöystävästä ja ihmettelee, miten on edes mahdollista, että Tristin saattaa olla kiinnostunut sellaisesta työstä. Lalita kuvataan Paun silmin ärsyttävän täydelliseksi ja pisteliääksi hahmoksi. Tristin on kuitenkin hyvä veli ja huomioi Pauta koko ajan. Niinpä Paun mustasukkaisuuden puuskat jäävät loppujen lopuksi vähäisiksi.

Tristin oli mahtava. Minun oli pakko tunnustaa itselleni, että hän oli auttamattoman läöpällään Lalitaan, sille ei voinut mitään. Hänellä oli ensimmäinen oikea tyttöystävä. Ja se olisi voinut olla kiusallista ja rasittavaa ja kaikkea sellaista, mutta Tristin muisti huomioida minut aina, ei koskaan jättänyt minua ulkopuolelle, nauroi kun minä ja Lalita liittouduimme häntä vastaan. (TK 349)

Lopulta Pau tutustuu paremmin myös Tristinin tyttöystävään ja heidän välinsä paranevat. Sitä kautta myös Paun luottamus hänen ja Tristinin välisen rakkauden kestämiseen kasvaa. Hän ei enää ajattele, että Tristinin rakkaus häntä kohtaan ikään kuin häviäisi tämän rakastuttua. Samalla kun sisarukset vahvistavat suhdettaan, Pau oppii myös antamaan tilaa veljelleen.

Rakkauden takia ei tarvitsekaan sitoa toista kiinni itseensä – oli kyseessä sitten romanttinen tai sisarusten välinen rakkaus. Ja mustasukkaisuudesta voidaan päästää irti, vaikka se tuntuukin aluksi vaikealta. Paun ja Tristinin välinen suhde paranee halki kirjan, kun Pau ei enää ole yhtä mustasukkainen ja oppii ymmärtämään, ettei Tristinin rakkaus Lalitaa kohtaan ole häneltä pois.

Mustasukkaisuuden lisäksi Paun ja Tristinin välinen rakkaus näkyy esimerkiksi ihailuna, joka joissain kohtauksissa lähentelee jo kateutta. Koska Pau on sisaruksista nuorempi, on ymmärrettävää, että hän ihannoii isoveljeään, joka kuvataan taitavaksi ja mukavaksi henkilöksi. Teoksen alusta asti Pau haluaa toimia isoveljensä tavoin ja tavoittelee samoja asioita. Kun Pau saa kutsun magia-akatemiaan, hän on hyvin innoissaan varsinkin siksi, että pääsee seuraamaan ihailemansa isoveljen jalanjäljissä.

Lopputaistelussa Pau joutuu tekemään vaikean valinnan ja uhraamaan yhden sormensa räjäyttääkseen vihollisten johtajan. Taikominen muilla kuin omilla karvoilla tai eritteillä on kiellettyä ja väärin, joten kun Pau pakottaa johtajan taikomaan leijuttaen oman sormensa tämän taikamaljaan, on tilanne kyseenalainen. Paun takia vihollisten johtaja suorittaa ei-sallitun taian ja taika räjäyttää hänet. Voitto ei ole kunniallinen vaan enemmänkin huiputusta. Pau onkin tolaltaan tilanteen jälkeen, mutta onneksi hänen rakkaansa tukevat häntä. Varsinkin Tristinin lohduttaminen auttaa Pauta pääsemään yli tilanteesta.

“Minä rakastan sinua, Pau”, Tristin sanoi auliisti ja mutkattomasti, otti minut kainaloonsa ja suukotti päälakeani, kun sai tietää.

Hän käsitti, että minun piti kuulla se. [--] Tristin yksinkertaisesti sopi tähän maailmaan, ehkä paremmin kuin kukaan meistä muista. Hänen oli helppo olla olemassa ja antaa kiintymystään muille. Olin hänelle kateellinen, ja olin hänestä niin kiitollinen. (TK 429)

Samalla vielä tässäkin vaiheessa Pau miettii sitä, miten hän on kateellinen siitä, miten helppoa kaikki tuntuu olevan Tristinille. Vaikka kyseessä on tilanne, jossa Tristin “auliisti” lohduttaa Pauta, ei Pau täysin voi päästää irti kateudesta veljeään kohtaan. Heidän välisensä suhde ei tavallaan olekaan täysin tasa-arvoinen jo sen suhteen, että Pau on nuorempi. Tristinillä on siis enemmän kokemusta ja iän tuomaa viisautta ainakin Paun mielestä. Vanhemman ja nuoremman sisaruksen välinen rakkaus ja sisaruusdynamiikka ovatkin selvästi erilaiset kuin *Kolmannen sisaren* saman ikäisillä siskoksilla.

Kolmannessa ssaressa sisaruus näkyy jo teoksen nimessä. Päähenkilötyttöjen Cielin ja Lunen äideillä, Minuitilla ja Aubella, on ollut myös kolmas sielunsisar, jonka lähtö tuhat vuotta sitten aiheutti noitien planeetalla sotaa ja tuhoa. Kolmannella sisarella, Soleililla, oli sisaruusrakkauden lisäksi myös romanttinen suhde Minuitin kanssa, mikä vaikuttaa yhä tapahtumiin kirjan nykyhetkessä.

Vuosisatojen aikana Soleilin lähdettyä Minuitin ja Auben sisaruussuhde on vähitellen muuttunut yhä vääristyneemmäksi Auben mustasukkaisuuden takia, joka on samalla mustasukkaisuutta Minuitin romanttisesta rakkaudesta ja mustasukkaisuutta sisaresta ja pelkoa sisaren menettämisestä. Silti Minuit on loppuun asti Auben sisar, eikä esimerkiksi hyväksy muiden puhuvan hänestä pahaa, vaikka Aube selvästi on jollain lailla häiriintynyt mieleltään ja tunteiden käsittelyltään.

Lisäksi sielunsisaria ovat myös päähenkilöt Lune ja Ciel. Heidän sisaruutensa ei ole biologista vaan itse valittua, mutta sen takia jopa vahvempaa kuin pelkkien verisiteiden takia ylläpidetty sisaruus. Molemmat tytöt ovat omistautuneita sisaruudelleen, mikä näkyy esimerkiksi siinä, että Lune lähtee Cielin mukana maanpakoon, sillä “minne sisareni menee, sinne menen minäkin” (KS 53).

Perheen ja sisaruuden merkitys on tytöille suuri. Sisaruutta ei pääse pakoon ja siitä seuraa myös velvollisuuksia. Maahan saavuttuaan Ciel ei voi kovin hyvin ja päättyy antamaan osan muistoistaan ja sitä kautta itsestään pois. Lune kokeekin sen jälkeen olevansa vastuussa sisarestaan, ja huolehtii tästä oman hyvinvointinsakin kustannuksella. Kun Lunen ja Niemannin suhde muuttuu lämpimämmäksi, Lune perääntyy vedoten velvollisuuksiinsa esimerkiksi sisartaan kohtaan.

“En kaipaa lisähäiriöitä elämään... juuri nyt”, Lune sanoi. [--]
“Tylyä, Lune.” Lune huomasi loukkaantuneen sävyn Niemannin äänessä. “Ihan pirun tylyä.”
“Ei kyse ole sinusta.”
“No mistä sitten?”
Hänellä oli velvollisuutensa. Sisaren velvollisuus Cielia kohtaan ja tyttären velvollisuus äitiään kohtaan.” (KS 384)

Lunen ja Cielin välinen suhde on alkanut jo kehdestä ja he ovat olleet sisaria tuhannen vuoden ajan. Ei siis ole ihme, että he ovat molemmat omalla tavallaan riippuvaisia sisarestaan. Cielin ja Lunen välillä on henkinen yhteys, jonka avulla Ciel pystyy voimakkaampana puhumaan Lunelle ajatustensa kautta. Lune taas rauhoittaa Cielin usein myrskyävää ajatusmaailmaa.

Koska sisaruus on niin suuri osa molempien identiteettiä, on heidän vaikea edes kuvitella elämäänsä ilman toista. Kun Cielin lääkkeet² lakkaavat yhtäkkiä toimimasta ja Ciel vaipuu koomaan, on Lune suorastaan paniikissa pelätessään sisarensa puolesta. Hän ei osaa ajatella, kuka edes olisi ilman Cielia:

“Ciel...” Lune nyyhkäisi, “minun täytyy löytää... Jokin on hätänä...” Paniikki paisui Lunen sisällä. *Jos Cielille tapahtuisi jotakin, mitä minä tekisin? Kuka edes olisin ilman Cielia?* (KS 270, kursivointi alkuperäinen)

Sisar ilman sisarta ei ole mitään tuntuu olevan Lunen ajatus. Lunen ja Cielin sisaruus kuvataankin pitkälti hyvin voimakkaana riippuvuutena toiseen. Ilman toista ei ole kokonainen, sillä toisen merkitys on niin suuri itselle ja omalle identiteetille. Samalla sisaruudesta saa kuitenkin myös voimaa eli sisaruus ei ole pelkkää vastuuta ja velvoitetta.

Lune ja Ciel viihtyvät hyvin yhdessä, vaikka heidät kuvataan luonteiltaan hyvin erilaisiksi. Jollain lailla erilaisuus tuokin vain lisää heidän suhteeseensa. Sisaruus on heitä yhdistävä tekijä, jonka ansiosta kaksi hyvin erilaista henkilöä voi silti tuntea olevansa yhtä ja olemassa toisiaan varten. Samalla molemmat saavat jotain myös toisen henkilön erilaisista piirteistä, joita eivät ehkä koe muuten omikseen.

² Ciel joutuu syömään lääkkeitä sietääkseen Lyceumin koulun Rehtorin läsnäolon. Rehtori on olento, joka aiheuttaa ikään kuin pahaa allergiaa noidille. Hoitamattomana allergia voi johtaa jopa kuolemaan. Jostain syystä Lune pärjää ilman lääkitystä ja kestää Rehtorin läsnäoloa normaalia noitaa paremmin.

Molemmissa teoksissa sisaruuteen linkittyä mustasukkaisuus. Se tuntuu olevan yhtä tiiviisti osa tällaista ei-romanttista rakkautta kuin romanssejakin. Mustasukkaisuus vahvistaa rakkauden kuvausta ja saa hahmot pohtimaan sitä, kuinka paljon toinen todella välittää ja rakastaa. Mustasukkaisuus toimii keinona näyttää toiselle omat tunteet ja toisaalta laukaisijana omien tunteiden ymmärtämiseksi.

Sisarusten välinen rakkaus toimii tutkimissani teoksissa eri tavalla kuin romanttinen rakkaus siinä mielessä, että sen lähtökohtana on tilanne, jossa rakkautta on. Molempien teosten sisarusparit rakastavat toisiaan, eikä rakkaus lopu teosten aikana, vaan sitä vahvistetaan. Sisarusrakkaudelle ei rakennetakaan romansseille tyypillistä juonta, jossa ihastumisen kautta päädytään rakastumiseen ja joidenkin ongelmien kautta lopulliseen onneen.

Sen sijaan myös sisaruudessa voidaan kokea ongelmia. Maahan tultuaan Ciel ja Lune ovat etäisempiä kuin koskaan aiemmin, koska heidän välisensä henkinen yhteys ei toimi aiemman kaltaisesti. Lune pohtiikin paljon sitä, miksi sisar sulkee hänet mielensä ulkopuolelle, ja mitä tämä kaikki tarkoittaa. Loppujen lopuksi Lune huomaa, että on itse ollut se, joka on pitänyt mielten yhteyttä kiinni.

Samalla, kun hänen kämmenensä koskettivat Karlon ohimoita, Lune ymmärsi häpeäkseen, että Ciel ei ollutkaan pitänyt ovea kiinni heidän välillään, vaan hän itse. Karlon toimiessa siltana yhteys palautui ja Cielin sielu syöksyi hänen omaansa kuin meri, hyökäten ja velloen Cielin kauhusta. (KS 271)

Lune ei tiedä, miten hän onnistui pitämään yhteyden Cieliin tukahdettuna, mutta häpeää ja tuntee siitä silti syyllisyyttä, sillä hän ei ole ollut täysin Cielin apuna tämän takia. Kun yhteys Cieliin on palautunut, hän kuitenkin ymmärtää, että Ciel tekee omat päätöksensä, eikä hänen velvollisuutensa ole aina olla Cielin saavutettavissa. Hän voi olla hyvä sisar, vaikka laittaisi omatkin tunteensa välillä etusijalle.

Sisarusten välinen rakkaus on tutkimissani teoksissa monimutkaista: se aiheuttaa mustasukkaisuutta ja velvollisuuden tunnetta, mutta myös antaa tukea ja auttaa pyrkimään jotakin tavoiteltavaa kohti. Sisaruus saman ikäisten Lunen ja Cielin välillä on enemmän toisen tukemista tasavertaisesti kuin veljeään nuoremman Paun ja Tristinin suhde, jossa veli on Paun tukipilari ja ihailun kohde. Toisaalta Ciel ja Lune myös etsivät

teoksen aikana omia rajojaan ja kokeilevat, millaisia henkilöitä he ovat ilman sisarensa tukea.

Kerran he olivat olleet sisaria. He olivat sitä edelleen. Sisaruuden side oli voimakkaampi kuin kumpikaan heistä. Se repi heitä erilleen ja yhteen kuin taivaankappaleita. (KS 501)

Sisaruuden side on kuitenkin niin vahva, ettei sitä voi rikkoa. Minuit vertaa sitä taivaankappaleita yhdessä pitävään voimaan. Samalla suhde repii heitä erilleen ja yhteen, eikä suhde olekaan yksiselitteisesti hyvä tai huono. Se on monimutkainen side, joka rakentuu rakkaudesta, velvollisuudesta ja halusta olla toisen tukena.

3.2 Itse valittu perhe

Perheiden moninaisuus on länsimaisessa yhteiskunnassa kasvanut. Usein perhe laajentuu käsittämään myös ystäviä tai samassa asunnossa asuvat kämppikset voivat tuntea olevansa kuin perhettä. Lisäksi aikaisempaa monimuotoisemmat uusperheet ovat vähitellen muuttuneet tavallisemmiksi. Nykyään tunteet määrittelevätkin perhettä jopa enemmän kuin verisiteet. (Tiesalo 2018.) Myös tutkimissani teoksissa perhekäsitys vaihtelee, ja osittain perheet ovat itse valittuja tai muodostettuja.

Perheen merkitystä korostaa myös se, että perheettömät hahmot ovat vähemmistöä. *Tuhatkuolevan kirouksessa* Paun perhe on hyvin ihanteellinen: lämmin ja rakastava. Myös sivuhahmoilla Dauilla ja Nubyalla on hyvät suhteet perheenjäseniinsä. Ne hahmot, joiden perhettä ei mainita, eivät asiaa myöskään pohdi eikä esillä ole lainkaan ongelmallisia perheitä tai perheitä, joissa rakkautta ei olekaan.

Kolmannessa sisaressa tilanne on hieman erilainen. Esille nousevat vahvojen perheyksiköiden lisäksi myös Cielin kontrolloiva, vallanhimoinen äiti ja Lunen etäinen suhde omaan äitiinsä. Toisaalta nämä ongelmat äitien kanssa tuntuvat vain korostavan Lunen ja Cielin erityistä sisaruussuhdetta. Erilaiset perheet ovat kuitenkin läsnä ja perheenjäsenten välinen rakkaus ei ole automaatio.

Siinä missä vielä 90-luvulla nuortenkirjallisuudessa heteroperhe oli yleisin esillä oleva perhemuoto, on 2010-luvulla perheiden moninaisuus näkyvillä myös kirjallisuudessa (Härkönen 2001, 253, Kirjakori 2018, 4). Esimerkiksi vuonna 2018 esillä lasten- ja nuortenkirjallisuudessa oli ydinperheiden lisäksi esillä myös uusperheitä, yhden vanhemman perheitä ja sateenkaariperheitä (Kirjakori 2018, 8). Tutkimistani teoksista varsinkin Hain *Kolmas sisar* kuvaa mielenkiintoisesti laajentuneita tai perinteisestä poikkeavia perhemalleja.

“He ovat sielunsisaria. Noidat ovat tarkkoja siitä, kehen luovat siteitä. He eivät pane juurikaan painoa biologialle. He tunnustavat kyllä verisukulaisuuden, ja usein yhteinen geeniperimä synnyttää myös henkisen siteen. Mutta jos kaksi noitaa sitoo sielunsa sisaruuteen, he ovat perhe, ikuisesti. Mikään ei riko sidettä, ei edes heidän oma tahtonsa.” (KS 110)

Kolmannen sisaren noitien yhteiskunnassa perheet rakentuvat pitkälti itse valittujen sielunsisar-siteiden mukaan. Biologiset suhteet eivät ole näihin itse muodostettuihin ja valittuihin suhteisiin verrattuna läheskään yhtä voimakkaita tai merkityksellisiä, vaikka toki biologisillakin suhteilla on merkitystä, ja nämä biologiset suhteet usein myös johtavat henkisen siteen muodostumiseen.

Lunella ja Cielillä on molemmilla hankala suhde äitiinsä, mikä tuo enemmän painoa heidän väliselle suhteelle. Lunen äiti ei ole koskaan ollut varsinaisesti läheinen tyttärensä kanssa, ja hänen etäisyytensä ajaakin Lunen turvaamaan Cielin. Sen lisäksi Lune kuitenkin myös haaveilee osallistuvasta, kannustavasta äidistä. Hänen mielestään Cielin äiti on hyvin ihannoitava, ja hän toivoo, että hänenkin äitinsä olisi tämän kaltainen. Hän myös kadehtii Auben ja Cielin välistä äiti–tytär-sidettä.

Cielin ja hänen äitinsä Auben suhde ei ole kuitenkaan yksinkertainen. Aube haluaa kontrolloida tyttärtään, ja pyrkii hallitsemaan myös tämän kautta. Hänen toiveenaan on nostaa tytär rinnalleen nimelliseksi leikkihallitsijaksi ja siten hallita yksin, ilman minkäänlaisia rajoituksia. Pyyteettömästi rakastavasta ja tyttärelleen parasta toivovasta äidistä ei ole siis Auben kohdalla kyse, vaan hän pyrkii enemmän hallitsemaan Cielä, vaikka haluaakin naamioida kaikki tekonsa rakastavan äidin roolin taakse.

Noitien planeetalla myös lasten saaminen eroaa meidän maailmastamme, mikä vaikuttaa sisarus- ja perhesuhteiden syntyyn. Koska kaikki noidat ovat naispuolisia, on naisten

välillä paitsi romansseja myös yhteisiä lapsia. Noitatyttöä syntyykin yhtä lailla kahden naispuolisen noidan kuin noitien ja muiden lajien miesten välisistä suhteista. Lisäksi lapsella voi olla useampi biologinen vanhempi. Lapsien perhe voikin lähtökohtaisestikin koostua monenlaisista kokoonpanoista.

Ciel oli ollut vain hieman Lunea vanhempi, syntynyt henkäyksen lähempänä Royaumen Päivää. Ciel oli aina ollut heistä kahdesta voimakkaampi, rohkeampi, mahdollisesti väkevämpi ja luonteeltaan leiskuvampi. Hän olisi saanut sielunsisarekseen kenet vain olisi halunnut.

Mutta hän halusi olla Lunen sisar ja että Lune oli hänen. Lunen kanssa hän oli vapaa. (KS 64)

Cielin ja Lunen sisaruussuhde on syntynyt jo nuorena, eikä sen perustana ole biologia. Jo heidän äitinsä ovat keskenään sielunsisaria, joten on loogista, että myös tytöt päätyvät sisariksi. Tällä tavoin sisaruuden käsite on kuitenkin myös ikään kuin periytyvää, eikä ehkä täysin tyttöjen oma päätös. Ciel ja Lune kuitenkin hitsautuvat vuosisatojen aikana yhä vahvemmin kiinni toisiinsa.

Cielin ja Lunen välinen yhteys on hyvin vahva, ja he voivat esimerkiksi keskustella ajatustensa välityksellä, mikä luo suhteeseen fantastisen sävyn. He eivät oikeastaan koskaan ole yksin. Vasta Maahan tultuaan he kokevat kunnollista erillään oloa, sillä Ciel luopuu matkalla Maahan osasta muistoistaan ja kokemuksistaan, jolloin samalla heidän mieliensä välinen reitti sulkeutuu. Varsinkin Lune kärsii ollessaan ilman sisartaan, ja hänestä tuntuu, ettei hän pysty täysin ymmärtämään tätä ilman ajatustenvaihtoa.

Sielunsisaruus näkyy teoksessa myös vanhempien hahmojen suhteissa. Cielin äiti Aube ja Lunen äiti Minuit ovat yhtä lailla sisaria ja ovat olleet sitä jo tuhansia vuosia. Sielunsisaruus on niin vahva side, ettei sitä voi rikkoa tai sulkea pois. Vielä siinäkin vaiheessa, kun Aube on selvästi jopa vihollisen kaltainen hahmo ja haluaa syöstä Minuitin vallasta, Minuit ei päästä irti sisaruudesta.

Paitsi noitien yhteiskunnassa näkyy itse valitun perheen merkitys myös ihmisten maailmassa. Quinnen veljekset Adam, Niemann ja Karlo ovat kaikki adoptoituja. Heidän välistään veljessuhdetta verrataankin Lunen ja Cielin suhteeseen:

“Onko sinun ja Cielin sisaruus sitten enemmän kulttuurinen juttu? Jonkinlainen kunnianimike?”

Lune naurahti. “Saat sen kuulostamaan niin kevyeltä. Miksi solutason samankaltaisuus takaisi läheisyyden?”
Karlo ajatteli itseään, Adamia ja Niemania. [--]
“Ehkä ihmisillä ja noidilla on enemmän yhteistä kuin luuletkaan. Meillä ei ehkä ole tätä ‘mahtia’, josta puhut, mutta veljeydestä ilman verisidettä minäkin tiedän jotakin.” (KS 167)

Tämä yhteneväisyys tuo noitien sielunsisaruuden lähemmäs meidän maailmaanne, kun se vertautuu “tavalliseen” adoptioon. Loppujen lopuksi noitien suhteiden muodostuminen ei välttämättä eroa kovinkaan paljon ihmisten tavasta lukea hyvät ystävät, kasvattisisarukset tai vaikka vanhempien uusien kumppanien lapset perheeseen. Perhe on lopulta laajempi ja monimutkaisempi käsite kuin mitä hahmot ensin sen ajattelevat olevan.

Tuhatkuolevan kirouksessa kuvatut perheet ovat melko perinteisiä. Päähenkilöllä Paulla on perhe, joka koostuu äidistä, isästä ja isoveljestä. Perheen väliset suhteet ovat tärkeitä ja perheenjäsenten välit lämpimät. Paulle sekä isä, äiti että isovelji ovat hyvin tärkeitä, mikä näkyy esimerkiksi siinä, että hän pelkää heidän puolestaan ja kaipaa heitä, kun he eivät ole läsnä.

Lisäksi ystävyys nostetaan perheen sisäisen rakkauden rinnalle. Paun ihastuksen kohteet Kenone ja Daui ovat hyviä ystäviä sekä keskenään että Paun kanssa. Kolmikön suhde onkin hyvin avoin ja he tukevat toisiaan monessa asiassa. Paulla ei ole ennen taikakouluun menoa ollut kunnollisia ystäviä ja saatuaan Dauista ja myöhemmin Kenonesta itselleen luotetun ystävän, on tilanne hänelle uusi. Daui ja Kenone ovat Paulle aivan yhtä tärkeitä kuin hänen biologinen perheensäkin.

Kuulin heidän tulevan ennen kuin näin heidät. Helpotus sai näkymättömyystaian hervahtamaan otteestani, mutta äiti otti siitä kiinni ennen kuin se hajosi kappaleiksi, savunhajuinen hurja äiti. Hän syleili minua ensimmäisenä, sitten Kenone, johon tarrauduin häpeättömästi, hänen hikinen paitansa ja kohoileva palleansa, hänen käsivartensa rutistamassa minua, ennen kuin hänen oma äitinsä veti hänet uudelleen syliinsä, ja menin halaamaan Dauia, jonka Darina vastahakoisesti päästi otteestaan. (TK 392)

Perheet lomittuvat ja yhdistyvät toisiinsa. Koska Pau välittää kovasti Dauista, on hänen suhteensa tämän sisareen Darinaan heti tapaamisesta asti välitön. He molemmat rakastavat Dauita, joten he ovat ikään kuin samalla puolella. Toisaalta myös Nubya kertoo

välittävänsä Pausta ja jopa rakastavansa tätä, koska Pau on hänen entisen rakastettunsa tytär. Rakkaus yhdistääkin perheitä monella tasolla.

Teoksen maailman ollessa fantasiaa voivat rakkauden vuoksi tehdyt teotkin olla meidän maailmaamme verrattuna erikoisia ja suureellisia. Koska Paulla on useampi kuin yksi elämä, hän voi herätä henkiin kuoltuaan. Kolmikon jäädessä vangiksi hän pyytää poikia hukuttamaan itsensä, jotta he saisivat apua. Pojat suostuvat työhön vahvan ystävyysuhteen velvoittamina, mutta on selvää, että sen toteuttaminen on hyvin vaikeaa heille.

“Nyt”, sanoin ja painoin kasvoni pinnan alle vetämättä henkeä, vesi yletti korviin asti enkä kuullut poikien viimeisiä sanoja, vain että niitä oli, murheellisia kuiskauksia pimeässä, ehkä kirouksia, ehkä rakkauden sanoja, ja tunsin kuinka neljä vahvaa kättä tarttui niskaani ja hartioihini, selän haavaan sattui, mutta minä luotin heihin, luotin Kenoneen ja luotin Dauiin, he tekivät tämän koska oli pakko, he tekivät tämän koska pyysin – (TK 280)

Kenone ja Daui ovatkin Paulle hyvin tärkeitä ihmisiä romanssien ulkopuolellakin. He välittävät kaikki kolme toisistaan ja ovat valmiita tekemään toistensa puolesta uhrauksia. Vaikka heidän välillään on myös romansseja, nousee loppua kohden ystävyys romanssien yläpuolelle. Pau onnistuu teoksen lopussa pahoittamaan Dauin mielen, eikä poika voi antaa anteeksi. Tämä saa Paun hyvin surulliseksi ja kaipaamaan vähintään ystävyyttä pojan kanssa tulevaisuudessa.

Lisäksi Paun laajennettuun perheeseen kuuluu myös hänen lemmikkinsä Pip. Pip on jonkinlainen outo taikaolento, joka on alun perin luotu Paun seuralaiseksi ja ilmoittamaan, jos hän kuolee. Pipin kuvataan seuraavan tyttöä joka paikkaan, myös taikakouluun, johon Pau pääsee. Kiinnostavaa on myös se, että vaikka Pipin kuvataan Paun kanssa ollessaan olevan hyvin hellyydenkipeä ja iloinen otus, ei se välitä muista ihmisistä lainkaan. Paun ja Pipin erityistä sidettä korostetaan selvästi sillä, että olento viihtyy vain Paun seurassa ja on läheinen vain tämän kanssa.

Erityinen suhde oli se sitten ihmisten tai muiden olentojen ja ihmisen välillä, onkin selvästi osa sitä, miten perhe määritellään. Sisarusten ja perheenjäsenten välillä on oltava jotakin, mikä tekee heistä perheen. Tunneyhteys on lopulta vaikuttavin näistä perheenmuodostuskeinoista. Perhe muodostuu toisistaan välittävien ja toisiaan

kannustavien henkilöiden välille verisiteestä huolimatta. Perheen merkitys on kiistatta molemmissa teoksissa tärkeä, vaikka sen perustaminen tai määrittely vaihtelee maailmojen välillä.

4 SEKSUAALISUUS JA SEKSI

4.1 Seksistä

Seksi on monia nuoria kiinnostava asia ja sitä kautta myös nuortenkirjoissa esillä oleva teema. Nykyään nuortenkirjallisuus on pitkälti päässyt eroon holhoavasta asenteesta, mikä aiemmin tuli ilmi esimerkiksi kuvauksina vahinkoraskauksista, seksitaudeista ja homoseksuaalisten nuorten häpeästä. Toisaalta tyttöhahmojen seksuaalisuuden kuvaus ei ehkä vielä nykyäänkään ole täysin avointa, vaikka onkin kokenut positiivisia muutoksia (kts. Voipio 2015, 131).

Lydia Kokkola on artikkelissaan “Virtuous Vampires and Voluptuous Vamps: Romance Conventions Reconsidered in Stephenie Meyer’s ‘Twilight’ Series” (2010) kirjoittanut *Twilight*-kirjasarjan pääromanssista verrattuna aikuisten- ja nuortenkirjallisuuden romanssikonventioihin. *Twilight*-kirjat ovat *Kolmanteen sisareen* ja *Tuhatkuolevan kiroukseen* verrattuna hyvin erilaisia seksin ja seksuaalisuuden kuvauksissaan. Siinä missä *Twilightin* Bella ja Edward eivät harrasta seksiä ennen avioliittoa eivät tutkimuskohteideni tytöt kaipaa naimisiin ja seksistä nautitaan ilman, että sen tulisi johtaa mihinkään suureen. Se, onko kyseessä jokin suurempi ideologioiden valinta, julkaisuaikojen kontekstiin liittyvä seikka vai pohjoismaista ja amerikkalaista kirjallisuutta erottava piirre, on mielenkiintoinen kysymys.

Kokkola pohjaa artikkelissaan paljon kirjailija Stephanie Meyerin mormonitaustalle, jonka hän uskoo näkyvän siinä, miten parisuhdetta ja seksuaalisuutta kuvataan teoksissa (Kokkola 2010, esim. 166). Siiri Enoranta on julkisesti kertonut olevansa panseksuaali ja elävänsä polyamorisisessa suhteessa (Eksymä 2019). Jos haluaisi, olisi melko helppoa lähteä pohtimaan *Tuhatkuolevan kirouksen* seksuaalisesti melko vapaasti kuvattua maailmaa ja avoimia rakkauskäsityksiä kirjailijan oman identiteetin kautta. Haluan kuitenkin keskittyä siihen, millaista kuvaa teokset omalla tarinallaan, kuvauksillaan ja aiheillaan herättävät vetämättä mukaan liian paljoa kirjailijoiden omaa elämää. Selvää on kuitenkin, että jollain lailla kirjailijan arvot ja ajatukset voivat välittyä teoksista lukijalle asti.

Tuhatkuolevan kirouksessa seksistä puhutaankin melko avoimesti. “Mutta niinä öinä, kun olin laittanut sormet pikkuhousuihin ennen nukahtamista, minä näin Kenonesta unia”, Pau pohtii yrittäessään selvittää itselleen suhdettaan Kenoneen ja Dauihin (TK 171). Itsetyydytys on yhtä lailla osa nuoren tytön seksuaalisuutta, kuten ovat myös seksuaaliskuvitteiset unet tai haaveet. 2010-luvulla itsetyydytyskin voi olla esillä ja sitä voidaan pohtia, vaikka sen asema on pitkään ollut jonkinlaisen tabun asemassa (vrt. Grün 2001, 288).

Yhtä lailla esillä on myös muunlainen kehollisuus. Taikominen onnistuu käyttämällä erilaisia omasta kehosta saatavia karvoja ja puhtaita eritteitä. Esimerkiksi kuukautisverta voi käyttää taikomiseen, mikä tekee kuukautisten alkamisesta häpeilyn sijaan ylpeyden aiheen. Esimerkiksi Paun mennessä Magia-akatemiaan häneltä kysytään ensimmäiseksi kuukautisten alkamisesta, sillä muut oppilaat pitävät sitä hienona. Kuukautiset merkitsevät samalla sekä odotettua lapsuuden loppua että mahdollisuutta käyttää verta taikomiseen. Tärkeää onkin, että kuukautisveri on juuri puhdas erite eikä taikomisessa kiellettyä ainesta. Näin ollen kuukautiset eivät rinnastu likaiseksi ja vältettäväksi asiaksi.

Lalitan paljaat, ruskeat sääret jatkuivat suunnilleen viisi kilometriä, toinen oli ajeltu ja toinen kadehdittavan tuuhean tumman karvan peitossa. [--]

“Mikset tule uimaan?” kysyin.

“Minä kerään verta”, hän sanoi. [--]

Hän kallisti taikamaljansa minun suuntaani ja näin siellä kiiltelevän, tummanpunaisen veren. Olin itsekin taikonut kuukautisverellä, tosin en onnistunut tähtäämään sitä maljaan puoliksiakaan yhtä siististi kuin Lalita. (TK 343)

Lalitan taito kerätä verta ja taikoa sillä, on Pausta ihailtavaa. Tällainen kehollisuuden normalisoiminen ja jopa ihannoiminen voidaan nähdä kannanottona nyky maailmaan, jossa esimerkiksi naisten erilaisten karvojen kasvattaminen tai poistaminen erilaisilla keinoilla on hyvin puhutteleva aihe. Lalitan säärakarvat ja kyky kerätä kuukautisverta ovat Paun ajatuksissa vain ihailtavia asioita. Taikomiseen voi käyttää myös siemennestettä, mikä yhdistää taitat seksiin ja seksuaalisuuteen.

Alastomuuden luonnollisuuden voi nähdä liittyvän siihen, miten luonnollisena seksuaalisuuden ilmaisemista pidetään. Seksi on ihmisille samaan aikaan hyvin luonnollinen, lisääntymiseen pyrkivä toimenpide, mutta myös jotain aivan muuta. Pau

kuvataan seksuaalisuudestaan kiinnostuneeksi nuoreksi, jolloin myös alastomien miesten tirkistely on osa Paun itsetutkiskelua.

Äkkiä muistin täysin sopimattomasti nuoret miehet, joita olimme kerran Meean kanssa vakoilleet joentörmällä, heidän alastomat vartalonsa ja jalkojen välissä veltoina roikkuvat kalunsa, sen miten olin pelännyt, että joku saisi meidät kiinni tirkistelystä, ja lopulta olin paennut ja jättänyt Meean yksin. Mitä järkeä, että alastomuus oli toisinaan salaista ja latautunutta ja toisinaan ihan luonnollista, ja mitä järkeä, että mietin moista sellaisella hetkellä? (TK 194)

Voisi nähdä, että tämän kaltainen vakoileminen on totutusti mielletty poikien alueeksi. Näin Paun ja Meean tirkistely on uudenlainen aluevaltaus tytöille. Kuten aiemmin mainittu itsetyydytys on nyt myös alastomien miesten vakoileminen normaalia myös tytöille.

Vaikka kehollisuudesta ja seksistä puhutaan avoimesti, ei sen harrastaminen kaikille hahmoille ole helppo päätös. *Kolmannen sisaren* Lune epäröi pitkään ennen kuin päätyy sänkyyn Niemannin kanssa. Epäröinti ei Lunen tapauksessa kuitenkaan pelkästään johdu esimerkiksi kokemattomuudesta tai jännityksestä vaan taustalla on fantasiamaailmaan liittyvä juonikuvio. Niemann on ihmiseksi syntynyt metsänhenki, jolle Lune jo kirjan alussa lupaa “ikuisen ystävyytensä” omalla planeetallaan palkkioksi reitistä äitinsä luokse.

Tarkoitatko”, Niemann sanoi viimein ja astui lähemmäs, “että sinäkin haluaisit minua?” Poika oli yhtäkkiä hyvin lähellä.
Lune nielaisi. Aina niin suoraviivainen. “Ei se ole niin yksinkertaista –”
Niemannin sormenpäät koskettivat Lunen sormenpäitä.
“Eikö? Minusta mikään ei voisi olla yksinkertaisempaa. Minä pidän sinusta ja sinä pidät minusta.” (KS 360)

Niemann ei ole täysin tietoinen omasta perimästään vaan ajattelee olevansa tavallinen ihminen. Niinpä hänelle tilanne ei ole samanlainen ehkä jopa eettiseen ongelmaan verrattavissa oleva tilanne kuin Lunelle. Lune pohtii paljon sitä, miten Niemann on sekä hänen tietämänsä hyvännäköinen, lahjakas ja ärsyttävä opiskelija että toisaalta hänen kotiplaneetaltaan Royaumelta kotoisin oleva metsänhenki, jonka motiivit eivät ehkä ole samanlaiset kuin ihmis-Niemannin. Toisaalta flirttailevassa ja sanavalmiissa Niemannissa on paljon samaa hengen kanssa, joka esimerkiksi Lunelta palkkiota vaatiessaan näyttäytyy hyvin flirttailevana:

“Jotain muuta ensimmäistä sitten?” henki nauroi. “Ensimmäisen...?” Henki nipisti häntä kyljestä. Lune älähti.
“Saat suudelman!”
“Ja jotain muuta.” (KS 39)

Voi nähdä, että seksin harrastaminen ei ole kevyesti otettava askel Lunelle, mikä sopii tytön muutenkin rauhalliseen ja pohdiskelemaan luonteeseen verrattuna esimerkiksi hänen sisarensa Cieliin, joka ottaa seksin harrastamisen ja tyttöjen tai poikien kanssa flirttailun paljon kevyemmin. Ciel kuvaileekin Lunea “rakkauden erämaaksi” (KS 16), mikä viittaa siihen, ettei Lunella ole romansseja. Lune itse pohtii, että Cielä kilvan kosivat noidat olisivat antaneet itsensä Lunelle vain säälistä.

Lune onkin siis pitkälti kokemattomampi ja myös arempi kuin sisarensa, mikä näkyy myös suhteessa muihin henkilöihin. Siinä missä Ciel ottaa tilan leikiten haltuunsa ja tekee henkilöstä kuin henkilöstä ystävänsä, vetäytyy Lune enemmän taka-alalle ja pyrkii tukemaan sisartaan kaikessa, mitä tämä tavoittelee. Ciel korostaakin, ettei “hyvään seksiin tarvita tosirakkautta” (KS 216), mikä tuo hyvin esiin hänen näkökulmansa siihen, että seksin harrastaminen on enemmän hauskanpitoa kuin sitoutumista.

Ciel ja Lune muotoutuvatkin lähes toistensa vastakohdiksi läpi koko teoksen, mikä mahdollistaa hahmojen vertaamisen. Kahden luonteeltaan vastakkaisen tytön kuvaaminen on tyttökirjallisuudessa esillä ollut konventio, jota Haikin hyödyntää (Voipio 2015, 35). Tyttökuva Hain *Kolmannessa sisaresta* ei siis suinkaan ole yksipuolinen, vaan teoksessa tuodaan esille monenlaisia tyttöjä. Tyttöhahmo saa yhtä lailla olla herkkä ja rauhassa asioita pohtiva kuin aktiivinen ja innokas seksin ja seksuaalisuuden suhteen. Myös lukijat voivat löytää näiden erilaisten hahmojen avulla erilaisia samaistumispintoja itselleen. Nuoren lukijan kannalta onkin hyvä, että esillä on erilaisia tyttöjä ja erilaisia suhtautumistapoja seksuaalisuuteen ja seksiin.

Tuhatkuolevan kirous eroaa *Kolmannesta sisaresta* myös kerrontansa perusteella. Koska Pau on teoksen minäkertoja, välittyy kaikki, mitä tapahtuu, lukijalle hänen ajatustensa ja näkökulmansa kautta. Pau pohtii seksiin ja seksuaalisuuteen liittyviä asioita paljon, mutta sen lisäksi kuvataan myös hänen ajatuksiaan, kun hän reagoi jonkun muun sanomisiin tai tekemisiin. Näin ajatukset Kenonesta haluttavana tulevat hyvin lähelle lukijaa, sillä ne pyörivät Paun ajatuksissa useasti.

Kukaan ei tiennyt, että vain paria viikkoa aikaisemmin olin hinkannut itseäni vasten Kenonea ja imeskellyt hänen kieltään. En oikein enää itsekään tiennyt, oliko se totta, oliko sen tehnyt minä vai jokin toinen Pau, edellinen Pau? (TK 244)

Paun on vaikea ymmärtää tunteitaan ja ajatuksiaan. Suhde Kenoneen on pidettävä salassa muilta, mikä sekin aiheuttaa Paulle stressiä. Hänen pohdintansa toistuu useasti teoksen aikana, ja näin Pausta rakentuu kuva mietiskelijänä, jota oma seksuaalisuus kiinnostaa. Paun seksuaalisuutta kuvataankin vielä tekojakin enemmän tytön oman pohdinnan ja mietiskelyn kautta.

4.2 Seksi reittinä aikuisuuteen

He olivat päihtyneet säädyttömästi, tanssineet alasti revontulien valossa ja syleilleet toisiaan suut tahmeina juovuttavasta juomasta. Lune oli tullut huonovointiseksi, mutta Ciel oli suudellut kaukaisen serkkunsa Igrainen muhkeat rinnat mustelmille ja julistanut, että hän tekisi saman jokaiselle Royaumen noidalle ennen kuin hänen laulunsa sitoisi hänet tylsään ja puuduttavaan aikuisuuteen. (KS 19)

Magdalena Hain teoksen lähes ensimmäisillä sivuilla Lune muistelee aiemmin tapahtunutta juhlintaa. Tilanne on ollut Lunelle mieleenpainuva, sillä hän muistelee juhlintaa toisenkin kerran. Cielin kuvaillaan olevan estoton ja toteuttavan seksuaalisuuttaan hyvin vapaasti. Katkelmasta käy myös ilmi, että Ciel ajattelee aikuiseksi tulemisen jotenkin muuttavan tilannetta ja tekevän elämästä ”tylsää ja puuduttavaa”. Voidaan siis nähdä, että seksuaalisuuden ilmaiseminen ja toteuttaminen vapaasti on Cielille jotain, mikä linkittyy juuri nuoruuteen.

Yksi suuri lastenkirjallisuuden konventio, joka vaikuttaa myös romansseihin ja seksuaalisuuteen on pelko aikuiseksi kasvamisesta. Tämän voisikin ajatella olevan yhteydessä siihen, miten nuori vielä hakee identiteettiään siinä missä aikuisen identiteetti on vakiintunut. (Kokkola 2013, 37.) Pelko aikuiseksi kasvamisesta ei ole suoraan yhteydessä seurusteluun tai romansseihin, mutta sillä on vaikutuksensa myös siihen, millaisia ovat nuorten hahmojen romanssit. Omissa tutkimuskohteissani nuoruutta

ihannoidaan. Esimerkiksi *Kolmannen sisaren Ciel* rakastaa nuoruutta, jonka kokee jonkinlaisena oikeutuksena ja mahdollisuutena moniin romansseihin.

Yhtä lailla leikillisyyden, nuoruuden ja vapaan seksuaalisuuden toisiinsa liittyminen näkyy siinä, miten Ciel kiusoittelee Lunea siitä, että hän “oli aikaa sitten ohittanut iän, jossa leikittiin nukeilla ja jossa suudelmat olivat viattomia” (KS 15–16). Viattomat suudelmat yhdistyvät jopa liioitellusti nukkejen kautta lapsuuteen samalla, kun aikuisuus on jotakin, jossa suudelmat eivät enää ole tällä tavalla viattomia ja leikkiä.

Seksin harrastaminen on kirjallisuudessa usein ollut jonkinlainen aikuisuuden riitti (vrt. Kokkola 2013, 23). Pau ei ole vielä kokenut seksuaalisia tilanteita, joten hänelle seksin harrastaminen on juuri aikuisuuteen tähtäävä toimi. Toisaalta Ciel taas kokee seksin harrastamisen enemmän nuoruuteen ja sen vapautteen liittyvänä asiana. Seksi ei siis välttämättä suoraan merkitse teosten tytöille lapsuudesta aikuisuuteen siirtymistä.

Kenone pyyhki limaiset kädet housuihinsa, ja minusta se oli ällöttävää ja vähän ihanaa samaan aikaan. Mietin hajamielisesti että olinkohan nyt aikuinen, kun olin harrastanut seksiä jonkun muunkin ihmisen kuin itseni kanssa ja kuollut jo kahdesti. (TK 258)

Kiinnostavaa on, että hieman nuorempana hahmona juuri Pau kokee seksin harrastamisen yhdeksi välineeksi, joka tekee hänestä aikuisen. Ratkaisevaa on myös se, että seksiä harrastaa jonkun muun kuin itsensä kanssa: pelkkä itsetyydytys ei siis tee nuoresta aikuista vaan siihen vaaditaan seksuaalinen kanssakäyminen toisen ihmisen kanssa. Tämä tuo esille sen, että parisuhteen etsiminen nähdään tärkeänä ja vasta jonkun muun kanssa seksiä harrastettuaan voi todella sanoa harrastaneensa seksiä.

En pystynyt ajattelemaan sillä hetkellä, mutta jälkepäin minä ajattelin kauhuissani ja haltioituneena, että meidän jalkovälimme olivat olleet vastakkain, minun ja Kenonen, ja ei kai hän voinut tuntea, että minä menin märäksi, paitsi olisiko se ollut paha juttu, koska minä ainakin tunsin, että hän kävi ihan kovaksi – uskalsin tuskin kohdata ne sanat, *märkä* ja *kova*, ja silti en saanut niitä mielestäni. (TK 192, kursivointi alkuperäinen)

Jopa seksin ajatteleminen tuntuu Pausta jännittävältä, eikä omien tunteiden ja tuntemusten sanoittaminen ole helppoa. Paun ajatuksissa seksi linkittyy vahvasti sanoihin märkä ja kova. Paulle jo seksuaalisen kohtaamisen fyysiset seuraukset ovat uusia ja pelottavia. Samalla kun seksi jännittää, se myös kiehtoo, eikä Pau saa kohtaamista

Kenonen kanssa pois mielestään. Seksuaalisuus ja aikuisuus vetävät puoleensa, mutta Pau ei vielä tunne olevansa valmis enempään. Hän jää pohtimaan mitä tapahtuisi, jos Kenone tulisi yöllä hänen luokseen ja toisaalta mitä tapahtuisi, jos poika ei tulisikaan.

Kolmas sisar tuntuu teoksista enemmän sitovan seksuaalisuuden vapaan ja jopa villin ilmaisemisen juuri nuoruuteen. Demonikissa Loiri arvostelee nuoria siitä, että he ovat viettiensä vallassa ja siten jopa eläimellisiä. He eivät ole oppineet hallitsemaan itseään ja halujaan, kuten aikuisten elämään kuuluu. Siten nuorten ja aikuisten välistä dikotomiaa korostetaan juuri hallitsemattomuuden kautta.

Mikä pahinta, Loiri oli haistanut Lunessa kaiken hämmennyksen alla uteliaisuuden poikaa kohtaan. Niiden kahden välillä pursuavien feromonien määrä oli saanut Loirin kakomaan. Nuoret ääliöt. **Aina viettiensä vietävinä.** (KS 209, lihavointi oma lisäys)

Seksin harrastaminen kiinnostaa ja puhuttaa teoksissa. Useissa kohtauksissa seksistä keskustellaan tai sitä pohditaan. Pohtijoina on kuitenkin pääosin tyttöhahmoja, mikä on mielenkiintoista, sillä se vahvistaa hahmojen asemaa seksuaalisina ja halukkaina.

En ollut tosin varma kannattiko tosiaan uskoa, että maustekauppiaan tytär, joka oli meidän [Paun ja hänen ystävänsä] ikäisemme, oli tehnyt *sitä* kirjoitustaidon opettajan pojan kanssa tyhjässä luokahuoneessa kesälomalla, mutta joka tapauksessa sen ajatteleminen oli niin ällistyttävää, että vähään aikaan en muistanut murheitani. (TK 114, kursivointi alkuperäinen)

Yllä oleva lainaus on mielenkiintoinen siitä, että siitä paistaa Paun ja tämän ystävän kiinnostus seksiin. Seksi on jotain sellaista, joka tyttöjen mielestä on suorastaan ällistyttävää ja yhtä ällistyttävää on se, että joku heidän ikäisensä harrastaisi sitä. Lainaus on kirjan alkupuolelta, jolloin Pau ei ole vielä itse päässyt kokemaan minkäänlaisia seksuaalisia kohtaamisia poikien kanssa. Seksin harrastaminen tuntuukin ehkä juuri tuntemattomuudessaan niin kaukaiselta ja jännittävältä. Tässäkin kohtauksessa näkyy Paun hankaluus puhua seksistä suoraan: siihen viitataan vain kiertoilmaisuin.

Toisaalta seksi kiinnostaa myös *Kolmannen sisaren* vähän vanhempia tyttöjä. Heidän lähestymistapansa seksiin on jo selvästi tietävämpi tai ainakin olevinaan tietävämpi kuin nuorten tyttöjen epäilevän hämmentynyt ihmettely. Tytöt kyselevät Lunelta konkreettisesti millainen rakastaja Niemann oli ja haluavat tietää kaikki yksityiskohdat

parin tapaamisesta. Lopulta Gret ja Serafina jäävät kuitenkin tyytymättömiksi, sillä Lune ei suostu kertomaan mitään kuvitteellisesta seksikerrasta, jota todellisuudessa ei tapahtunut.

“Oliko hän hellä rakastaja?” Serafina kysyi silmät loistaen. “Vai raakalainen? Uuh, toivon, että hän on raakalainen!”
“Äh, mitä hellyydestä!” Gret puuskahti. “Faktoja pöytään, Lune: Onko hän...?”
Gret näytti käsillään reilua mittaa. (KS 357)

Tytöt haluavat tietää millainen rakastaja Niemann on ja antavat hänelle mahdollisuuden olla joko “hellä rakastaja” tai “raakalainen”. Serafina toivoo pojan olevan raakalainen, minkä voi nähdä kuvaavan miehiseksi koettua dominanssia, valtaa ja voimaa. Tytöt haluavat hänen olevan joku, joka ottaa sen mitä haluaa. Miehen ja pojan on siis sovittava tietynlaiseen lokeroon. Kun Lune ei suostu kertomaan mitään hänen ja Niemannin tapaamisesta tytöt olettavat, että “Niemann pääsi pesälle” ja että hän “*on* raakalainen” (KS 357, kursivointi alkuperäinen).

Yhdeksi oletukseksi miehelle onkin asetettu se, että hän on paitsi heteroseksuaalinen myös väsymätön rakastaja (Jokinen 2000, 210). Niemannilla on toki jonkinlainen naistenmiehen maine, joka varmasti vaikuttaa tyttöjen ajatuksiin hänestä. Missään vaiheessa ei kuitenkaan selvästi kerrota, että hän olisi monien tyttöjensä kanssa mennyt yhtä pitkälle kuin Lunen kanssa. Kiinnostavaa on, että siinä missä tyttöhahmoille annetaan hyvin paljon mahdollisuuksia, pakotetaan poikahahmo tällaiseen tiukkaan raavaan, kyltymättömän miehen muottiin.

Yksi uudemmille, 90-luvun jälkeisille nuortenkirjoille ominainen konventio on ensimmäisen kerran kuvaaminen. *Tuhatkuolevan kirouksessa* Paun ensimmäinen kerta tapahtuu Kenonen, pojan, johon hän on ihastunut, kanssa. Molemmat ovat suurin piirtein saman ikäisiä ja suostuvaisia eikä ensimmäisellä kerralla edetä itse aktiin asti. Kohtaus on hyvinkin opettavainen sen suhteen, miten kuvausta rakennetaan. Kaikki voisi olla kuin jonkin nuorille suunnatun oppaan sivuilta. Nuortenkirjallisuuden konventioista kohtauksen erottaa oikeastaan vain se, että Pau on hahmona nuorempi kuin seksiin asti päätyvät tytöt yleensä. (vrt. Ruuska 2001, 279)

Kolmannessa ssaressa taas ei Cielin ensimmäistä kertaa kuvata, sillä hänen kerrotaan olevan hyvin kokenut jo teoksen alussa. Lunen kohdallakaan ensimmäistä kertaa ei

varsinaisesti alleviivata, mutta rivien välistä voi päätellä, että hän ei ole ennen Niemannia harrastanut seksiä. Metsänhengen pyytäessä Lunelta palkkioksi tämän ensimmäistä suudelmaa Lune vastaakin antaneensa sen jo aikaa sitten jollekulle:

Lune naurahti ja peitti sitten suunsa kädellään. Hänen mieleensä muistui uudestaan ilta vesiputouksilla. “Sen [Lunen ensisuudelman] joudut hakemaan muualta. Annoin sen pois jo aikaa sitten.” (KS 39)

Hengen seuraavaksi vaatiessa vihjailevaan sävyyn “jotain muuta ensimmäistä” Lune kieltäytyy. Jää avoimeksi olisiko Lune voinut antaa tämän ensimmäisen kerran hengelle, mutta ajattelen, että hän on sen suhteen vielä neitsyt, sillä miksi muuten tyttö ei vain kertoisi antaneensa myös tätä jo aiemmin jollekulle toiselle. Ensimmäisen kerran arvoa pidetään selvästi suurena, koska pelkkä ensisuudelma olisi hengelle suuren palveluksen arvoinen. Kun Lune lopulta päätyy antamaan hengelle palkkioksi ensimmäisen sijaan ikuisen ystävyytensä, henki kuitenkin toteaa sen olevan varsin riittävä ja jopa suurempi asia kuin jokin ensimmäinen kokemus.

Vaikka ensimmäinen kerta on teoksen hahmoille tärkeä etappi matkalla aikuisuuteen, on se myös oma kokemuksensa. Voisi ajatella, että ensimmäinen kerta on aina jokin ratkaiseva porras omien tuntemusten ja seksuaalisuuden ymmärtämisessä. Teosten tytöille ensimmäinen kerta ei näyttäydä pelottavana tai jonakin sellaisena, mistä seuraisi ongelmia. Sen sijaan seksin harrastaminen on vapauttava kokemus, sillä se tuo tytöille valtaa, vie heitä kohti aikuisuutta ja antaa nautintoa.

4.3 Seksi ja nautinto

Ylen toimittaja Pauliina Grymin *Tuhatkuolevan kirousta* arvioiva teksti “Siiri Enorannan kirjassa 14-vuotias tyttö laukeaa – Voiko näin kirjoittaa?” (2019) saa pohtimaan, miten pitkälle nautinnosta tai seksistä kirjoittaminen voidaan viedä, niin että se on vielä hyväksyttävää. Toimittaja pohtii tekstissään sitä, miten keski-ikäisen lukijan tulisi teinien seksikuvausta lukiessaan reagoida. Hän haluaisi olla siitä innoissaan, sillä “korvani työmatkalla punastuttanut kuvitteellinen kohtaaminen magian hallitsemissa maailmassa on kuin suoraan seksuaalikasvattajan märästä unesta”. Osapuolet tosiaan ovat molemmat lähes saman ikäisiä ja halukkaita ja tilanne niiltä kohdin varsin ihanteellinen. Pau ja Kenone myös keskustelevat tilanteen aikana ja molemmat tuntuvat kunnioittavan

toistensa ajatuksia ja tuntemuksia. Ongelmaksi näyttääkin muodostuvan vain se, että kyseessä ovat nuoret hahmot eivät aikuiset.

Pau pohtii tarinan aikana paljon omaa seksuaalisuuttaan: sitä mikä häntä kiihottaa ja miten. Kun hän lopulta pääsee harrastamaan seksiä Kenonen kanssa, on tilanne mielenkiintoisen erilainen kuin yleensä kirjallisuudessa kuvatut ensimmäiset kerrat. Kenone ja Pau eivät päädy yhdyntään asti, vaan sen sijaan tärkeäksi kohtauksessa nousee Paun nautinto. Kenone onkin mukana enemmänkin vain tuomassa nautintoa tytölle kuin haluamassa sitä itselleen. Ei ole toissijaista, että nautinnon kuvauksen keskiössä on miespuolisen hahmon sijasta naispuolinen.

Nyt Kenonen toinen käsi hieroi minua edestä ja toinen hieroi sisältä, ja jotain kohosi minussa niin kuin joki kun se tulvii, niin kuin savu kun se nousee, tiesin että taikani kehrääntyi Kenonen taikaan ja sitten se hervahti minusta irralleen, silmien takana tuikki, ja minä melkein nyyhkien kyllä kyllä kyllä niin niin. (TK=257)

Paun nautinnon kuvaus on runollinen. Loppua kohden sanat toistuvat lisäten tekstin tempoa ja lauserakenne hajoaa. Tekstin rytmi kiihtyy siinä missä Paun nautinto kasvaa. Tekstin tempo ja intensiteetti tuntuvat hohkaavan ulos kirjan sivuilta. Pau ei peittele haluaan, eikä peittele nautintoaan. Kenone taas saa tarpeeksi nautintoa itselleen vain tuomalla sitä Paulle. Teoksen kirjoitustyyli on yleensä tätä kohtausta lukuun ottamatta selkeämpi, joten lopun kaltainen sanojen toisto vahvistaa Paun kokemusta. Selkeästi Paun nautinto saa hänet minäkertojana joustamaan jopa kerronnan tyyliin.

Yhtä lailla peittelemätön, vaikkakin hieman aiempaa kohtausta vähemmän kuvailtu, on *Kolmannen sisaren* kertojan kuvailu tilanteesta, jossa Lune ja Niemann päätyvät ensimmäisen kerran harrastamaan seksiä:

Eikä Lune ollut enää noita, vaan tulivuori. Hän oli virtaavaa kiveä. Hän yritti sanoa jotakin, mutta Niemann laski kätensä alemmas ja tukahdutti hänen vastalauseensa hehkuvaan, sulaan laavaan. (KS=365)

Kiinnostavaa on myös se, miten molempien teosten seksikohtausten kuvailussa käytetään hyödyksi luontoa. Siinä missä Paun orgasmi on kuin joki, joka tulvii, on Lunen tapauksessa orgasmi tulivuoren kaltainen voima. Nainen ja luonto ovat usein olleet rinnastettavissa oleva pari, joten naisen halun ja nautinnon vertaaminen luontoon on

sinänsä ymmärrettävää. Mielenkiintoista on kuitenkin se, että nautintoa verrataan juuri ylitseen persuuviin luonnonoloihin. Naisen nautinto ei siis rinnastu normaaliin vaan johonkin, mikä on suureellista.

Vielä Kenonea hyvästellessään Pau ajattelee heidän yhteistä aikaansa ja sitä, miten hän oli ajatellut vielä saavansa koskettaa Kenonea rauhassa, kun kaikki olisi ohi:

Hänen lähellään minun oli hyvä ja outo ja kutkuttava olla, ei ollut koskaan tylsää. Olin kai aina ajatellut, että lopulta hän vielä koskettaisi minua sillä tavalla, ja minä saisin koskettaa häntä. (TK 435)

Paun suhde Kenoneen onkin hyvin fyysinen, vaikka taistelujen ja seikkailujen lomassa romantiikalle tuntuu jäävän kovin vähän aikaa. Pau on omasta seksuaalisuudestaan hyvin kiinnostunut, joten on selvää, että hän haluaisi kokeilla vielä enemmän kuin mitä kerkesi Kenonen kanssa kokeilla.

Merkittävää on kuitenkin se, etteivät teokset lähes lainkaan kuvaa poikien nautintoa tai tunteita seksin harrastamisesta. Teosten päähenkilöt ovat kaikki kolme tyttöjä ja lisäksi *Tuhatkuolevan kirouksen* Pau on teoksen minäkertoja, jolloin on toki luonnollista, että kerronta tulee esille hänen näkökulmastaan. Toisaalta näkökulman valinnan voi nähdä olevan myös selkeä kannanotto siihen, että usein naisen nautinto jää kuvausten ulkopuolelle oli kyseessä sitten kirjallisuus tai muu media, kun keskitytään miehen tunteisiin ja asemaan. Sinänsä teosten “tyttökeskeisyys” on kaiken kaikkiaan uudenlaista.

Ciel otti Adamin käden ja vei sen t-paitansa alle. Tytön rinta painautui Adamin kämmentä vasten pienenä ja pyöreänä. Yllätys sai Adamin nielaisemaan uudestaan ja sitten nauramaan omalle reaktiolleen.
“Onkohan tämä ihan...?”
“Elä hetkessä Adam Quinne.” Ciel istui hajareisin hänen syliinsä, tarttui molemmin käsin hänen hiuksiinsa ja suuteli häntä, raivokkaasti ja hymyillen.”
(KS=326)

Ciel on kolmesta päähenkilötyöstä kaikkein seksuaalisesti aktiivisin toimija, joka on kuvattu hahmoksi, joka tietää mitä haluaa ja pyrkii saamaan sen. Mieshahmot ovat usein kirjallisuudessakin aktiivisia toimijoita siinä missä naispuolisen hahmon kuuluu odotella passiivisena. Ciel kuitenkin rikkoo tätä kaavaa. Kohtauksen toisena osapuolena oleva Adam epäröi ja juuri Ciel on se, joka on tilanteen johtavana voimana ja konkreettisesti

esimerkiksi siirtää pojan kättä sinne, minne itse haluaa ja suutelee poikaa tehden näin itse aloitteen.

Usein juuri heteroseksuaalisissa suhteissa nainen on kuvattu passiivisemmaksi kuin mies. Passiivisen naisen rooli on osa romanssidiskursseja (Soikkeli 2016, 11). *Kolmannen sisaren* noitien panseksuaalinen maailma voikin olla tekijä, joka vaikuttaa Cielin asemaan selvästi kumppaniaan Adamia voimakkaampana hahmona. Toisaalta Ciel rinnastuu myös niin sanottuun femme fatale -hahmoon, joka viettelee miehiä ja tässä tapauksessa myös naisia (vrt. Kokkola 2010, 179). Ciel on mystisen kiinnostava ja tuntuu houkuttelevan jokaista lähelleen. Lune kiusoitteleeekin Cielia siitä, että tällä on “faunin vietit” (KS 147), mikä viittaa paitsi Cielin isään, joka on fauni, myös Cielin kaipuuseen valloittaa mahdollisimman monta henkilöä, jotka häntä seksuaalisesti tai romanttisesti kiinnostavat.

Cielin hahmoa rakennetaan aktiiviseksi ja halukkaaksi heti kirjan alkusivuilta asti, jossa hänet kuvaillaan suutelemassa serkkunsa rintoja. Tässäkin tilanteessa hän on aloitteen tekijä osapuoli, joka haluaa tehdä saman valtakunnan jokaiselle noidalle Lunen ja muiden hieman naureskellessa. Ciel ei siis suinkaan suostu odottelemaan paikallaan tai toisaalta tyytymään vain yhteen seksuaaliseen kohtaamiseen, kun hänellä on mahdollisuus saada useampi.

Ciel saakin rauhassa tutkia omaa seksuaalisuuttaan ja kokeilla suhteita useamman henkilön kanssa. Kuten kirjallisuudentutkija Kukku Melkas (2013, 273) kirjoittaa: ”Kun entisajan sankaritar vain odotteli tulevaa nautintoa – joka täyttyi vasta kertomuksen lopussa – nykysankarittaret toimivat aktiivisesti etsien, kokien ja jopa kuluttaen miehiä.” Nykyajan kulutuskulttuuri voikin heijastua myös romansseihin ja siihen, miten naiset tai tytöt omaa seksuaalisuuttaan kokeilevat ja tutkivat. Ciel kuvataankin jonkinlaisena keräilijänä, joka pyrkii saamaan erilaisia kokemuksia:

Myös miespuolisia noitia oli ollut olemassa. [...] Ei sillä, että Ciel olisi heitä erityisesti kaivannut. Royauudessa oli paljon häntä viehättäviä noitia. Mutta hän ei myöskään tavannut nirsoilla, mitä tuli romanttisiin mieltymyksiin. Rakas Igraine ja muut tuskin pistäisivät pahakseen, vaikka hän maanpaossa ollessaan kokeilisi paikallisia... erikoisuuksia. (KS 99–100)

Samalla katkelmasta selviää myös se, että Ciel ei ole kiinnostunut kumppaninsa sukupuolesta. Cielille osa kiinnostumisen syistä tuntuu olevan myös uudenlaisten kokemusten etsiminen. Ehkä Cielin kiihkeään ja huonosti paikallaan pysyvään luonteeseen linkittyy myös tämä halu kokeilla yhtä lailla romanttisen elämän puolella kuin muuallakin mahdollisimman monenlaisia asioita ja henkilöitä.

Tyttökirjallisuudessa seksi oli pitkään vaiettu asia, ja vasta 80-luvulla sekä viihdekirjallisuuden että tyttökirjallisuuden sankarittaret alkoivat ottaa seksuaalisuutensa omiin käsiinsä. Jos tyttökirjallisuus on nähty osana seksuaalisuutta säätelevää instituutiona, on tytön ja naisen seksuaalisuus nykyään selvästi vapautunut vielä siitäkin. (Uotinen 92, 54). Tutkimieni teosten tytöt saavat nauttia seksistä, eikä se aiheuta heille ongelmia. Sekä *Tuhatkuolevan kirouksessa* että *Kolmannessa ssaressa* tyttöhahmojen seksikokemuksia kuvataan siis heidän oman aktiivisuutensa ja nautintonsa kautta.

Seksistä nauttiva tyttö voi kuitenkin yhtä lailla olla Cielin tapaan hyvin aktiivinen ja hallinnassa kuin kokematon ja pitkälti toisen tiedon varassa kuten Pau, jota kaikenlainen seksuaalisuuden ilmaisu ja tutkiminen kuitenkin kiinnostaa. Molemmista teoksista välittyy vahvasti kuva siitä, että seksin harrastaminen on normaalia ja sallittua, sillä tytöistä kukaan ei kärsi minkäänlaisista ongelmista seksin harrastamisen takia. Päinvastoin esimerkiksi Pau tuntuu voimaantuvan ja kokevan olevansa seksiä harrastettuaan enemmän aikuinen kuin aiemmin.

5 RAKKAUS JA SUHTEET

5.1 Ihastumisesta ja romanssien loppumisesta

Ihastuminen, rakastuminen ja toisaalta rakkauden loppuminen ovat kaikki nuortenkirjoissa esillä olevia teemoja. Ihastuminen voi käydä hetkessä tai sitä vastaan voidaan taistella. Joskus romanssit saavat onnellisen lopun ja joskus taas ne loppuvat hyvinkin arkisesti ja jäljelle jää vain epävarmuus tulevasta. Tutkimusaineistoni tarjoaa monimuotoisen lajitelman erilaisia romanssikuvauksia ihastumisesta rakkauden loppumiseen.

Tuhatkuolevan kirouksen päähenkilö Pau on vasta 14-vuotias tyttö, jota romanssit ja oman seksuaalisuutensa tutkiminen kiinnostaa. Magia-akatemiaan päästyään hän törmää vuotta vanhempaan Dauihin, joka kiehtoo Pauta rauhallisella pohdiskelijaluonteellaan ja avoimuudellaan. Pian Pau onkin jo ihastunut poikaan.

Pysähdyin, koska hänen silmänsä olivat taas hämmentäneet minut, ja tuntui että jos kävelisin eteenpäin kompastuisin kuitenkin vain jalkoihini. Dauikin pysähtyi ja hymyili, ja hänen katseensa syöksi päälleni lumikukkia ja kirsikkakaramelleja. Sitten hän suuteli minua. (TK 77)

Suudelma on Paun ensimmäinen, ja hän on siitä samaan aikaan ymmällään ja innoissaan. Suudelma on kuvattu hyvin yksityiskohtaisesti ja sen aikana Pau ehtii ajatella monia asioita: sitä miten suudelma oli odottamaton, miten Dauin huulet ovat pehmeät ja miten Meea aikanaan oli neuvonut häntä suutelemaan. Dauin katse vertautuu kukkiin ja karamelleihin, hyvin makeisiin ja suloisiin asioihin.

Paun ja Dauin suhdetta ei määritellä, eivätkä he itsekään ehdi pohtia millainen suhde on, ennen kuin Pau jo tapaa Kenonen, jota kohtaan hän kokee alusta asti jonkinlaista vetovoimaa. Siinä missä tapaamisia Dauin kanssa kuvataan enemmän rauhallisiksi ja pohtiviksi, rakentuu suhde Kenoneen alusta asti hyvin seksuaalisena. Ero kahden pojan välillä on suuri, sillä Dauin keskittyessä kuuntelemaan kaikkea ympärillään on Kenone häpeilemättömän röyhkeä eikä pelkää heitellä vihjailevia kommentteja niin Paulle kuin muillekin Magia-akatemian tytöille.

Hän [Kenone] hymyili ja katsoi minua silmiin pidempään kuin ihmisillä oli tapana. Jostakin syystä hän oli kiinnostunut minusta, mutta en käsittänyt miksi, ja puolittain odotin, että koko juttu paljastuisi pilaksi.

“Saanko toisen mangoistasi?” Pudistin taas päätäni, ja Kenone nauroi, hänen naurunsa oli tosi käheä. “Ole kiltti? Näyttää niin herkulliselta.”

Se teki minun oloni epämukavaksi kihelmöivällä tavalla, tuntui, että Kenone pelasi peliä, jonka sääntöjä en tiennyt, hemmetti, en edes tiennyt, mikä peli oli kyseessä! Sysäsin hänelle mangon, jotta hän lopettaisi. (TK 98)

Romanssien klassisen, dualistisen mallin mukaan rakkaus voi olla joko agapista eli jumalallista tai erosmaista eli seksuaalista rakkautta. Eros on yksilöön keskittyvää, objektikeskeistä, ruumiillista ja rationaalista rakkautta kun taas agape on ehdotonta, ikuista, subjektikeskeistä ja hengellistä rakkautta. (Pearce 2007, 4.) Nämä kaksi rakkauden muotoa, agape ja eros, asetetaan yleensä vahvasti toistensa vastakohtiksi, mutta niiden välillä voi myös tapahtua muutosta (Pearce 2007, 5). Romanssi voikin alkaa rakkaudella, joka on lihallista ja yksilökeskeistä, ja silti kehittyä vähitellen rakkaudeksi, joka on ehdotonta ja vastapalveluksia vaatimatonta. Toisaalta nämä kaksi rakkauden mallia voidaan asettaa myös toistensa kilpailijoiksi, miten voisi nähdä käyvän Dauin ja Kenonen rakkaudenosoitusten välillä.

Dauin rakkautta Pauta kohtaan kuvataan hyvin helläksi, tunteelliseksi ja jopa jollain tasolla platoniseksi toisin kuin romanssia Kenonen kanssa, jota kuvataan pitkälti seksuaalisena. Antiikin romanssikonventioiden mukaan Dauin rakkaus voisi lähennellä jumalallista rakkautta, jossa ei vaadita toiselta mitään. Rakkaus Pau ja Kenonen välillä taas on lähempänä erosta, joka on seksuaalista rakkautta, joka myös vaatii jotain vastapalvelukseksi rakastetulta. (Vrt. Kokkola 2010, 170.)

Kenonen ja Pau välillä on alusta asti jonkinlaista mielenkiintoista kitkaa. He ärsyttävät toisiaan ja ärsyyntyvät toisistaan. Samalla heidän välisensä kommunikointi on myös vihjailevaa. Kunnolla heidän suhteensa pääsee alkamaan vasta, kun he joutuvat lähtemään koulusta ja liittymään kapinallisten joukkoon. Tässä vaiheessa Pau alkaakin kiinnostua enemmän Kenonesta, ja suhde Dauin kanssa muuttuu yhä enemmän vain ystävyysuhteeksi. Tosin edelleen Pau on epävarma siitä, mitä tuntee kumpaakin poikaa kohtaan.

Sitten minä suutelin Kenonea, koska tajusin että haluan niin paljon enemmän kuin pelkään.

Palavat puut ja palava hiekka ja palava vesi! Se oli erilaista kuin Dauin kanssa. Daui oli ollut hirveän suloinen, ja minä olin ollut niin hämilläni ja kiusaantunut, kyllä siinä Kenonenkin kanssa oli kiusallisia osa-alueita, koska voisiko mikään minun elämässäni koskaan olla olematta kiusallista, tuskin! (TK 191)

Pau huomaa itsekkin eron poikien välillä, mikä aiheuttaa hänessä lisää hämmennystä. Selvästi kuitenkin suhde Kenoneen muuttuu sitä fyysisemmäksi ja romanttisemmaksi mitä enemmän suhde Dauin kanssa kehittyy vain ystävyysuhteeksi. Niin sanotuksi kunnan kolmiodraamaksi Paun, Kenonen ja Dauin suhde ei missään vaiheessa kehitykään.

Kolmannessa sisareissa romansseja on esillä useampi kuin *Tuhatkuolevan kirouksessa*. Molemmilla päähenkilötyöillä, Cielillä ja Lunella, on omat toisistaan eroavat romanttiset seikkailunsa, jolloin esille nousee monenlaisia romanssityyppejä. Cielä kuvataan teoksen alusta asti vapautuneeksi seksuaalisuutensa kanssa, ja hänellä on ollut useita erilaisia romanttisia tai seksuaalisia suhteita. Hänen kannaltaan suurempi ongelma teoksen aikana tuntuu olevan enemmänkin sitoutumisen kanssa: hän haluaa kokeilla ja seikkailla, eikä vakiintuminen sovi siihen malliin.

Susan Ostrov Weisser (2013, 184) ottaa esimerkiksi modernista ”rakkauskilpailusta” *Unelmien poikamies*-tv-sarjan (eng. *The Bachelor*), jossa päähenkilömiehen tulee löytää elämänsä rakkaus, Se Oikea, kaikkien hänestä kilpailevien naisten joukosta. Cielin voisi tämän keräilijäluonteensa takia rinnastaa sarjan rakkautta etsivään poikamieheen. Maahan tultuaan Ciel päättää hurmata Adamin, mutta suhde kehittyy vähitellen vakavammaksi. Hänen romanttinen suhteensa Adamin kanssa on lopulta jotenkin erityinen, ja Adam onkin Cielille Se Oikea, jonka takia rakkauden etsimisen voi lopettaa. Eroksellinen rakkaus kehittyikin tässä suhteessa vähitellen yhä agapemaisemmaksi.

Lune taas on kokemattomampi, ja hänen suhteestaan Niemannin kanssa tulee vähitellen hyvin intensiivinen. Myös Lunella on epäilyksensä suhteen vakiintumisen kanssa:

Keskustelu oli nyt menossa suuntaan, joka ei tuntunut rauhoittavalta. Ajattelin poika nyt, että tällä oli jonkinlainen omistusoikeus – valta – häneen [Luneen]? Oikeus vaatia häneltä jotain? Hän tunsikin pojan katseen kasvoillaan, muttei katsonut takaisin. (KS 368)

Parisuhde yhdistetäänkin valtaan. Valta on monimutkainen käsite, ja sen yhdistäminen seksuaalisuuteen on loogista, sillä valta yhdistetään usein juuri suhteisiin. Valtaa voidaan erilaissa suhteissa harjoittaa ajattelemattakin. Lune ei halua luopua itsemääräämisoikeudestaan, eikä halua olla toisen omaisuutta. Kohtaus on mielenkiintoinen, sillä usein nainen päätyy seksiä harrastamalla jollain tasolla “antamaan itsensä miehelle”. Se näkyy jo seksiin liittyvässä sanastossa: nainen menettää neitsyytensä siinä missä mies pääsee eroon poikuudestaan, nainen antaa ja mies ottaa. (Vrt. Lappalainen 1996, 208.) Hai tuntuukin tarkoituksella toisinkirjoittavan romansseja.

Lopulta Lune kuitenkin antautuu tunteilleen ja ymmärtää olevansa rakastunut Niemanniin. Niemann kuvataan todella voimakkaana voimana, joka vetää häntä puoleensa. Myös Niemannin puolelta suhdetta Luneen kuvataan erikoislaatuiseksi: pojan entiset suhteet ovat olleet kevyitä, mutta nyt hän on valmis sitoutumaan Luneen syvemmin ja vahvemmin kuin muihin aiemmin.

Tunne joka kouristi Niemannin liki kahtia, ei ollut kaipausta. Se ei ollut rakkautta, eikä edes himoa. Se oli tunne, että ilman Lunea hän oli tuskin olemassa. Hän ei ollut valehdellut työlle sanoessaan, että tarvitsi tätä. (KS 377)

Niemannin analyysissä suhde Luneen ja Lunen läsnäolo rinnastuvat johonkin välttämättömään. Niemannin mukaan tunne ei ole rakkautta tai himoa vaan jokin perustavanlaatuisen oletus, että ilman tyttöä hän ei olisi hän. Lune on siis jotakin sellaista, mikä tekee Niemannista kokonaisen ja oman itsensä.

Suhteen erityisyys on tietysti romanssikonventioiden mukaista. Siinä missä “sen oikean” löytäminen voi olla elämän tarkoitus, on romanttisen rakkauden kokeminen erityistä, ja jotakin sellaista, mitä on tarpeen tavoitella. Konventioiden mukaista on myös se, että Lune yrittää ensin ikään kuin kapinoida tunteitaan vastaan, mutta luovuttaa sitten, kun tajuaa Niemannin olevan hänelle “se oikea.”

Varsinkin Yhdysvalloissa on esillä ”sen oikean”-eetos, joka näkyy kaikessa romansseja käsittelevässä mediassa nykypäivänä (Weisser 2013, 184). Sen Oikean löytäminen on elämäntehtävä, joka takaa onnellisuuden jokaiselle elämän loppuun asti. Monet 2000-luvun romaanitkin käsittelevät jollain tavalla sitä, miten Sen Oikean saa pyydystettyä itselleen (Weisser 2013, 185).

Lunen sisaren Cielin ja Niemannin vanhemman veljen Adamin romanssi syntyy pitkälti Cielin vaikutuksesta ja halusta:

Ciel oli päättänyt, että nuorukainen rakastuisi häneen. Ennen pitkää. Ei Ciel ollut julma. Ihminen saisi tehdä sen omia aikojaan. Miten paljon parempaa kaikki olisikaan sitten, kun tämä tuntisi itsensä riittävän rohkeaksi, riittävän tasaveroiseksi, todella kohtaamaan hänet, silmästä silmään. (KS 104)

Adamin ja Cielin suhteessa tyttö on toimeenpaneva tekijä alusta asti. Hän iskee silmänsä Adamiin heti ensimmäisellä tapaamisella ja päättää haluta hänet omakseen. Hän on varma siitä, että saisi Adamin ihastumaan ja rakastumaan itseensä kuten niin monet jo aiemmin. Lunen kysyessä heidän ensimmäisen tapaamisensa jälkeen Cieliltä, onko hän ihastunut poikaan, Ciel vastaa Adamissa olevan ”tiettyä alkukantaista vetovoimaa” (KS 107).

Ihastuminen on selvästi jotakin, mikä tapahtuu heti toisen nähtyään. Kyseessä on jonkinlainen jopa eläimellinen, alkukantainen vetovoima, joka kiskoo ihmisiä yhteen. Ihastuminen on jotain, mihin ei itse voi vaikuttaa. Sen sijaan Ciel pyrkii vaikuttamaan vastapuolen ihastukseen. Romanssikonventiona tuttu on vastapuolen rakastumisesta haaveilu useissa romanssikirjallisuuden teoksissa (vrt. Ukkonen 1999, 98).

Romanttinen rakkaus on halki vuosisatojen ollut enemmän tai vähemmän huumaaavaa, itsensä toiselle antamista (Pearce 2007, 181). Siis jotakin sellaista, jossa omasta hyvinvoinnista piittaamatta omistaudutaan toiselle. Pearcen mukaan tätä omistautumista voi katsoa esimerkiksi lääkkeenä kulttuurin yksilökeskeisyydelle. Ciel ja Lune ovat molemmat ”rakkauden vietävissä”.

Kiinnostavaa Cielin ihastumisen kannalta on myös se, että hänen ihastuksensa Adam ei ole opiskelija vaan Rehtorin palkkaama työntekijä Lyceumissa. Vaikka voisi ajatella Adamin iän ja aseman antavan hänelle valtaa suhteessa, on Ciel kuitenkin selvästi se, joka ohjailee romanssia haluamaansa suuntaan.

Ciel on romanssien suhteen keräilijä, joka pyrkii kokemaan paljon. Lune epäileekin pitkään, tuleeko Adamin ja Cielin suhteesta tämän takia mitään:

Lune tiesi, että Ciel oli välittänyt Igrainesta ja muutamasta muustakin nuoresta noidasta Royaumessa, ehkä rakastunutkin heihin. Hetkeksi. Ciel oli aina ollut kiintymyksessään intohimoinen, mutta häilyvä. Hän keräili rakkauksia niin kuin toiset keräilivät harvinaisia kukkia. Keräsi, kuivatti ja litisti rakastajien sydämet johonkinkin mielensisäiseen kasvioon. Lune pohti, kuinka kauan ihmispoika jaksaisi pitää yllä Cielin mielenkiinnon. (KS 391)

Toisaalta myös Ciel tuntuu pitkään ajattelevan, että suhde saattaa olla vain jonkinlaista hetken huumaa, ja hänen kannattaa pitää mahdollisuutensa avoimina. Ciel haluaa selvästi, että hänet nähdään rohkeana johtohahmona, mutta samalla päättämättömyys ja monien ovien auki pitäminen samaan aikaan voi viitata myös epävarmuuteen siitä, onko suhde todella työn arvoinen.

Cielin keräilijäluonteen takia suhde Adamin kanssa onkin jotain erityistä. Se Oikea on kirjallisuudessakin usein läsnä, ja Adamin ja Cielin suhteen voi ajatella heijastelevan tällaisen erityisen henkilön löytämistä. Sen Oikean löydyttyä suhteiden keräily ei enää tunnu tärkeältä, ja Cielkin voi ainakin hetken olla rauhassa suhteessaan.

Kolmas sisar on sarjan avaus, joten romanssit jatkanevat kehitystään tulevissa osissa. Näiltä osin teoksen loppu ei olekaan selvä loppu hahmojen suhteille. Teos kuitenkin päättää Cielin ja Adamin suhteen onnelliseen rauhan tunteeseen. He ovat onnellisia toisistaan ja onnellisia yhdessä. Se onko kyseessä suuri rakkaustarina jää vielä osittain hämärän peittoon. Selvää on kuitenkin, että tytöt ovat onnellisia suhteissaan ja rakkaus on ollut jotain tavoittelemisen arvoista.

Tuhatkuolevan kirouksen loppu ei romanssien osalta ole perinteisen tyttökirjan perillinen siinä mielessä, että hääkellot eivät soi, eikä tyttö sitoudu "siihen oikeaan". Loppujen lopuksi molemmat pojat lähtevät, ja Pau jää yksin. Kiinnostavaa on myös se, ettei Paun pohdinnalle omista ja poikien tunteista tule lopullista päätöstä. Siihen, mitä rakkaus on, ei lopulta teoksessa vastatakaan yksiselitteisesti tai helposti.

"Minä luulin...", sanoin, mutta loppu ei tullut ulos, *minä luulin, että te molemmat tykkäätte minusta.*

Mutta kyse ei ollutkaan siitä, kuka tykkää kenestä ja millä tavalla. (TK 437)

Paun tietämättömyys näkyy myös kohtauksessa, jossa hän hyvästelee pois lähtevän Dauin ja Kenonen. Hän ei pysty ääneen sanomaan, mitä ajattelee, vaan ajatus jää ajatuksen tasolle. Tunteiden ilmaisu ei välttämättä ole helppoa ja yksinkertaista.

Pau saa kuitenkin lohdutusta poikien lähdettyä hieman yllättäen Nubyalta:

”Tulee toisia poikia”, Nubya sanoi. [--]
”Mutta ovatko he yhtä hyviä?”
”Parempia. Tai sitten eivät ole. Mutta kyllä se siitä.” [--]
”Olenko sitten onnellinen?” kysyin.
”Ehkä”, Nubya sanoi. (TK 441)

Nubyankaan antama rauhoittelu ei ole kovin voimakasta. Hänen sanoissaan piilee kuitenkin ajatus siitä, että uusia romansseja ja uusia rakkauksia tulee. Nämä uudet rakkaudet voivat olla hyviä tai ne voivat olla huonompia. Eikä mikään rakkaus ole välttämättä tie onneen. Pau on hyvin nuori vielä teoksen lopussakin, joten on selvää, että hänellä on paljon elämää edessään ja siten paljon mahdollisuuksia.

Siinä missä *Tuhatkuolevan kirouksen* Pau joutuu hyvästelemään molemmat pojat, joita kohtaan hänellä on tunteita, eikä romanttinen rakkaus ole teoksen huippukohta, *Kolmannessa sisaressa* sekä Ciel että Lune saavat romanssiensa kannalta hyvin tyydyttävän lopun. Ciel päättää jäädä Maahan, osittain ollakseen Adamin kanssa, vaikka hän vähätteleekin pojan vaikutusta päätökseen. Lune taas saa Niemannin takaisin luokseen, vaikka uskoo pojan jo olevan mennyttä, kun selviää, että hän on Cielin vallanhimoisen äidin vallassa.

Lunen ja Niemannin tunteet ovat jopa taikuutta vahvempia, mikä korostaa heidän suhteensa ainutkertaisuutta. Heidän välisensä side on jopa Niemannin ja Auben familiarissidettä voimakkaampi, vaikka aiemmin teoksessa on kuvattu tämän siteen olevan niin voimakas, että vain sen loitsinut noita voi perua taian.

“Loiri... Oli jotain, mitä Aube ei huomannut”, Niemann sanoi.
Niemann kompuroi jaloilleen.
“Aube loihiti minulle tämän muodon ja omisti sen kuulle. Minun kuuni oli jo silloin Lune.” Metsänhenki katseli käsiään, joiden kärhöt tottelivat nyt häntä ja vain häntä. [--] “Lune oli sitoutunut minuun ja minä häneen. Hän oli polku, jota kuljin. Auben loitsu... se vain vahvisti sidettä.” (KS 528)

Voimakas loitsu ei tarkoituksensa mukaan lopulta alistakaan Niemannia Auben käskyläiseksi vaan tämän sanojen mukaan vain vahvistaa hänen ja Lunen välistä sidettä. Rakkaus muodostuu kaiken ylittäväksi voimaksi, jota loitsutkaan eivät voi estää vaan vain vahvistaa, vaikka tarkoitus olisi jokin muu.

Rakkaus, ihastuminen ja rakkaudesta luopuminen kietoutuvat toisiinsa mielenkiintoisesti *Kolmannessa ssaressa*. Rakkautta vastaan voidaan yrittää kamppailla, mutta lopulta rakkaus on kuitenkin niin vahva voima, että se yhdistää ihmiset lähes heidän omista haluistaan huolimatta. Toisaalta *Tuhatkuolevan kirouksen* tapaan rakkaus voi olla myös hetkellinen onni, jonka ei tarvitse päättyä sitoutumiseen.

5.2 Mustasukkaisuudesta ja monen henkilön suhteista

Molemmissa tutkimissani teoksissa yksi esillä oleva motiivi on mustasukkaisuus, joka vaikuttaa moniin juonenkäänteisiin ja tarinallisiin aiheisiin. *Tuhatkuolevan kirouksessa* rakennetaan mielenkiintoista kolmiodraaman tapaista tilannetta, jossa osapuolina ovat Pau ja pojat Kenone ja Dau, joita molempia kohti Paulla on jonkinlaisia tunteita. Tunteiden määrittely on vaikeaa läpi teoksen, eikä Paulle itselleenkaan tunnu olevan selvää, mitä tai kumman hän pojista haluaa.

Pau tutustuu aluksi Dauin, johon hän ihastuu nopeasti ja pari päättyy suutelemaan melko pian tapahtuman jälkeen. Kenonen kanssa suhde tuntuu olevan alusta asti seksuaalisempi, ja Kenonen kanssa Pau päätty lopulta harrastamaan myös seksiä, jolloin suhde Dauihin jääkin enemmän platoniseksi. Läpi teoksen Pau kuitenkin pohtii suhdettaan molempiin poikiin ja kyselee sitä myös heiltä. Hänen on vaikea ymmärtää tunteitaan ja sitä, miten ne eroavat suhteessa erilaisiin poikiin.

“Tykkäätkö sinä minusta?” kuiskasin. [...]

“Tykkään”, Kenone kuiskasi takaisin. [...]

“**Mikset sitten ole mustasukkainen** minusta?” kysyn [...]

“Miksi minä olisin?” Kenone kysyi. (TK 207, lihavointi oma lisäys)

“Hän [Kenone] tykkää minusta”, möläytin, vaikka en todellakaan ollut varma, oliko se edes totta, tai jos oli, kerroinko se Dauille ollakseni rehellinen vai kerskaillakseni.

Ajattelin, että Daui suuttuisi tai **olisi mustasukkainen** tai surullinen, mutta hän vain hymyili minulle ja sanoi:
“Kukapa ei tykkäisi?” (TK 102, lihavointi oma lisäys)

Pau pohtii myös mustasukkaisuutta läpi teoksen ja päätyy jopa keskustelemaan poikien kanssa siitä. Paun ajatuksista välittyy se, että hän ajattelee mustasukkaisuuden olevan normaalia. Hänestä onkin kummallista, etteivät pojat ole mustasukkaisia, ei edes Daui, jota Pau tuntuu provosoivan tahallaan, jotta saisi reaktion irti pojasta. Jollain lailla Paun tuntuu olevan vaikeaa käsittää, että poikien tunteet voivat olla todellisia, vaikka he eivät ole mustasukkaisia.

Mustasukkaisuus linkittyy Paun ajatuksissa jollain tavalla välittämiseen ja tunteiden ilmaisuun. Jos ei ole mustasukkainen, ei välttämättä myöskään välitä tarpeeksi. “Koska kai Kenone muuten olisi jotenkin näyttänyt minulle välittämisensä tai halunsa, ollut edes mustasukkainen”, Pau pohtii (TK 207). Mustasukkaisuus liitetään niin saumattomasti rakkauteen, että ilman sitä kyseenalaistuu myös rakkaus.

Paun on vaikeaa olla kummankaan pojan lähellä, koska hän ei osaa tunnistaa, mitä tuntee kumpaakin kohtaan:

En minä olisikaan pystynyt olemaan kahden jommankumman heistä kanssa. Dauin suhteen minua piinasi syyllisyys, vaikka tiesin sen olevan järjetöntä, kun en ollut luvannut hänelle mitään, ja kun hän tuntui tietävän Kenonen aikeet minua kohtaan, eikä piitannut. Itse en kyllä niistä ollut vielä varma. (TK 201)

Daui ja Kenone ovat hyviä ystäviä keskenään, eikä poikien välillä ole mustasukkaisuutta, vaikka heillä molemmilla on jonkinlaisia romanttisia tunteita Pauta kohtaan. Yleensä kahden pojan ollessa ihastuneita samaan tyttöön, voisi olettaa heidän taistelevan oikeudesta saada tyttö omakseen. Nyt tällaista tilannetta ei ole, sillä kumpikaan pojista ei ilmaise olevansa mustasukkainen. He ovat ystäviä ja iloitsevat toistensa mahdollisuuksista.

Siiri Enoranta kommentoi uuden kirjansa *Kesämyrskyn* (2020) julkistamistilaisuudessa³ huhtikuussa 2020 vastatessaan lukijoiden lähettämiin aiempia teoksiaan koskeviin kysymyksiin, että hänen ajatuksissaan Daui ja Kenone ovat ne, jotka päätyvät onnellisesti

³ Julkistamistilaisuus Instagramissa 6.4.2020 osana LANU! Lasten- ja nuortenkirjallisuusfestivaalia.

yhteen teoksen loputtua. Poikien välinen suhde on koko teoksen ajan kuvattu hyvin vahvaksi, mutta romanttiselle suhteelle ei ole annettu avoimesti tilaa kuvauksissa. Sen sijaan rakennetaan selvästi kuvausta hyvin läheisestä suhteesta, jossa kumpikin tukee toista. Ei ole lainkaan mahdotonta ajatella tällaisen suhteen kehittyvän jossain vaiheessa myös romanttiseksi. Näin poikien suhde toimii yhtenä heteronormia rikkovana piirteenä teoksessa.

Voisi jopa sanoa, että siinä missä kumpikaan pojista ei ole lainkaan mustasukkainen, saattaa Pau jollain tasolla olla mustasukkainen heidän välisestään vahvasta yhteydestä:

Oli ilmiselvää, että he olivat sopineet hyvästelevänsä minut yksi kerrallaan, ja taistelin sitä tunnetta vastaan joka minulle aina tuli, kun jäin jostakin ulkopuolelle. Tämä ei ole sellainen tilanne, sanoin itselleni tiukasti. Kenone ja Daui eivät ole minua vastaan, vaikka ovatkin toistensa puolella. (TK 437)

Pau pelkää jollain lailla jäävänsä yksin ja ulkopuoliseksi, koska poikien välinen ystävyys on niin vahva. Hän kuitenkin pyrkii järjellä ajatellen ymmärtämään, ettei se, mitä poikien välillä tapahtuu, ole pois heidän tunteistaan häntä kohtaan. Silti Paun epävarmuus pääsee näissä kohtauksissa selkeästi esille, sillä romanttisten tunteiden ilmaisu on hänelle täysin uutta. Onkin hyvin realistista, että nuori tyttö, jolla ei romanttisia tai seksuaalisia kokemuksia aiemmin ole, tuntee itsensä epävarmaksi ja hieman mustasukkaiseksi ihastustensa läsnä ollessa.

Aikuisten romansseissa yhtenä näkyvänä konventiona ovat rakkauden tiellä olevat esteet. Kokkolan mukaan romanssin voi oikeastaan nähdä olevan todellista romanttista rakkautta vain silloin kun sen tiellä on esteitä (Kokkola 2011, 168). Perinteinen ja hyvinkin käytetty romanssin este on kolmas henkilö. Paun romanssissa esteeksi muodostuu kuitenkin enemmän tyttö itse kuin kumpikaan pojista.

Koska Daui ja Kenone eivät ole missään vaiheessa mustasukkaisia toisilleen, ei heidän välilleen rakennu perinteisen kolmiodraaman vaativaa kilpa-asetelmaa. Pau ei myöskään joudu valitsemaan poikien välillä, sillä romanssikonventioista poiketen Pau on se, joka jää yksin. Voisi nähdä, että hänen pelkonsa ovat romanssien lopputulokseen nähden oikeutettuja, sillä loppujen lopuksi Daui ja Kenone lähtevät eteenpäin kahdestaan.

Kysymykset siitä, miten mustasukkaisuus ja rakkaus yhdistyvät, ovat läsnä teoksessa myös aikuisten romanssien kuvauksessa. Alesianan vanha rakastettu Nubya on samaan aikaan onnellinen siitä, että Aleasiana on löytänyt uuden rakkauden, ja silti hän sanoo, ettei voisi koskaan pitää Eekoksesta.

Mustasukkaisuus ei siis ole pelkästään nuorten ongelma, mikä näkyy varsinkin *Kolmannessa sisesässä*, jossa suhde mustasukkaisuuteen on hieman erilainen. Suurimmaksi kuvattu mustasukkaisuus ei ole nuorten välillä vaan siitä kärsii Cielin äiti Aube. Hän on aina kokenut jäävänsä toiseksi Soleilille, eikä vielä tuhannen vuodenkaan jälkeen osaa päästää asiasta irti, vaan kokee, että kaikki alkoi mennä pieleen siinä vaiheessa, kun Minuitin ja Soleilin rakkaus muuttui joksikin vielä sisaruutta syvemmäksi ja hajotti heidän kolmen välisen yhteytensä.

Tavallaan mustasukkaisuus on koko teoksen toimeenpaneva voima, sillä Auben mustasukkaisuuden takia Soleil lopulta lähtee maanpakoon ja aiheuttaa sen, että Aube ja Minuit ottavat vallan käsiinsä sisällissodan loputtua Royaumessa. Sen jälkeen Auben ja Minuitin suhdekaan ei ole entisellään.

Soleil tuli Minuitin luokse, suuteli hänen nektarista tahmeita huuliaan ja nauroi lisää. Soleil syleili häntä niin kuin he olisivat kahden, Aubesta välittämättä. Mutta Minuit pani merkille ilmeen, joka kohosi Auben kasvoille. Kuinka kylmät Auben safirinsiniset silmät saattoivat olla.

Sillä hetkellä Aube oli alkanut vihata Soleilia, Minuit oli siitä varma. Sillä hetkellä pimeys oli alkanut kasvaa ja laajeta myös Minuitin sisällä. Pimeys, joka syntyi pelosta. (KS 372)

Auben mustasukkaisuus on hyvin voimakasta, ja se ohjailee kaikkea, mitä hän tekee. Hän kaippaa suuresti sisarensa rakkautta, eikä voi sietää ajatusta, että Soleil tuli heidän väliinsä ja tuhosi heidän kolmen välisen sisaruuden romanssin takia. Mustasukkaisuus syntyy hitaasti ja kasvaa vähitellen yhä suuremmaksi pimeydeksi, joka varjostaa sekä Aubea että Minuitia, joka ei voi unohtaa Soleilia, mutta ei myöskään voi olla miettimättä joutuiko tämä lähtemään juuri Auben takia.

Siinä missä aikuisten kesken mustasukkaisuus on tärkeä motiivi, Cielin ja Lunen kohdalla heidän romanssejaan kuvataan varsin vaivattomiksi sen suhteen. Kumpikaan tytöistä ei ole ihastunut useampaan henkilöön, ja ne, joista he ovat kiinnostuneet, vastaavat heidän

tunteisiinsa. Toisaalta voisi nähdä, että tämä mustasukkaisuuden puuttuminen johtuukin juuri siitä, että kolmiodraama-asetelmaa ei ole käytetty. Tällöin hahmoilla ei ole syytä olla mustasukkaisia, koska heillä ei ole kilpailijoita, jotka uhkaisivat romansseja.

Ainoa kohta, jossa mustasukkaisuuden käsittelyä lähestytään, on Cielin familiaris-linkki Adamin ja Niemannin pikkuveljeen Karloon. Karlon ihastusta Cieliin kuvataan, mutta Ciel ei selvästi tunne samoin. Sen sijaan hän päätyy vahingossa tekemään Karlostä itselleen familiariksen, joka on ikään kuin jonkinlainen lemmikki. Asetelma on kuitenkin koko ajan niin platoninen Cielin puolelta, että tätäkään suhdetta on vaikea nähdä varsinaisena mustasukkaisuutena.

Ciel jopa jossain kohtaa toteaa, että “Rakas Igraine ja muut tuskin pistäisivät pahakseen, vaikka hän maanpaossa ollessaan kokeilisi paikallisia... erikoisuuksia” (KS 100). Ciel ei siis usko Royaumen aikaisten ihastustensa tai jonkinlaisten tapailukumppaneidensa olevan mustasukkaisia hänen kokeiluistaan Maassa.

Mustasukkaisuus on molemmissa tutkimissani teoksissa jollain lailla läsnä. *Tuhatkuolevan kirouksessa* se nousee vahvasti esiin, vaikka varsinaisesti mustasukkaisuutta ei esiinny. Mustasukkaisuus sidotaan kuitenkin rakkauden näyttämiseen. Pauta mietityttää voivatko pojat todella välittää, jos he eivät ole mustasukkaisia. *Kolmannessa sisaressa* mustasukkaisuus taas näyttäytyy varsin negatiivisena voimana, joka jäytää vähitellen sisarusten välejä ja aiheuttaa ongelmia. Mustasukkaisuus voidaan siis kuvata sekä lähes positiivisena rakkauden ilmauksena kuin etäisyyttä aiheuttavana voimana.

Kun mustasukkaisuus kuvataan etäisyyttä aiheuttava, jopa tuhoavana voimana, välittää se nuorelle lukijalle viestin siitä, ettei mustasukkaisuutta tarvita rakkauteen. Rakkaus voi toimia jopa useamman ihmisen välillä ilman mustasukkaisuutta, joka saattaa aiheuttaa vain ongelmia.

Kiinnostavaa on, että molemmat teokset kuvaavat nuorten romansseja ilman mustasukkaisuutta. Vaikka mustasukkaisuus puhuttaa *Tuhatkuolevan kirouksessa*, ei sitä silti esiinny kuin aavistuksen Paun suunnalta. Modernin nuortenromanssin ei siis näemmä tarvitse tuoda mustasukkaisuutta esille, mikä voi saada lukijan ymmärtämään, ettei

mustasukkaisuus ole tarpeellista. Voikin ajatella, että on valinta näyttää mustasukkaisuuden olevan voimissaan vain aikuisten hahmojen suhteissa – näin mustasukkaisuus muodostuu aiemman sukupolven ongelmaksi.

5.3 Vanha rakkaus voimissaan

Heidän taikansa kurottivat heti kimmeltävinä hiukkaspöörteinä toisiaan kohti, etsivät toisiaan, sulivat toisiinsa. “Onko pakko valvoa kaikki yöt?” Alesiana kysyi, mutta se ei ollut oikea syytös, se oli vain jotakin mitä kuiskataan vastaheränneen rakastettunsa niskaa vasten. (TK 282)

Molempia tutkimiani teoksia yhdistää päähenkilöiden äitien vahva entinen tai menetetty rakkaus. *Tuhatkuolevan kirouksessa* Paun äiti Alesiana on ollut nuoruudessa hyvin rakastanut kapinalliseen Nubyaan. Nubyan uhrattua itsensä mystisten pikilasten vuoksi, hän herää uudelleen henkiin niin kutsuttuna tuhatkuolevana, jolle pikilapset ovat antaneet tuhat uutta elämää. Alesiana ei kestä Nubyan holtittomuutta ja omaa ainaista pelkoaan rakastetun menettämisestä, joten pariskunta eroaa. Erottuaan Nubyasta Alesiana löytää uuden rakkauden Paun isästä Eekoksesta.

Alesianan ja Nubyan rakkaussuhdetta kuvataan paitsi nykyhetkessä, jossa he kohtaavat uudelleen vastarinnan pyrkiessä kukistamaan pahan Ötkyn, myös takaumissa, joita Pau näkee aina kuoltuaan. Heidän romanttisen suhteensa aikaan molemmat olivat vasta hyvin nuoria ja edelleen koulussa, vain hieman Pauta vanhempia siis. Kiinnostavaa on se, että heidän romanssinsa on kuitenkin hyvin todellinen ja lihallinen.

Nykyhetkessä, jossa naiset kohtaavat uudelleen, on molemmilla uusi kumppani, mutta siitä huolimatta heidän välisensä rakkaus on yhä voimissaan. Siitä todisteena heillä on sormukset, joiden avulla voidaan välittää viestejä. Nämä sormukset toimivat tosirakkaudentaian avulla, jota varten molempien tunteiden on oltava edelleen voimissaan. Sormusten tai yleisemmin tosirakkaudentaikojen käyttämisen ei kuvailta olevan yleistä, joten on selvää, että se, mitä naisten välillä on ollut ja on yhä, on merkittävää. Sormuksiin toimii kuitenkin myös platonisempi rakkaus, joten naisten välillä ei välttämättä tarvitse olla romanttista rakkautta.

Paulle äidin vanhan rakastetun tapaaminen ja koko suhteen esilletulo on hämmentävää. Hänellä menee pitkään ennen kuin hän edes ymmärtää suhteen olemassaolon, vaikka

vihjeitä tilanteesta on esillä useampaan otteeseen aiemmin. Paulle tuntuu olevan hyvin vaikeaa ymmärtää, että joku toinen on voinut rakastaa hänen äitiään ja toisaalta, että hänen äitinsä olisi ikinä voinut rakastaa jotakuta muuta kuin hänen isäänsä.

“Et ole koskaan pitänyt Eekoksesta”, äiti kivahti kuin ei olisi kuullut, mitä Nubya sanoi.

“Kuinka minä voisin pitää Eekoksesta? Kuinka minä häkä vieköön voisin *pitää* hänestä?”

Enkä minä tajunnut mitään, koska mielestäni isästä oli maailman helpoin pitää. (TK 239, kursivointi alkuperäinen)

Myös mustasukkaisuus tulee esiin Nubyan ja Alesianan suhteessa. Nubya ei voi pitää Alesianan uudesta kumppanista, koska tämä on ”korvannut” hänet itsensä. Mustasukkaisuutta ei voi välttää, vaikka suhteesta on kulunut reilusti aikaa, eikä naisten välillä enää varsinaisesti ole mitään.

Vaikka naisten suhde on kaukaisessa menneisyydessä, tuottaa se heille edelleen ongelmia. Heidän välinsä ovat kireät ja Alesiana syyttää toista siitä, että hän on antanut Paulle tämän ylimääräiset elämät, sillä Alesiana uskoo, että juuri ylimääräisten elämien takia Pau tulee kuolemaan.

“Rakastatko sinä vielä äitiä?” kysyin. [...]

“Minä tulen aina rakastamaan Alesianaa”, Nubya sanoi. [...]

“Ja äiti rakastaa sinua”, sanoin.

“Niin...” Nubya kallisti päätään ja hymyili [...] “Mutta hän myös vihaa minua. Ja joka tapauksessa hän rakastaa sinun isääsi enemmän.” (TK 295)

Rakkaus on voimakas tunne, jonka Nubya rinnastaa myös vihaan. Hän on aikanaan satuttanut Alesianaa paljon, mutta silti vihan lisäksi olemassa on edelleen rakkaus, joka ei lopu. Toisaalta voimakkaankin rakastumisen jälkeen voi rakastua uudelleen ja näin on käynyt naisista molemmille. Nubyan uusi kumppani Zaz on hänen laillaan taistelija, ja heidän yhdessä oloaan kuvaillaan hyvin helpoksi. Zazin ja Nubyan suhdetta kuvataan vakaaksi. Molemmat välittävät toisesta ja ovat valmiita uhrautumaan toisen puolesta.

Hyvästejä hyvästien perään niinä päivinä, lohduttomia ja lohdullisia hyvästejä, väliaikaisia ja lopullisia. Minä olin nähnyt, kuinka äiti painoi yhden viipyvän suikon Nubyan hiuksiin, kun he syleilivät, isäkin oli nähnyt ja Zaz, ei äiti ollut yrittänyt peittää sitä. (TK 440)

Jollain lailla teoksen lopussa myös Alesianan ja Nubyan suhteelle annetaan päätöspiste. Tilanne eroaa heidän nuoruuden erostaan, sillä nyt naisten eron kuvaillaan olevan enemmän rauhallinen ja ymmärtävä kuin vihainen. Alesianan viipyilevä suukko saa jäähyväiset tuntuvaan koskettavilta.

Hyvin erilainen mutta merkittävä rakkaustarina on myös *Kolmannessa ssaressa* Lunen äidin Minuitin menneisyydessä. Minuit ei osaa päästää irti menetetyistä rakkaudestaan:

Salakavala ajatus hiipi Auben mieleen. Hän [Minuit] kiinnostui niistä vasta Soleilin lähdön jälkeen. Minuit ei ole koskaan täysin hyväksynyt Kolmannen sisaren menettämistä. (KS 117, kursivointi alkuperäinen)

Lunen äiti Minuit on voimakas noita, joka on hallinnut noitien maailmaa rautaisella otteella sisarensa Auben kanssa jo tuhat vuotta. Ennen vallankaappausta sisaruksia oli kolme, ja Minuitilla oli syvä rakkaussuhde "kolmannen sisaren" Soleilin kanssa. Hän ei päästä irti rakkaudestaan Soleiliin tämän pakotetun lähdön takia, eikä missään vaiheessa täysin luovu mahdollisuudesta saada rakastettunsa takaisin.

Nainen, joka rakastaa liikaa, on Weisserin mukaan yksi nykyaikana edelleen näkyvissä olevista romanssikliseistä. Aiemmin viktoriaaninen nainen rakasti hiljaa, nyt moderni nainen pitää ääntä rakkaudestaan. Silti masokistinen rakkaus johonkin, mitä ei koskaan voi saada, satuttaa ja luo erikoista kuvaa naiseudesta. (Weisser 2013, 108.) Kolmannessa ssaressa Minuit on ollut rakastunut Soleiliin vuosituhansia eikä ole missään kohtaa luopunut rakkaudestaan. Liikaa rakastava nainen asettuu kuvatuksi asemaan, jossa hän odottaa, kuuliaisena tai ei, ja tekee mitä vain rakastettunsa vuoksi.

Soleil on noitien yhteiskunnassa pelätty, sillä hänellä ei ole laulua, joka määrittäisi hänen voimiaan ja kahlitsisi ne jonkinlaisiin rajoihin. Tämän takia noidat uhkaavatkin häntä lukitsemisella ikuisuudeksi häntä varten rakennettuun vankilaan, Oubliantiin. Minuit ei kestä ajatusta rakkaansa lukitsemisesta ikuisuudeksi, joten hän vaatii Soleilia lähtemään. Minuit on jo silloin raskaana⁴, mutta ei kerro raskaudesta Soleilille, sillä uskoo sen pidättelevän noitaa turhaan.

⁴ Noidat voivat saada lapsia yhdessä toisen naisen tai miehen kanssa. Sekä Soleil että Minuit ovat siis Lunen biologisia äitejä eikä hänellä ole isää.

“Kolmas sisar, sieluni ja sydämeni sisar, minun kuningattareni, teki sen, mitä minä häneltä pyysin. [...] Soleil keräsi koko voimansa ja lähti. Hän otti mukaansa Royaumen Auringon.” (KS 123)

Minuutille Soleil on jotakin niin suurta, jotakin jonka takia hän on valmis uhraamaan oman onnensa ja planeettansa kohtalon. Minuit ei missään vaiheessa edes harkitse ketään muuta ja hänelle Soleil on Se Oikea. Romanssikonventioissa Siitä Oikeasta puhutaan paljon, ja Sen Oikean löytäminen on usein koko elämän tarkoitus. Minuit tuntuu pitävän Soleilia yhtä lailla kohtalonaan, kuin noitien voimia rajoittavaa lauluaankin. Hänelle rakkaus Soleiliin onkin jotain jopa yliluonnollista, jotakin mikä on määrätty olevaksi niin.

Kolmannen sisaren vietyä Auringon mukanaan koko Royaume ajautuu kaaokseen ja Minuit ja Aube ryhtyvät taistoon ja ottavat vallan murtuvassa valtakunnassa. Sen jälkeen Minuit omistautuu mustana noitana olemiselle ja synkän laulunsa toteuttamiselle. Hän ei yritä kapinoida sitä vastaan, koska hänelle laulu on kuin kohtalo. Soleilin menettämisen tuskan hän kanavoi työntekoon.

Teoksen fantasiamaailma antaa tällekin romanssille realistisesta kirjallisuudesta eroavia piirteitä. Kun Soleil lähtee maanpakoon ja vie Royaumen Auringon mukanaan, hän päätyy luomaan aivan uuden maailman, jossa Royaumen Auringosta tulee meidän Maamme aurinko, ja Soleil syntyy uudestaan ihmisenä. Teoksen lopussa Minuit tulee maapallolle taistellakseen vallanhimoista siskoaan Aubea vastaan. Samalla hän löytää Adamin, joka on uudelleen ja uudelleen syntynyt Soleil. Tosin miehessä on enää vain hitunen Soleilia, sen verran, että hän tuntuu tutulta, mutta on kuitenkin vieras.

Minuit katsoi vielä kerran syvälle Adamin silmiin nähdäkseen Soleilin. Sitten hän painoi huulensa Adamin huulille. Se pala, joka Adamissa oli yhä Soleilia, vastasi suudelmaan.

Hetki kesti kauan, mutta sen päätyttyä Minuit irrottautui Adamista, pyyhki huuliaan ja sanoi: “Jos tämä on tosimuotosi, olkoon. Minä en pidä siitä. Saakoon sateenkaarinoita sinut, jos tahtoo.” (KS 548–549)

Tavattuun Adamin ja ymmärrettyään, että Soleil, jota hän oli tuhat vuotta odottanut, ei ole tulossa takaisin, Minuit päästää irti hänestä ainakin jollain tasolla. Hän on valmis antamaan Adamin ja Cielin olla yhdessä onnellisia, vaikka se satuttaakin selvästi häntä.

Hän on luopunut rakastetustaan kerran aiemmin tämän elämän turvatakseen ja nyt hän on valmis luopumaan rakkaudestaan toisen kerran:

“Elämä jatkuu, vaikka sinä olet kuollut. Minä palaan Royameen ja pysyin Minuitina”, Minuit sanoi ääni käheänä. “Lepää rauhassa, Kolmas sisar.” (KS 549)

Adamin tapaaminen tuo jonkinlaisen päätöksen Minuitin ja Soleilin rakkaustarinalle. Vihdoin Minuit on valmis siirtymään eteenpäin, vaikka se tarkoittaakin omalla tavallaan paluuta entiseen, hallitsemaan Royaumea taialla taltutettu Aube rinnallaan ja ilman rakkautta, jota oli niin kauan kaivannut. Toisaalta lopun voi ajatella myös pieneksi pilkahdukseksi onnea. Ehkä nyt Soleilista luovuttuaan, Minuit voi kohdata jonkin uuden onnen.

Vanhasta rakkaudesta irti päästäminen ei *Kolmannen sisaren* antavan kuvan mukaan ole helppoa. Vanhasta kiinni pitäminen kahlitsee, eikä Minuit pääse jatkamaan elämäänsä, sillä hän kaippaa aina sitä, mikä olisi voinut olla mahdollista, jos asiat olisivat menneet toisella tavalla. Vasta vanhan rakastetun kohtaaminen, vaikkakin uudelleensyntyneenä, antaa jonkinlaisen toivon eteenpäin siirtymisestä.

6 LOPUKSI

Rakkaus on ollut tutkimukseni keskiössä kaikenlaisena. Romanssit, rakkaus, seksuaalisuus ja seksi ovat toisiinsa limittyviä ja lomittuvia käsitteitä, joita on vaikea erottaa toisistaan. Huomasin pian aihetta lähestyttyäni, että rakkauden määrittely vain romanttiseksi rakkaudeksi olisi liian rajaava muotoilu oman tutkimukseni aiheeksi. Sisarusten välinen rakkaus on tutkimissani teoksissa jopa romanttista rakkautta vahvempaa tai ainakin pysyvämpää.

Olenkin tutkimuksessani pohtinut sekä sisarusten että rakastavaisten välistä rakkautta ja tutkinut miten *Kolmannen sisaren* ja *Tuhatkuolevan kirouksen* fantasiamaailmat antavat oman vivahteensa teosten suhteisiin. Myös seksin harrastaminen ja oman seksuaalisuuden tutkiminen linkittyvät rakkauteen. Rakkaus on selvästi monenlaista, se voi olla ihailua, palvontaa, halua, mustasukkaisuutta ja velvollisuuksia.

Esillä olevat monenlaiset, eri tavalla toimivat ja eri lailla haluavat tytöt antavat monelle lukijalle mahdollisuuden samaistua ja löytää itsensä. Romanssien ja seksuaalisuuden suhteen voi olla yhtä lailla Cielin tavoin avoin ja päämäärätietoinen, Paun tavoin utelias ja epäröivä tai Lunen tavoin harkitseva ja silti rakkauden vietävissä. Monimuotoinen ja kiinnostava tyttö voikin olla monenlainen, mikä rikastuttaa tarinoiden maailmaa.

Fantasiagenre antaa romansseille ja suhteille oman mausteensa. Fantasiamaailmoissa on mahdollisuus rakentaa yhteiskunta, jossa esimerkiksi panseksuaalisuus on *Kolmannen sisaren* noitien planeetan tavoin normi, josta heterous poikkeaa. Tällaiset maailmat välittävät lukijalle kuvaa erilaisista mahdollisuuksista ja ajatusmalleista, joita meidänkin maailmassamme voitaisiin ottaa käyttöön. Koska lasten- ja nuortenkirjallisuus on perinteisesti pyrkinyt jollain lailla opettamaan ja valistamaan, voi tällaisen suvaitsevaisen maailman luomisen nähdä tapana kehittää nuorten ajatusmaailmoja.

Olen pyrkinyt tässä tutkielmassa tutkimaan rakkautta ja sen ilmenemistä monesta näkökulmasta. Nuortenkirjallisuus on jo nimensä mukaisesti nuorille tarkoitettua kirjallisuutta. Se millaista kirjallisuutta nuoret lukevat ja heille kirjoitetaan, kertoo siitä, millaiset aiheet nuoria kiinnostavat ja toisaalta millaisista asioista heille halutaan kertoa

tai miten heitä kirjallisuuden avulla halutaan kasvattaa. Ei ole siis sattumanvaraista millaista rakkauden kuvasta nuorille tarkoitettussa kirjallisuudessa on.

Sisarusten välillä rakkaus näkyy varsinkin ihailuna ja velvollisuudentuntona. Paun veli on häntä vanhempi ja pääsee siksi myös taikakouluun ennen tyttöä. Pau ihaileekin veljeään kovasti, mikä ilmenee esimerkiksi matkimisena ja mustasukkaisuutena. Myös Lune ihailee sisartaan, mutta lisäksi hän kokee olevansa vastuussa tässä. Hänellä on sisaren velvollisuus olla Cielin tavoitettavissa ja tämän apuna. Siinä missä rakkaus sisarta kohtaan antaa voimaa ja iloa, on se myös tietyllä tavalla rasite, side, josta ei voi päästä eroon.

Sisaruus ei muodostu vain verenperintönä vaan yhtä tärkeää on ”sielunsisaruus” tai *Kolmannen sisaren* veljesten adoptioperheen välinen rakkaus. Perhekäsitys on siis selvästi laajentunut, eikä enää ensisijainen olekaan perinteisen tyttökirjan ydinperhe. Perhekäsitteen laajentuminen näkyy myös siinä, etteivät tytöt haaveile varsinaisesti perheestä ja avioliitosta. Sen sijaan siitä oikeasta ja toiseen sitoutumisesta haaveillaan edelleen.

Mustasukkaisuus näkyy tutkimissani teoksissa sekä sisarusten että rakastettujen välillä. Lisäksi käsitellään mustasukkaisuuden puutetta, mikä on perinteisestä rakkauskertomuksesta poikkeavaa. *Tuhatkuolevan kirouksen* Pau on ihastunut kahteen erilaiseen poikaan, joista kumpikaan ei ole mustasukkainen Pausta. Tytön on vaikea uskoa, että heidän tunteensa ovat tosia, jos he eivät ole mustasukkaisia. Mustasukkaisuus esitetäänkin osana rakkautta. Mustasukkaisuus on jonkinlainen voima, joka kertoo sekä itselle että muille tunteiden olevan todellisia ja tarpeeksi voimakkaita.

Se, että nuortenkirjallisuudessa mustasukkaisuus näkyy, voi johtaa siihen, että nuori lukija ajattelee Paun tavoin sen olevan normaalia ja jopa tavoiteltavaa. Toisaalta voidaan myös päästä pohtimaan sitä, miksi mustasukkaisuutta kaivataan, ja miten siitä voitaisiin päästä eroon. Paun rakkaudenkohteet ilmaisevat molemmat ääneen, ettei mustasukkaisuutta tarvita, mikä on varsin merkittävästi erilainen näkökulma kuin monessa muussa nuortenkirjassa. Nykyajan keskustelukontekstissa monen ihmisen ei-mustasukkainen suhde on kiinnostava. Jos seksuaalivähemmistöistä kirjoittaminen on nuortenkirjallisuudessa jo suhteellisen yleistä, ei polyamoria vielä ole paljon esillä. Näin

Paun, Kenonen ja Dauin suhteen voi nähdä varsin rajoja rikkovana ei-omistavaa rakkautta esille tuovana kuvauksena.

Mustasukkaisuus on molemmissa teoksissa enemmän esillä vanhemman sukupolven suhteissa, minkä voi nähdä kuvaavan mustasukkaisuuden olevan nykynuorille ja nuorille aikuisille jo mennyttä aikaa. Kenties tulevaisuuden nuortenkirjallisuudessa mustasukkaisuus tai kolmiodraamat eivät enää olekaan esillä tämänkään vertaa.

Sisarusrakkauden ja tämän hetken romanssien lisäksi teoksissa näkyy myös vanha, menetetty rakkaus, johon suhtaudutaan erilaisilla tavoilla. Alesiana on vihainen entiselle rakastetulleen, ja heidän eronsa on ollut riitaisa. Molemmat naisista ovat löytäneet uuden kumppanin suhteen loputtua, mutta heidän välisensä tunteet ovat vieläkin voimissan. Kun Nubya ja Alesiana joutuvat kapinallisten taistelun takia työskentelemään yhdessä, he saavat kuitenkin lopulta jonkinlaisen rauhan suhteessaan.

Myös Lunen äiti Minuit saa lopulta jonkinlaisen päätöksen omalle romanssilleen, kun hän tapaa uudelleen syntyneen rakastettunsa. Minuitin rakastettu ja Lunen toinen äiti Soleil on joutunut lähtemään maanpakoon jo tuhat vuotta sitten, mutta Minuit ei ole osannut päästää irti rakkaudestaan häntä kohtaan. Hän on elätellyt toiveita Soleilin palaamisesta turhaan.

Vanha rakkaus kuvataan teoksissa hyvin voimakkaana voimana, josta naiset eivät ehkä halustaan huolimattakaan voi päästää irti. Vanha rakkaus voi estää elämästä sen menettämisen jälkeen, mutta se voi myös antaa mahdollisuuden löytää jotain muuta yhtä voimakasta sen rinnalle. Täysin vanhasta rakkaudesta ei kuitenkaan päästä irti ennen kuin romanssille saadaan jonkinlainen tyydyttävä loppu. Selkeästi esille nouseekin kuvaus siitä, miten rakkaus vaikuttaa vielä vuosienkin jälkeen. Nuoruuden romanssi voi siis vaikuttaa merkittävästi vielä aikuisenakin.

Kolmannen sisaren ja Tuhatkuolevan kirouksen monet romanssit ovat loppujen lopuksi hyvin samankaltaisia. Niitä yhdistää tunteiden valtaisuus, suhteen erityisyys ja rakkauden tavoiteltavuus. Toisaalta Pau ei päädy lopulta yhteen kummankaan pojan kanssa, siinä missä Ciel ja Lune ovat onnellisesti yhdessä Adamin ja Niemannin kanssa. Rauhalliset, pohtivat tyttöhahmot Lune ja Pau käyttävät aikaansa suhteiden ja romanssien pohtimiseen

reilusti enemmän kuin Ciel, jolle avoimesti oman seksuaalisuutensa ilmentäminen on luontevaa ja suhteiden keräily jopa harrastukseksi laskettavissa oleva tapa.

Seksi kiinnostaa tyttöjä molemmissa tutkimissani teoksissa. Paulle nuorempana hahmona seksi rinnastuu reitiksi aikuisuuteen. Jopa seksistä puhuminen ja omien ajatusten sanoittaminen jännittää ja hämmästyttää Pauta. Myös vanhemmalle Lunelle seksi on pitkän harkinnan tulos, eikä kevyesti otettava askel. Toisaalta Ciel kuvataan enemmän rentona seksin suhteen – hänelle seksin harrastaminen on hauskanpitoa ja uusien kokemusten hakemista. Kaikkia seksuaalisia kokemuksia yhdistää kuitenkin nautinnon salliminen ja ilo, sillä seksistä ei aikaisempien vuosikymmenten tyttökirjallisuuden tai nuortenkirjallisuuden konventioiden tavoin seuraa ongelmia.

Koska seksiä kuvataan positiivisena, on siirtymä vielä 90-luvulla esillä olevaan varsinkin tytöille ongelmia aiheuttavaan seksiin melkoinen. Nuorelle lukijalle käy selväksi, että seksi on jotain sellaista, minkä on tarkoitus antaa kummallekin osapuolelle nautintoa ja iloa, eikä sen harrastamisesta tarvitse syyllistää. Koska varsinaista ehkäisyyn ja seksitauteihin liittyvää valitusta ei ole teoksiin sisällytetty, luotetaan siihen, että nuori sen jo osaa ja keskitytään luomana positiivista seksuaalisuuden kuvausta. Sen sijaan seksivalistuksena voikin nähdä juuri tytön seksuaalisen nautinnon kuvaamisen.

Rakkaus ei ole vain romanttista rakkautta, ja joskus sisarusten ja perheen välinen rakkaus voikin olla jopa vahvempaa kuin romanttinen rakkaus. Toisaalta taas romanttinen rakkaus on usein, myös tutkimissani teoksissa, esitetty “elämän päämääränä”. Ilman romanttista rakkautta ei osata elää, ja siksi vanha rakkauskin voi jäädä kummitlemaan jopa satojen vuosien ajaksi. Rakkaus, oli se sitten ystävien, sisarusten tai rakastettujen välillä, on valtavan suuri voima, joka koskettaa nuortenkirjallisuudessa kaikkia hahmoja jollain tavoin. Selvää on, että rakkaudesta kirjoitetaan ja siitä halutaan lukea.

Rakkaus on suuressa roolissa niin nuorten kuin vanhempienkin hahmojen elämässä. Rakkaus velvoittaa, antaa voimaa ja on tavoiteltavaa. Romanttinen rakkaus saattaa olla joissain jäädä sisarusten välisen rakkauden jalkoihin. Tärkeintä suhteiden rakentumisessa on kuitenkin tunteet, ne vaikuttavat sekä romansseihin että perhesuhteiden muodostamiseen.

Jatkossa aihetta olisi mielenkiintoista tutkia laajentamalla tutkimusaineistoa useampaan nuortenromaaniiin. Lisäksi olisi kiinnostavaa tutkia myös miten mahdollisesti realististen nuortenkirjojen romanssikuvaukset eroavat fantasiamaailmojen romansseista. Olen tässä tutkimuksessa pohtinut fantasiamaailmojen vaikutusta suhteisiin, mutta vielä paremmin siihen pääsisi syventymään vertailemalla realistista kirjallisuutta ja fantasiakirjallisuutta. On kiinnostavaa huomata, miten esimerkiksi seksuaalivähemmistöjä voidaan fantasiamaailmassa kuvata *Tuhatkuolevan kirouksen* tapaan meidän maailmamme kaltaisesti tai *Kolmannen sisaren* tapaan täysin erilaisina.

Modernit nuortenfantasiateokset eivät pelkää kuvata seksiä, tyttöjen nautintoa, erilaisia perhesuhteita ja erilaisia romansseja. Silti uudenlaisen romanssin taustalla näkyy myös tyttökirjan malli: tytöt haaveilevat siitä oikeasta ja haluavat sitoutua, ja löytää rakkauden. Jos rakkaudesta ei Paun tavoin tulekaan mitään, annetaan kuitenkin lupaus siitä, että uusia rakkauksia on vielä edessä. Etsintää on vain jatkettava, sillä jokaisen on löydettävä romanssinsa.

LÄHTEET

Tutkimuskohteet:

TK = Enoranta, Siiri 2018: *Tuhatkuolevan kirous*. Helsinki: WSOY

KS = Hai, Magdalena 2018: *Kolmas sisar. Ryaumen aikakirjat 1*. Helsinki: Otava

Lähdekirjallisuus:

Bengtsson, Niklas 2001: Käsissä maailman kohtalo. Fantasiakirjallisuuden lajeja ja historiaa. Teoksessa *Kirjaseikkailu, Lasten- ja nuortenkirjallisuuden opas*. Toimittanut Tuula Korolainen. Helsinki: Tammi.

Butler, Catherine 2012: Modern Children's Fantasy. Teoksessa *The Cambridge Companion to Fantasy Literature*. Toimittanut Edward James ja Farah Mendlesohn. Cambridge: Cambridge University Press

Eksymä, Anna-Reeta 2019: Polyamorinen, steriloitu panseksuaali Siiri Enoranta: "Minua ei leimojen lyöminen häiritse tippaakaan, mutta silti haluaisin nyt ryömiä maan alle"

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/03/25/polyamorinen-steriloitu-panseksuaali-siiri-enoranta-minua-ei-leimojen-lyominen> [Luettu 29.5.2020]

Grym, Pauliina 2019: Siiri Enorannan kirjassa 14-vuotias tyttö laukeaa – Voiko näin kirjoittaa?

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/02/01/siiri-enorannan-kirjassa-14-vuotias-tytto-laukeaa-voiko-nain-kirjoittaa> [Luettu 1.10.2019]

Grünn, Karl 2001: Seurustelusta seksiin. Teoksessa *Kirjaseikkailu, Lasten- ja nuortenkirjallisuuden opas*. Toimittanut Tuula Korolainen. Helsinki: Tammi.

Heikkilä-Halttunen, Päivi 2001: Siivet varpaiden välissä. Nuortenkirjallisuuden teemoja ja virtauksia. Teoksessa *Kirjaseikkailu, Lasten- ja nuortenkirjallisuuden opas*. Toimittanut Tuula Korolainen. Helsinki: Tammi.

Heikkilä-Halttunen, Päivi & Rättyä, Kaisu 2003: Esipuhe. Teoksessa *Nuori kirjan peilissä. Nuortenromaanin 2000-luvun taitteessa*. Toimittanut Päivi Heikkilä-Halttunen & Kaisu Rättyä. Helsinki: Hakapaino

Heikkilä-Halttunen, Päivi 2013: Lasten- ja nuortenkirjallisuus kyseenalaistaa ja ottaa kantaa. Teoksessa *Suomen nykykirjallisuus 1. Lajeja, poetiikkaa*. Toimittanut Mika Hallila, Yrjö Hosiainluoma, Sanna Karkulehto, Leena Kirstinä ja Jussi Ojajarvi. Helsinki: SKS

Hekanaho, Pia Livia: Queer-teorian kummia vaihteita. Teoksessa *Käsikirja sukupuoliin*. Toimittanut Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen. Tampere: Vastapaino.

Kulttuuriykkönen 2019: Finlandia Jr -palkittu Siiri Enoranta kirjoittaa siekailematta kuolemasta, rakkaudesta ja seksistä
<https://areena.yle.fi/audio/1-4611047> [Kuunneltu 14.3.2020]

Lastenkirjainstituutti, Kirjakori: Vuoden 2018 tilastot
<https://lastenkirjainstituutti.fi/2016/wp-content/uploads/2019/04/Kirjakori-2018-katsaus-1.pdf> [luettu 13.4.2020]

Kokkola, Lydia 2013: *Fictions of Adolescent Carnality: Sexy Sinners and Delinquent Deviants*. Vol. 1. Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Kokkola, Lydia 2011: "Virtuous Vampires and Voluptuous Vamps: Romance Conventions Reconsidered in Stephenie Meyer's 'Twilight' Series." *Children's Literature in Education* 42.2 (2011): 165–179.

Lappalainen, Päivi 1996: Seksuaalisuus. Teoksessa *Avainsanat. 10 askelta feministiseen tutkimukseen*. Toimittanut Anu Koivunen ja Marianne Liljeström. Tampere: Vastapaino

Lauttamus, Riikka 2016: *Homo- ja biseksuaalisen tyttöyden representaatiot Siiri Enorannan Surunhauras, lasinterävä ja Maria Turtschaninoffin Anaché: Myter från akkade –fantasiatyttöromaaneissa*.

Melkas, Kukku 2013: Populaarin politiikka romanttisessa ja historiallisessa viihteessä. Teoksessa *Suomen nykykirjallisuus 1. Lajeja, poetiikkaa*. Toimittanut Mika Hallila, Yrjö Hosiaisuus, Sanna Karkulehto, Leena Kirstinä ja Jussi Ojajärvi. Helsinki: SKS

Mendlesohn, Farah. 2008: *The Rhetorics of Fantasy*. Middletown, CT: Wesleyan University Press.

Näre, Sari & Lähteenmaa, Jaana 1992: *Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa*. Helsinki: SKS

Ojanen, Karoliina, Mulari, Heta & Aaltonen, Sanna 2011: *Entäs tytöt. Johdatus tyttö tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.

Pearce, Lynne 2007: *Romance Writing*. Polity Press.

Rossi, Leena-Maija 2010: Sukupuoli ja seksuaalisuus, eroista eroihin. Teoksessa *Käsikirja sukupuoleen*. Toimittanut Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen. Tampere: Vastapaino.

Ruuska, Helena 2001: Kreisit murkut tseissillä. Teoksessa *Kirjaseikkailu, Lasten- ja nuortenkirjallisuuden opas*. Toimittanut Tuula Korolainen. Helsinki: Tammi.

Rättyä, Kaisu 2003: Nuoren identiteetin etsintää. Jukka Parkkisen *Suvi Kinos ja elämän eväät* -romaanin minän rakentajana. Teoksessa *Nuori kirjan peilissä*. Nuortenromaanin 2000-luvun taitteessa. Toimittanut Päivi Heikkilä-Halttunen ja Kaisu Rättyä. Helsinki: Hakapaino

Soikkeli, Markku 2013: Fantasia ja scifi tiellä uuskuummaan. Teoksessa Suomen nykykirjallisuus 1. Lajeja, poetiikkaa. Toimittanut Mika Hallila, Yrjö Hosiaislouma, Sanna Karkulehto, Leena Kirstinä ja Jussi Ojajärvi. Helsinki: SKS

Soikkeli, Markku 2016: *Tuttua lemmenouhua. Johdatus rakkauskertomusten poetiikkaan, historiaan ja filosofiaan*. Helsinki: SKS

Tiesalo, Paula 2018: Panseksuaalisuus kaataa rajoja – Rakkausverkostot tekevät ihmisestä onnellisen, sanoo aiheeseen perehtynyt kirjailija
<https://yle.fi/uutiset/3-10263655> [Luettu 27.9.2019]

Ukkonen, Jenni 1999: Tahdon, mutta... Sinkkunainen yksinäisyyden ja itsenäisyyden satimessa. Teoksessa *Hääkirja, kirjoituksia rakkaudesta, romantiikasta ja sukupuolesta*. Toimittanut Susanna Paasonen. Turku: Turun yliopisto

Uotinen, Hellevi 1992: Häpeästä nautintoon. Seksuaalisuus tyttökirjoissa 1920-luvulta 1980-luvulle. Teoksessa *Letit liehumaan. Tyttökulttuuri murroksessa*. Toimittanut Sari Näre & Jaana Lähteenmaa. Helsinki: SKS

Voipio, Myry 2015: *Emansipaation ja ohjailun ristivedossa. Suomalaisen tyttökirjallisuuden kehitys 1889–2011*. University of Jyväskylä

Weisser, Susan Ostrov 2013: *The Glass Slipper: Women and Love Stories*. Rutgers University Press.

LIITE I

HAHMOLUETTELO

Karsittu tutkimuksen kannalta merkittäviin hahmoihin

Tuhatkuolevan kirous

Pau, teoksen päähenkilö, 14-vuotias tyttö, joka tempautuu kapinallisten mukaan seikkailuun päästyään Magia-akatemiaan

Tristin, Paun isovelji, jota tyttö ihailee kovasti, pääsi Magia-akatemiaan ennen Pauta

Alesiana, Paun ja Tristinin äiti, Eekoksen vaimo, Nubyan entinen rakastettu, piilotellut taikavoimiaan lapsiltaan aina

Eekos, Paun ja Tristinin isä, Alesianan aviomies, ei taikova

Nubya, Alesianan vanha rakastettu kouluajoilta, tuhatkuoleva, kapinallisten johtaja, Zazin puoliso

Zaz, Nubyan nykyinen puoliso, kapinallinen

Daui, Paun ystävä ja ihastuksen kohde, Magia-akatemiaan toisluokkalainen

Kenone, Paun ystävä ja ihastuksen kohde, Magia-akatemiaan toisluokkalainen

Lalita, Tristinin tyttöystävä, Magia-akatemiaan neljäsluokkalainen

Kolmas sisar

Ciel, teoksen toinen päähenkilö, 1000-vuotias voimakas noita (n. 17–18-vuotias ihmisten mittapuulla), Lunen sielunsisko, pakenee Royaumesta Maahan siskonsa kanssa

Lune, teoksen toinen päähenkilö, 1000-vuotias vähänoita (n. 17–18-vuotias ihmisten mittapuulla), Cielin sielunsisko, pakenee Royaumesta Maahan siskonsa kanssa

Aube, Royaumen toinen hallitsija, Valkea noita, Cielin äiti, Minuitin ja Soleilin sisar

Minuit, Royaumen toinen hallitsija, Musta noita, Lunen äiti, Auben ja Soleilin sisar, Soleilin rakastettu

Soleil, Auben ja Soleilin sisar, nk. kolmas sisar, Minuitin kadonnut rakastettu, Lunen toinen äiti

Igraine, Cielin serkku ja ihastuksen kohde Royaumessa

Adam, vanhin Quinnen veljeksistä, Cielin ihastuksen kohde Maassa, uudelleen syntynyt Soleil

Nieman, keskimäinen Quinnen veljeksistä, Lunen ihastuksen kohde Maassa,
metsänhenki

Karlo, nuorin Quinnen veljeksistä, Cielin familiaris